BKSH

BKST

BKSH

Dotrina e Kerscten

ME MSIME E ME SPIEGHIME

CI I ȣGOꝝ E I MLOꝝ SCCIȣP

Dom Egnell Radoja

PRIFT I ARCIDIÒCESIT SCKODRS

N' SCKODER

Me Sctamp t' Kollegs t' Scciȣpniis
ci âsct nnen Scêitin At Pap.
1876

BKSH

Nihil Obstat.

PASCHALIS JUNCHI PRESBITER SCODRENSIS.

JOSEPHUS COLLOVICH PRESBITER ANTIBARENSIS.

Imprimatur.

Carolus Archiepiscopus
ANTIBARENSIS ET SCODRENSIS.

BKSH

KIO DOTRIN PORSÌ GNI ƷUNTII ÂSCT KUSCTUE T' KERSCTENVE T' SCCIƟPNIIS.

E dini mirfiλit, o t' Kerscten vλaɛnit e mii, se saa e nevoiscme âsct Dotrina e Kerscten giɛɛ t' zilit nieri, ci dò, e discròn me scelbue scpirtin e vet, e me hfimun n' gaɛmèn t'Reginiis Parriɛit. Dotrina e Kerscten âsct porsi gni bahce, ku jan mleɛ lulet mâ t' ɛghièɛunat, e ma t' kânscmet; gniassò lulesc, ci s' ɛɛahen, as s' vescken kurr, por giɛɛher mmâhen t' gnioma, t' lulɛùcesme, e t' scndritsemc n' scêiten Kisc Katolik, psè vet i Biri Tenɛot Jeɛu-Krisctì i kaa mieɛ ktù nner nee, e ai vet me door t' vet i mmà t' hiescme, e t' vərtətcme asctù, sikuur kan biit n' Cieλ. Prei kso Dotrinet nieri n' ket scekuλ t' terrsem zèn me diit, sì duhet, Tenɛon kriùesin e vet; zèn me gnioft Krisctin Scelbùesin e vet, asctù Feen e vertet, e Ligen e tii; zèn m' u largue prei mcatesc, m' u mmâit, e m' u forzue n' hiir, e n' dasctnii Tenɛot; zèn se si me i marr me frət, e me dobii Sakramenet; zèn me jetue me nnèer, me crɛ, e me nierɛii;

sckurt: zèn me jetue kerscteniscl, e m' u scelbue. T' paa-ditunit e punve t' nevoiseme, ci perkassin Fees e Ligs Tenɛot, âsct arsɛeja, psè scium t' kerscten ftofen, lighen, e smûhen kâh âna e scpirtit, e disaa duken si-kurse t' iscin gind t' eger: t' zilt, si ɜɜot Sc' Pàali, ɜɜon me gooi, se gniofin Tenɛon, por me t' bâame bukur mir e muhoin. Sciùm eɜè nner atà, ci jetoin nner mca-te e jan kah dnohen, e biiren n' fun t' ferrit, jan daa, e dahen scioccnìet t' Êignve, e t' Scêitneve t' Parrîɛit, psè, si ɜɜot Papa Benedetti i Katermɜeti, s' i diin punt e Fees, t' zilat duhet atɛne, e giɜɜ t' Kerscteuve me i diit, e me i bessùe per me pass piess me Scêitnit n' Cieλ. Giɜɜ-i zili i kerscten praa, kusc-do t' jeet trim, o burr, grue, dial, vaiɛ, i maɜɜ, i voghel, ci dì me knue, massi scpirtin e kaa t' laam me giak t' Jeɛu-Kriscfit, t' keet disciir, e ɛeeλ t' maɜɜ me zâan, e me diit mir Dotrinen: ktê t' a keet scpesc n' door, e perpara sɛɛve, e t' a scfîin mir n' men e mos t' a harroin; e kiscte me bàa t' maɜe veper t' miscrìirsceme me i-a msue atɛne ci nuk e diin. Por n' kioft Prin, ô Miescter, ô m' es-saap t' Prins, âsct me borc me i-a msue fmiive, e atɛne, ci jan lan n' bess, e n' kuides tii; psè n' dit t' gisgit vai per atê, ci kàa m' u giet faitúer, psè kaa harrue, e kaa citt mas scpinet gni borc cacc t' rânn. Ah! (m' nniini o t' Kerscten vλaɛnit e mii, sè po e bâi ket ankìm) m' u diit mir prei nesc Dotrina e Ker-

sclen, e m' u zee prinia me i-a sctîi n' krɜe fmiis vet; jò, sot s' kiscim me i kiaa, e me i derdtue giɜɜ ato t' kcia, ci e kan mlue t' mieren Scciɜpnii; iscin harrue saa adete, ci jan me rrennim t' scpirtnave; iscin scghul disaa vesse t' mrapscta; e mâ teper kiscte me lulɛue nner nee scêitia Fee me giɜɜ ato hire, e t' mira, ci hìescioin, e t' lum e bâin gni popuλ, ci bessòn m' Jeɛu-Krisctin.

Une, si diita, e si mmûita, ket Dotrin e sckrova, massi scium micc, e dàsciamir m' ɛemrùene me i hîi ksai pun; e voita porsi bleta tui mleɜ annèi, e knèi nner libra lulet mâ t' ɛghièɜunai, due me ɜɜan ato msime, e spieghime t' essapvet Fees son, ci m' u duk-ne mue mâ t' vievscme e mâ t' nevoiseme m' u diit prei t' kersctenit; e per saa pacc fucchii, u mùnnova me i godit, e me i vennue fialt asctù, sikurse i lɜp nevoja e ghiûhs son.

Se kio Dotrin kso s' parit her n' Sckoder ton po del n' drit me sctamp, nnèera i perket ksai Collegs bee-kùeme, ku Giakòit e Scciɜpniis son me t' maɜɜ ɛeeλ, e dasctnii prei Jeɛuitve rriten e msohen per uɜ Tenɛot, t' letravet e t' nierɛiis, deri ci t' bâhen Mesctaar, e t' ɛott me i ɜan krah, e nnim giinns' son n' essape t' Fees.

Juve, o t' Kerscten, ju kam kusctue ket Dotrin porsi gni ɜuntii, e porsi gni scegn t' dasctnimit, ci e

kam me juu. Beghenisni-e praa eƶè ju me dasctnii; e n' pàasci kùn nnogni fial sccisptare, ci s' ju pelciehet, dini me m' nnie, e me m' fal, psè une me ket pak mûnin têm jam mûnnue mâ fort me i scerbse scêites Fee, e me i bâa mir nnokuui kah scpirti, se me citt n' pàh ghiûhen ton, ci s' jam i εoti.

E ne kacc luss Εotin me giƶƶ εemer, ci t' ju mmâin scnosc, e me t' mira, e mâ teper, ci t' jeet giƶƶmon nner nee hiri, e beekimi i tii, asctù dasctnia e vertet nner scioci scioin. M' bessoni, se une jam

Sckrùem n' Sckoder n' t' paren dit t' Kaλnorit 1871.

Miku i jui i vertet n' Jeεu-Krisctin
D. EGNELL RADOJA
Prift' i Famuλiis Sckodrs.

BKSH

por n' Cieλ ban me sckelɛɜe sciùm mà teper maɜniin, bukuriin, dien, e puscteen e vet.

P. Psè Ɛotɜn kaa kriue Cieλen e ƷƷeen me giƷƷ saa sene kan n' vetvedi?

G. Per me diftue vertɜten, e màɜniin e vet; asctù eɜè, ci giƷƷ kreatɜrt t' a gniofin, t' a levdoin, e t' a nnèeroin..

P. Scka âsct nieri, t' zilin Ɛotɜn acc fort e kaa hatrue?

G. Âsct gni kreatɜr e arsɜescme bâam e goditun prei Tenɛot me scpiirt, e me korp.

P. Scka âsct scpirti i nierit?

G. Scpirti âsct gni t' kenun bâam n' ftɜr, e n' scemλtɜr Tenɛot, ci s' des kurr, e s' maròn kurr.

P. Scka âsct korpi i nierit?

G. Ɛotɜn t' parit nieri, ci kiè Adami, korpin i-a bâni prei ɜeut: kɜ korp, ci kemi na, kaa me dek, e kaa m' u bàa hîi, e pluhun.

P. Per e' pun t' bâni Ɛotɜn kscti me scpiirt, e me korp, e t' vûni n' ket jet?

P. A dì me m' i ʒʒan me tiera fial temelet e scêites Fee?

G. Ciè po i ʒʒam kah-gni kah-gni. Temelet e scêites Fee, ci jan t' nevoiscme per t' u diit, jan kto:

« Duhet me diit, e me bessue, se âsct gni « Eot i vetem n' tre Vet hɜinuscm, ci ʒʒo- « hen Ati, Biri, e Scpirti Scêit.

« Duhet me diit, e me bessue, se i Biri i « Tenɛot Jeɛu-Kriscti per vertɜt t' Scpirtit « Scêit u bâa nieri n' krahnuur t' Eois Bèe- « kùeme, kaa dek n' krɜg per nee, t' treten « dit â gniaλ s' dèkunit, e kaa me arʓ me « na gikue.

« Duhet me diit, e me bessue, se Eotɜn « gnimèn ep t' mirve Parriɛin, e t' kèciive « funin e ferrit per giʒʒmôn.

« Duhet me diit, e me bessue, se n' scêitin « Kunghim âsct Jeɛu-Kriscti Eotɜn, e nieri « basck.

« Duhet me bessue eʓè giʒʒ scka bes-

» sôn e na msòn Scêitia Am Kisc Katolik e » Roms, psè Kiscs i-a kaa diftue Eotɐn, ci » âsct vet e verteta. »

— Spieghimi i ktɐne temeleve —

P. Ati, Biri, e Scpirti Scêit, ci ƺƺòhen eƛè Scêitia Trinii, psè te tre jan Eot i vetem, e nuk jan tre Eota?

G. Psè te tre kan gni Hɐinii, gni t' kenun, e gni natɐr t' Tenɛot.

P. Ati, Biri, e Scpirti Scêit sì munnen me ken te tre gni Eot i vetem?

G. Âsct gni temel fejet fort i nelt: e na, ci mir mir s' kiscim me diit me ƺƺan; ùi, àkuλi e bora sì jan te tre gni; n' pun t' fees nuk do t' hɐpim atiè ku nuk mrriin mennia jon, psè saa mâ nelt t' hɐpim, rrzòhena e biim mâ posct.

P. Kta tre Vet hɐinuscm a jan giƺƺ gni e barabar?

G. Te tre jan giƺƺ gni, e barabar n' giƺƺ kasc. Asctù Ati nuk âsct mâ plak, as mâ i

G. Jeɛu-Krisct, ci do me ʒʒan Scelbùes, i verteti Ɛotɛn, e i verteti nieri.

P. Psè i Bir' i Tenɛot u bâa nieri?

G. Me na zierr, e me na psctüe prei robnìet t' diaλit maλkùem, e prei munnimesc t' funit t' ferrit, e me na ɜan jeten e paa-sosme, e gaɛmênin e Parrîɛit.

P. Scka na u bâa sebet me raa n' robnii t' diaλit, e me na citt jasct hirit Tenɛot, e Reginiis Parrîɛit?

G. Meati, ci e bâane t' part print toon, Adami, e Eva, me t' zilin meat t' helmùem na t' giʒʒ leeim.

P. Sì na scperbleu, e na psctoi Jeɛu-Kriscti prei robniet t' diaλit?

G. Me giak t' vet t' paa-scmuem tui dek n' druu t' scêites krɛg.

P. Ku âsct Jeɛu-Kriscti?

G. Porsì Ɛot âsct giʒʒkûn, n' Cieλ e n' Ʒee: e porsì nieri âsct n' Cieλ, n' scêitin Sakramen t' Lterit, eɜè n' scêitin Kunghim.

e ermakt, e t' krahit t' diaʒʒt ʒʒam: *e t' Scpirtit Scêit*. Amen asctù kioft.

P. Psè, kuur bâim krɞg, vèem doren mâ paar n' baaλ, masannèi n' ɛemer, e ne-mram nnèr krah?

G. Per me na raa nnèr mèn, e per me diftue, ci Ati nuk rieʓ prei nnokui, ci Biri rieʓ prei Atit, e ci Scpirti Scêit rieʓ prei Atit, e prei Birit; asctù eʓè per me na raa nnèr mèn, ci i Bir' i Tenɛot prei Atit u ùl n' Ɛemer t' Ɛois Beekueme per vertɞt t' Scpirtit Scêit.

P. Per c' arsɞe perkassim mâ par krahin e ermakt, e masannèi krahin e diaʒʒt?

G. Ci t' mennoim, ci Jcɛu-Kriscti na libroi prei mcatit, e na i citti n' drit scpirtnat tona, psè ai na zuur prei sigìrve t' diaλit.

P. Ti a ban krɞg nnogni her?

G. Pò si s' bâi une krɞg? N' nadie tuk ciohem prei giumit, e n' mramie kuur biie me fiet ʒʒrras Ɛotin, due me ʒʒan, Atin, Birin, e

Scpirtin Scêit, e bâi krɜg; asctù perpara buket, e mas buket; kuur hîi me ʒʒan urat, e me punue, o kuur nissem me dal kûn; e mâ fort kuur dìaλi, scekuλi, e kɜ korp i helmù-em m' ghergassin, e m' tnoin me i fɜe t' Maɜit Ɛot me nnogṅi mcat.

P. Psè tɜɜ cacc scpèsc t' biè nnèr men me bâa krɜg?

G. Eeh! miaft mir e dii, se nieri n' scekuλ âsct fort i ngrat, e i paa foòrz, i zili per oor, e per cias kaa t' maɜe nevoi per Ɛotin e miscrïirsem; prannèi i lutem scpèsc per dit me krɜg, ci bâi me t' maʒʒ divòzion, me m' a gnit doren e bèekùeme, e me m' ɜan nnim, ci mun t' mmâhem n' hiir tii paa mcat, e t' jeem i ɛoti me i-a ʒʒɜe forzen diaλit kunnersctarit t' scpirtit tem, ci mos t' keet aspak pusctet, as tui sctîi nierɛt e kcii, me m' bâa kurr far t' kecit as n' scpirtit, as n' korp.

P. Scka t' ban tɜɜ m' u gnioft, e m' u daa n' facie t' scekuλit prei atɜne, ci s' jan t' ker-

e nuk i nnighioin Tenɛot, ci i ƒƒrret me u bâa bestàart e Krisctit, sikurse eɜè scium t' kerscten, nnonsè diin, se scka urɜnòn Kriscti, e nuk e ruin scêiten Ligen e tii, ata, ƒƒam, t' kiaain vetvehten, psè dnohen, e nuk scelbohen.

P. Deri ktù mora-vesct giƒƒsesi, e po t' a dii per nnèer t' maɜe, ci m' a cile mennen me diit scka m' duhet per scpiirt tem; por a di me m' kalzue, si mmâhet n' t' bâamit e scêites krɑg i pari temel i scêites Fee, ci âsct *Vetmìa,* e *Trinìa* e Tenɛot.

G. Ciè me dɑ fial po t' a kalzoi. A kee vuùorôe, ci na t' kersctent, kuur bâim krɑg, nuk ƒƒona *n' emna,* por *n' emen:* me ket fial *n' emen* diftoim ascicciare, ci Ɛotɛn âsct gni i vetem. Kuur ƒƒona *t' Atit, e t' Birit, e t' Scpirtit Scêit,* diftoim, ci jan tre Vet hɑinuscm n' Tenɛon.

P. Tasc po m' kalzò eɜè, sì mmâhet n' t' bâamit e scêites krɑg i dɑti temel i scêites Fee, ci âsct: *t' Miscnùemit, t' Munnùemit, e Deka* e Scelbùesit ton?

10. « T' nniemit e meatevet.
11. « T' giaλt (t' gniaλmit, o t' gniàλunit) e « korpit.
12. « Jeten e paa-sosme. — Amen, asctù « kioft. »

— Spieghimi i Bessòims. —

P. Kusc e kaa vûu Bessòimen?

G. Kiene dɜmɘet Apostuit e Jeɛu-Krisctit; t' zilt, massi sdrɜpi nner ta rreɛia, e drita e Scpirtit Scêit, e perpara se u daane nneper sceku λ me msue, e me predikue Ugniλin scêit, e vûune, e e goditne Bessòimen me gniat arsɜc, ci t' kersctent giɘɘ gni barabar t' a keen bessimin e scêites Fee, e ci askusc mos t' guzoin me i munghue as m' gni fial t' vetme: prannèi jan dɜmɘet Artikui.

P. Seka na setiin n' men kta dɜmɘet Artikui?

G. Giɘɘ kasct, ci na duhet me i bessue per

t' mrekùeλscme, ci s' jena t' ɛott me mrriit me e marrun-vesct. Kɛ, psè âsct Ɛot i vertet barabar sì Ati, âsct giʒʒ gni i pusctùescm, Bâasi, Kriuesi, e Urʒnùesi i giʒʒ kascvet. E kɛ i Biri i Tenɛot ʒʒohet Jeɛu-Krisct, psè na zuur, e na psctoi prei sigirve t' diaλit maλkùem.

P. Scka bessòn tì n' t' tretin Artikuλ?

G. Une bessoi eʒè, se Jeɛu - Kriscti âsct jò vec gni Ɛot i vertet, por eʒè nieri i vertet; psè per vertɛt t' Scpirtit Scêit muur misc, e giak n' Ɛemer s' kuλùescmes Ɛois Mrii giʒʒmôn Virgin, e kscti ai u bâa nieri porsì na pos mcatit. E Kriscti i levdùem sikursè leu n' Cieλ prei Atit vet paa Nan, asctù leu n' sceekuλ prei s' Ame s' vet paa Bab.

P. Scka besson tì n' t' kàtertin Artikuλ?

G. Un bessòi, se Jeɛu - Kriscti per me scperblɛe scèkuλin me t' paa - scmùemit Giak t' vet, e per me na i laa, e me na dliir scpirtnat tona prei giʒʒ fajesc, e mcatesc, nnen Punzin Pilat, ci iscte ather Ɛabiti i Cfutniis,

t' kiscin zâan bess, ci ai ver e vertè u gniaλ s' dèkunit, sikurse ù pat ƨƨan, e massì nnèr ato ditt i pat forzue eƷè mâ teper n' scèiten Fee, n' sss tsne, e t' s' Ams vet Ɛois Bèekù-eme, me pusctet vet hspi n' Cieλ per me na i cil dssıt e Parrîsit, e atiè âsct permii giƨƨ Êignt n' ân t' diaƨƨt t' Atit pusctùescm porsì gni i vetmi Biri i tii, due me ƨƨan, giƨƨ gni, e barabar, sì ai vet, n' maƷnii, n' lumnii e n' pusctet, porsì Ɛot, e UrƷnùes' i giƨƨ ka-scve.

P. Scka besson ti n' t' sctatin Artikuλ?

G. Un bessòi, se vet Jeɛu-Kriscti Ɛoti sn, n' marìm t' scèkuλit, perserìi kaa me arƷun prei CieλEt me pusctet, e t' maƷe lumnii me gikue giƨƨ nierɛt, t' mirt, e t' kciit, ci kan ken n' sceekuλ cissc se âsct zâan-fiiλ, e giƨƨ t' zilit kaa me i-a Ʒan o Parrìɛin, o Ferrin, sikur-se kusc t' a keet meritue me vepra t' veta.

P. Scka besson tì n' t' tetin Artikuλ?

G. Une sikur bessoi n' Atin, e n' Birin, asctù

G. Psè Sotɜn s' pelcìen, as s' munnet me pelcise tieter Fee, vec se gniat Fee, ci Kriseti e kaa temelue n' seekuλ per scelbìm t' nierɜvet. Ai sikuur âsct i dreit, asctù Feen e dreit e kaa n' beghenii.

P. Sì mûnnet nieri i arsèescm me gnioft, e me daa prei saa Feesc tiera Feen e vertet?

G. Prei kater scegnesc, ci s' e lân me gabue aspak. Kiscia e vertet âsct *Gni, Scêite, Katolik, Apostolik.*

P. Sì Kiscia (Feja) e vertet âsct *Gni?*

G. Âsct *Gni*, psè atà, ci i perkassin assai, kudò t' jeen n' dɜrgnâ, discmoin gni Fee, e gni Lig barabar, e i marrin gniatò Sakramene, ci i kaa lân Kriseti, nnen gni t' Paar, ci âsct Papa i Roms Vikari i tii.

P. Scka do me ɜɜan, ci Kiscia (Feja) e vertet âsct *Scêite?*

G. Âsct *Scêite*, psè Krèet, e t' Parin e vet, ci âsct Kriseti, e kaa Scêit permii giɜɜ scêitnit; e psè kaa nnierɜ scêiten; asctù kaa Feen,

Ligen, e Sakramenet, ci t' gi₮₮a jan per t' ma₮₮ frȣt, e dobii t' scpirtit, e pèr scelbìm ton.

P. Psè Kiscia ₮₮ohet *Katolik?*

G. Psè âsct e happun gi₮₮kûn n' dȣrgnâ, tui pass nnen sietuλ t' vet gind gi₮₮ far fissesc, komesc, e ghiûhsc; e psè sikurse kaa ken gi₮₮mòn, asctù kaa me ken me Fee, me Lig, e me Sakramene.

P. Psè Kiscia ₮₮ohet *Apostolik?*

G. Psè bessòn, e msòn gi₮₮ scka Apostuit e Krisctit kan bessue, e msue; e psè âsct sunnue, reguλue prei t' Parsc, ci vin mrapa Apostuisc, e sidomòs prei Papsc, ci t' gi₮₮, gnêni mas tietrit, vin mas sc' Pietrit n' Selii tii n' Rom.

P. Kiscia, ci âsct *Gni*, *Scêite*, *Katolik*, e *Apostolik*, ₮₮ohet e₮è *Romake* (e Roms), e psè?

G. Psè Kiscia e Roms, t' zilen e temeloi sc' Pietri i Pari i gi₮₮ Apostuie, âsct Krȣet,

e Nana e gi‡‡ Kisevet tiera happun nneper dərgnâ: t' zilat me atê bâin gni va‡‡, gni grig, e gni korp t' giaaλ, ci e gniofin Krisctin taman.

§ 6.

Disaa ǂuntii, e pusctete ǂanun Kiscs Katolik prei Krisctit.

P. C' ǂuntii Kriscti i kaa ǂan scêites Kisc?

G. I kaa ǂan ktò pês ǂuntii: kiò me ken e pàame, e gi‡‡herscme, e paa-gabùescme, me falun mcatet, e me ghɛue Scioccniin e Scêitnavet.

P. Psè Kiscia ‡‡ohet e pàame?

G. Psè Scêitia Kisc munnet m' u gnioft koλài prei kuidò, tui pass gni krɛe, e gni t' Paar, ci âsct Papa i Roms, e t' Paar tier, e t' kerscten, ci scifen; e tui scndrit n' ket scekuλ t' terrscm per pun t' Fees, t' Msimeve, e t' Scêitniis, porsi gni drit e maǂe vûumun

n' maje t' gni malit.

P. Psè Kiscia ʒʒohet e giʒʒherscme?

G. Psè kaa me mmet giʒʒmòn e foort, e e scnosct deri n' marìm t' scekuʎit: Dʊʊrt e ferrit, ʒʒà Kriscti n' Ugniiʎ., s' kan me pass kurr fucchii cundra ssai.

P. Psè Kiscia ʒʒohet e paa-gabùescme?

G. Psè kiò s' kaa gabue kûn kurr, as s' kaa me gabue n' essape t' Fees, e t' scpirtit; psè giʒʒmòn kaa pass nnimen, e driten prei Scpirtit Scêit, asctù kaa me e pass giʒʒmòn.

P. Mîi dʊ t' mramet ʒuntii na biè me fol mâ posct. Kriscti c' pusctèt i kaa ʒan Kiscs?

G. I kaa ʒan dʊ pusctete fort t' nalta, e t' mʒaja. E para âsct ajò, me t' zilen e bân vet Krisctin m' u ul prei Cieʎet n' scêitin Sakramèn; e dʊta âsct ajò,me t' zilen urʒnòn giʒʒ atà, ci jan paghɛue.

P. Sì e diftòn Kiscia puscteen e vet permîi t' kerscten?

G. Tui bâa ligg, e urʒnime, ci do t' mmâhen

prei t' giɛɛve; tui resit mcatet e tɜnve per pun t' Sakrameneve; tui daa Nniest atɜne; tui citt jasct vaɛɛet me maλkim atà, ci s' i nnighioin assai, o ci pastafat largohen prei msimeve t' ssai, o ci dahen prei scêtes Fee.

P. N' Kisc Katolik kusc e kaa at pusctèt?

G. E kaa Scêiti At Pap permîi giɛɛ Kersctenimin e dɜrgnâs; basck me Papen e kan Ipesckvìt, giɛɛ-i zili n' Dioces t' vet; e kan eɛè Mesctart, por m' essaap t' kanûnit bâam prei Kiscet.

P. A bâin kec atà, ci s' i nnighioin Scêites Kisc?

G. Acc kec bâin, saa mrrîni Kriscti me na ɛɛan: Kusc mos i nnighioft Kiscs, ai let mmâhet prei tejet porsi i maλkuem.

P. A mûnnet nnokusc m' u scelbue jasct Kiscet Katolik?

G. Pò m' kalzò: a mmûiti nnogni assisc, ci u gietne jasct Barket t' Nòeit, me psctue giaaλ prei uit? Jò, kurrgni assisc.

§ 7.

Vec Papa i Roms âsct n' scekuλ i Pari i giɜɜ Fees Krisctit; aj eɜè, kuur flet porsì Miescter Fejet, e porsì Vikaar i Krisctit, s' gabòn.

P. Psè Papa i Roms âsct i Pari i giʒʒ Fèes Krisctit?

G. Psè ai âsct me hak, e me ğiɜɜg n' Karrigh t' sc' Pietrit.

P. Sc' Pietri ku e maroi jeten e vet?

G. E maroi n' Rom, ci ather iscte sceheri i paar i dɜrgnâs n' essape t' scèkuλit, e ciɜsc n' koh t' sc' Pietrit u bâa sceheri i paar i Kersctenimit n' essape t' Fees. Sc' Pietri n' Rom zûni venn, atɜ ngrehi Seliin e vet e atɜ eɜè mas gniɛet-e pès viecc dicc i maririzuum.

P. I zili Apostuisc kiè ɛghieɜ prei Krisctit me urɜnue giʒʒ Feen e vet?

G. Scêiti sc' Pieter. Ktii Krisctì i ʒʒá: Un permîi tɜɜ kam me godit Kiscen tême; tɜɜ kam me t' i ɜan cilzat e Reginiis t' Cieλvet;

Senɛot n' t' Sckrùem scêit, o n' Ugniiλ, o ci jan fol prei Apostuje prei ânes Tenɛôt: t' zilat Papt, porsì amanetciaar t' foort, i ruin scêitnìsct, e nee na i diftoin me t' sakt, e me t' dreit.

P. Sot t' kersctent a do t' bessoin, se Papa s' gabon?

G. Ket pun do t' a bessoin porsì tiert Artikuit e Fees: persè Scêiti At Pap Pii i Nanni basck me giƺƺ Ipesckvìt e scèkuλit me 18 dit n' korrik t' viets 1870 gneksctù e kaa daa. Sot gnitet maλkim' i maƺƺ atɜne, ci guzoin me fol e me bessue nrɜscei.

---

§ 8.

Scioccnìa e Scêitneve.

P. Scka do me ƺƺan *Scioccnìa e Scêitneve?*

G. Do me ƺƺan, ci giƺƺ t' mirat, ci bâhen n' Kisc (n' Fee) t' Jèɛu-Krisctit, sikuur jan uratt, Mesct, lemosct, gninest ..... dahen hisse-hisse nnèr giƺƺ t' kersctent e dɜrgnâs,

i kaa ɜan pusctèt me na liɜ, e me na ɛghiɜ, e per pun t' Sakrameneve, ci assai i kaa lân n' door, me na dliir, e pastrue giʒʒ fajesc, e mcatesc; asctù eɜè per pun t' Nniesvet me na resit munnimet, ci per meate tona do t' i hiekim nò m' ket jet me peenness t' mɜaja, nò m' tieter jet n' Burgatuur.

P. Scka bessòn ti n' t' gnimɜetin Artikuλ?

G. Un bessòi, ci t' giʒʒ saa jena n' scekuλ, e kan ken, e kan per t' ken, t' giʒʒ diten e gisggit kena m' u gniaλ s' dèkunit, giʒʒ-i zili me gniat scpiirt, e korp, sikurse sot âsct giaaλ, e t' giʒʒ kena me dal n' gisɜg perpara Krisctit.

P. Esctnat e sciùm nierɛvet jan bâa hii, e t' saave eɜè kan hupp faret: atá sì kan m' u gniaλ?

G. Kan m' u gniaλ me vɜrtɜt t' gniatii Ɛotit, t' zilit kurrgni giâa-sen s' i âsct vsctiir per t' bâa.

ap jeten, se muhòi gni fial t' vetme t' Bes-sòims.

P. Ti mir i zanke, e i sctiike n' menn punt e Fees, por a kee me diit me cinnrue ksctù gi꞉꞉mòn?

G. Pò, me nnim t' Tenɛot, gi꞉꞉ motin e jets seme kam me cinnrue n' Fee; psè i kerscteni, ci lot me scêiten Fee, ai do t' jeet nieri fort i kec, e ka-pàk ka-pàk harròn Tenɛon, e bâhet porsi gni baktii.

P. Kusc âsct ai, ci lot me scêiten Fee?

G. Gniai, ci ven goi mîi Scêiten Kisc, mîi Scêitin At Pap, e mîi Vecilat e Krisctit, e ci i spiegòn essapet e Fees n' krɜe t' vet, e jò sì i spiegòn, e i kalzòn Scêitia Am Kisc.

P. Tasc po m' duke taman i kerscten: por a jee i ɛoti me i gnioft atà gind t' mrapsct?

G. I gniof, sì ꞉꞉ot Kriscti, prei veprasc tɜnve; psè gniai, ci nuk scifet kurr n' Kisc me nnìe predikimin, e fialen e Tenɛot; ci nuk mmá krescmit, e mgniλet, e t' prenneñ, e

G. Me paa vehten, ci s' jam i ɛoti me i ɜan gevap kunnersctarit t' Fees, me dɷ fial kisce m' u librue prei ssì tui i ʒʒan: Un bessoi e veproi asctù sì m' urɜnòn Scêitia Am Kisc; e psè une nuk i marr-vèsct giʒʒ punt e Fees, e dii, se Kiscia s' gabòn, psè Ɛotɷn giʒʒmòn âsct me Scêiten Kisc.

mas ksò jetet Reginiin e Parrîɛit.

P. Per c' arsɜe na jetoim me ket usdai?

G. Psè Ɛotɜn âsct fort i mir, e i miscri-irscm, fort i dreit, e besnik n' premtime t' veta, asctù eɜè i ɛoti me mmâit bessen e vet, psè âsct i pusctùescm.

P. Ɛotɜn a âsct liɜ kûn me bess, ci kàa me na ɜan Parrîɛin?

G. Letrat e Tenɛot jan plot me ksò premtimesc. Kriscti per me na largue c' do far vesvessiet mrrîti me na ɜɜan: *Mos kii frigh, o grig e voghel, sepsè Atit tui* (Ɛotit) *i-u pelciɜe me ju ɜan Reginiin.*

P. Permîi scka do t' psctetet kiò Scpnessa jon?

G. Permîi hiir Tenɛot, ci per meritimet e Krisctit s' na mungòn kurr prei ânes tii, e permîi veprat e mira tona, ci do t' bâhen prei nesc giɜɜmòn nnimue prei hirit tii.

P. Psè giɜɜmòn nnimue prei hirit tii?

G. Psè na me foorz ton s' jena t' ɛott me

P. C' foorz kaa urata bâamun mir?

G. Kaa t' maɜe foorz; psè kio âsct drɜni? Cieλs, me t' zilin mùnnena me i cil haɛnat (Tenɛot: âsct arma, me t' zilen bâhena t' ɛot: me i bâa me ikun anmicct e scpirtit: me urat sbussim Tenɛon iɜnuem cundra nesc per mcate; bilè m' gni mnɜr e scterngoim me na i fal t' mirat, ci t' i lɜpim me arsɜe.

P. Per c' arsɜe praa Ɛotɜn sciùm [illegible] s' na i nnighiòn uratt tona?

G. Per dɜ arsɜe: nò psè i lùtena me na fal dò senne t' paa-uɜa, o t' paa-arsɜescme, o ci her-her jan me dam, o ɛoλùm ton; nò psè i lùtena kec.

P. Scka praa do t' kerkoim prei Ɛotit?

G. Mâ par nnèeren; e lavdin e tii; masan-nèi scelbimin ton, e giʒʒ scka na duhet me fitue, nò me sciumue n' scpiirt ton hirin, e dasctniin e Tenɛot.

P. Por a mùnnena me kerkue t' mirat e ksai jet?

scium her nuk e gniofim taman t' miren ton.

P. E kuur na do t' ƺƺona uratt?

G. Kriscti na ƺƺot, ci *duhet me ƺƺan uratt giƺƺmòn, e mos m' u merɛitt;* por do t' ƺƺona uratt sidomòs n' nadie, e n' mramie e kuur kena nnogni tunnìm, o turbuλìm, e travai.

P. Per c' far gindsc na perket me i-u lutun Ɛotit?

G. Per t' kerscten, e per t' paa-fee, per micc, e per anmicc, per nierɛ ton, e per nierɛ t' huui; por mâ fort per Scêitin At Pap, per Ciobant e scpirtnavet tona, per print ton, per t' bâamirt, e per scpirtnat e Burgatòrit.

§ 2.

ATȣNA

P. Zila âsct urata mâ e mira, e mâ e ɛghièƺuna?

G. Âsct Atȣna; psè Kriscti vet na e kaa

G. Kuur kerkôim mâ par lavdin e tii, e masannèi t' miren ton; por mâ perpara t' mirat e paa-sosme, e masannèi t' ksai jet; por prap t' mìrat e scpirtit mâ perpara e masannèi t' korpit; asctù me na librue prei giƺƺ s' kcìasc tona. Ksctù na msoi Kriscti.

P. Me kê flassim kuur ƺƺona Atȣnen?

G. Me gniat Ɛot, perpara t' zilit Cieλa, ƺeu, e Ferri driƺen, e trisctohen: prasctù na perket me i-u lutun me t' pervûut, e me divòzion.

P. Psè Kriscti na msoi me ƺƺirr Tenɛon me emen At (Bab)?

G. Psè na t' kersctent sidomòs jena t' bit e tii; sepsè ai na kaa bâa, e na kaa kriue, e me Giak t' Birit vet na kaa scperblȣe prei mcatit.

P. Na praa kena psè mmâim usdai, se te Ɛoti na sckòn fiala, e t' lûtunit.

G. Pò, per gnimèn: psè na t' kersctent tui e ƺƺan ket urat, flassim eƺè me gni Bab cacc t' dasctun, e t' miscriiscm, ci âsct gadi

t' ɛɛɛa perbûsin scêitin emnin e Tenɛot.

P. Scka lɛpim, e discroim me ktò tiera fial: *Arɛ̄t Reginia jote?*

G. Na psè s' jena t' ɛott me levdue Ɛotin sikurse Scêitnit n' Cieλ, i lùtena me na fal Parrîɛin, ku kena me e nnèerue sì duhet, e kena me ken t' ghɛùem, e t' nguscλùem per giɛ̄ɛ̄mòn e jets: ksctù praa i lùtena, ci ai t' jeet giɛ̄ɛ̄her me nee me hiir t' vet; psè na vec me nnim tii mùnnena me cinnrue cundra anmiccve ton, e me voit n' Cieλ.

P. Mos me ken Ɛotɛn me nee me hiir t' vet, t' kuive kiscim me ken?

G. I tre kunnersetarve t' scpirtit ton, ci jan diaλi i maλkuem, kɛ sceku λ' i ɛii me t' kcìa, me discìre t' paa-uɛ̄a, e kɛ korpi ɛn i helmuemi.

P. Scka lɛpim prei Ɛoiit tui i ɛ̄ɛ̄an: *U bâft vuλnessa jote sì n' Cieλ, asctù n' Ɛ̄ee?*

G. Na tui e diit, se uɛ̄a, ci na scpiè n' Parrîɛ, tieter s' âset vec se t' ruitunit e

G. Âsct hiri i Tenɛot, ci âsct jeta e scpirtit ton, paa t' zilin kɐscpirti ɐn âsct i dekun per jet t' paa - sosme.

P. Me scka mùnnena me mmâit giaaλ ket scpirtin ton?

G. Me scêitet Sakramênne, e sidomòs me Rfime, e Kunghime; me fialt e Tenɛot, ci na i kalzoin vecilat e Krisctit, o ci na i diftòn Dotrina, o nnogni libr i divoccm; me uratt, me lemosc, e me tiera vepra t' mira.

P. Scka âsct, ci na mmà giaaλ korpin?

G. Âsct buka; psè paa ngran, paa pii, paa u vesc, e paa u mmaʒʒ s' mmâhena giaaλ, as nuk mùnnena me i scerbɐe Tenɛot n' ket jet.

P. Psè ʒʒona *buken ton?*

G. Per tri arsɐe. E para âsct psè Korpi i Krisctit âsct gieλa e scpirtit ton. E dɐta, psè do t' kerkoim gnatò msime per scpiirt ton, ci na epen prei Kiscet Katolik. E treta, psè gniat buk do t' a lɐpim, ci e fitoim me mûnn ton, e me t' dreit.

senne, ci ju duhen per ket jet, kan per me ju u sctumun.

§ 4.

Prei c' far t' kcìasc lùssim Ɛotin
me ket urat me na zierr.

P. Zilat jan t' kciat, prei t' zilasc lussim Ɛotin me na librue?

G. Ktò t' kcìa jan tri sojesc: t' kcìa fort t' mɜaa, ci na daain prei Tenɛot, e jan mcatet; t' kcìa asctù asctù (ortahe), e jan tunnimet, e sebetet e mcatit; t' kcìa, ci ʒʒohen t' voghla cundra dɛ t' pàrave, e jan peɛmetimet e scpirtit, e t' vsctirat e korpit.

P. Me c' menn i ʒʒona Tenɛot ktò fial: *Nniina nee fajet, e mcatet tona, sikürse eɜè na i nniim faitort ton* (detorsit tan)?

G. Me ket menn i lùtena, ci n' mnɛr, ci na i nniim e i liroim me giʒʒ ɛemer atà, ci na kan fɛe nee, asctù ai t' na i nniin nee mcatet tona,

hass kûn m' tê, nuk i-a merr ânen, por falet, nnalet me fol, e me bissedue me tê sikuur per-parannèi, e s' flet kûn kec per tê, e me i arɜ per doresc, s' i ban kec, por mir.

P. E po, me m' prek nnokusc m' erɛ, o m' giâa, nò me m' baa nnogni tieter t' kec, atbott?

G. Munnesc paa hii n' meat me e paditt n' giɜɜg, e me kerkue rngh me hak, e me arsɜe: por me mmâit inaat m' tê, me discrue me e paam kec, e ti vet me i arɜ hakut, ktò t' giɜɜa i kee jassak prei Fejet.

P. Oh! Fee e bekueme àset kiò e jona! Por si e lùssim na ktù Ɛotin me na i nnìe meatet?

G. E lùssim, ci n' foorz t' ksai urat t' na apin hirin m' u pèennue giɜɜ fajesc, e meatesc tona, hirin me i rfɜe te tana, e me bâa peennessen.

P. Tasc po m' kalzò, se seka lɜpim prei Ɛotit me kto fial: *E mos na lê me raa ne t' kec?*

G. Aboλà ci mos t' i fɜeim mâ kurr me meate, i lùtena me na bâa gnênen dɜɜsc: o ci t' i-a liɜin forzen diaλit, ci mos t' jeet i ɛoti mâ

P. A kena nnogni dermàn cundra tnimesc?

G. Jan sciùm dermane; por mâ i miri, e mâ i vievscmi dermàn per t' kerscténin âsct me ik, e m' u largue prei sebetesc t' kcìa; me scterngue, e me bâa ɛap gi ɛɛ vetvehten; me bâa krɛg, me lùt Tenɛon, e Ɛojen e Bèekueme; m' u rfɛe, e m' u kunghue scpesc, e mir.

P. Scka lɛpim prei Tenɛot tui i ɛɛan: *Por largona gi ɛɛ s' kec?*

G. Lɛpim me na librue prei gi ɛɛ s' kcìasc t' scpirtit, e t' korpit sì n' ket jet, asctù n' tieter jet.

P. Por prei c' far t' kcìasc discroim me u librue?

G. Sikuur me ɛɛan: prei uit, ɛiarmit, brescnit, rrfejet, termekut, ɛìet, luftet, lengatet, vorfnimit t' maɛɛ, prei anmikut, hainit, haidutit, e c' do nierit kec; asctù eɛè prei assò maɛniisc, maɛsctiisc, e giâjet, kuur Ɛotɛn i scef, se jan per nnogni dam, o per t' bierrt t' scpirtit ton.

G. Psè mir e diim, se Ɛoja e Bèekueme âsct mâ e dàsctuna, e mâ e àfera nnei Tenɛon: prasctù mas Atɛnet ƺƺona uraten e assai, ci mâ scpèit, e mâ koλai mun t' i zierrim prei Ɛotit atò senne, ci mmâhen n' at urat.

P. Kuive n' sceku λ dona kscti me ù ghiaa?

G. Atɛne, ci kuur kan usdai me zierr mâ koλai prei gni t' Maƺit nnogni t' mir sctiin tuk ai mikun mâ t' hatrùescmin; asctù na tu Ɛoti sctiim per vedi Nanen e tii.

P. Sì kee zâan ti prei prinve tuu me ƺƺan *Fàlemi - Mriin?*

G. Ciscti m' a kan msue print emii ciɛsc n' vogelii.

« Fàlemi Mrii hiir plote (plota): Ɛotɛn me « tɛɛ: bèekue jee permîi giƺƺ graa, e bèekuem « frɛti i barkut tɛt JEƐUS. Scêitia Mrii Ama e « Tenɛot lutu per nee mcatnort (mcatnumit) « tasc, e n' fiiλ t' mords son (san). Amen, « asctù kioft. »

Spieghimi i ksai urat,
e do tiera senne, ci na bâin me pass t' maɜɜ
divòzion m' Eojèn e Beekueme.

P. Mas Atɛnet zila urat âsct mâ e mira, e mâ e ɛghìeɜuna?

G. Âsct Fàlemi-Mrìa; psè vet Eotɛn na e kaa msue, por per gooi t' Êignλit Gabriel, t' scêites Eliɛabet, e t' scêites Kisc.

P. Scka permènnim n' ket urat?

G. Hiret, e ɜuntiit e mɜaa, ci i pàt Eoja. N' marìm i lùtena me na dal-ɛot m' ket jet,

P. T' kujat jan ktò fial: *Fàlemi hiir plote: Eotɛn me tɛɛ: bèekue jee permîi giɜɜ graa?*

G. Jan t' Êignλit Gabriel; i zili i foli kscti ather, kuur i-u fal Eois Mrii, e i Biri i Tenɛot diten e Nunziats u bâa nieri n' krahnuur t' ssai.

P. Me atò fial scka desct Êignλi me i ɜɜan?

G. Ghɛou, o e ghɛùeme, sepsè Eotɛn me hire, porsi tɛɛ, s' e kaa mmusc nnogni tieter kreatɛr: ai me tɛɛ kaa ken ciɛɛc m' at t' parin cias, ci jee kriue n' bark t' Nans sate: ti pos giɜɜ tierave jee e bèekueme, psè ti Virgin kee

faìtort t' lutet n' Cieλ, e t' na dal-εot giƨƨmòn saa t' jena giaaλ, e mâ sidomos n' fiiλ t' mords, ci kaa me ken mâ i visctiri sahat per nee.

P. Scka merret-vesct me pak fial prei ktȣne làvdeve, ci i kien ƨan Ɛois?

G. Ci ajò s' pàt kurr nnògni far mcatit; ci ajò pàt giƨƨ ƨuntiit e Scpirtit Scêit; ci ajò bâni cacc vepra t' mira, ci meritoi m' u bâa Reginescia e' Cieλs, e e Ƨeut.

P. E bìa e kui kiè Ɛoja?

G. E bìa e scêitit sc' Joakim, e e scêites Ann, por zâan paa mcat original

P. Ɛois i kiè gnit emni Mrii: por a na perket me nnèerue ket emen?

G. Pò, do t' a nnèeroim, sa ku t' mùnnena, e t' na marr mennia jon: psè pos emnit t' Jeεu-Krisctit, s' âsct tieter emen mâ i dèi, e mâ i pusctùescm as n' Cieλ, as n' Ƨee.

P. Psè na i ƨƨona Ɛois: *Fàlemi?*

G. Na me ket fial perscnètena me Ɛojen, e i diftoim; ci jena micc, e t' gniofscm; e ci per

ket pun guzoin me i fol me usdai.

P. Na praa mas Ɛotit nnèr nèvòi tona do t' i lùtena, e do t' i poròsitena Ɛois?

G. Gneksctù âsct: psè Ɛoja âsct Nana e giʒʒ neve, e mas Krisctit paitoria jon mâ e puscтùesemia perpara Tenɛot, e nnima e giʒʒ mcatnorvet, atɐne, ei t' kʒʒehen me giʒʒ ɛemer prei ssì.

P. A i vièn mir assai, kuu i-a ʒʒona ket urat?

G. Acc mie i vièn, ci ʒʒue se i pertrihet ai gasmen, e nguscλìm, ci e pàt kuur Êignλi i-u fal prei ânes Tenɛot.

P. Por scka i kâane assai mâ fort?

G. T' dlirtin e scpirtit, e pastriin e ɛemres. Bessa kiò fort rânn e kaa divòzionin ton gnit me mcate.

— Êignλi i Tenɛot. —

P. Kuur âsct mir me ʒʒan *Fàlemi-Mriin?*

G. Giʒʒmòn âsct mir; por Scêitia Kisc tri

P. Psè kio urat ƨƨohet n' atò tri koh?

G. Per dϑ arsϑe: e para âsct, ci t' sièλena kah Ɛoja, ci nneper t' lùtunat e ssai t' kemi nnim prei Ɛotit cundra anmiccve ton jò vec n' fiλim, po eƎè n' miedis, e n' marìm t' punve tona; e dϑta, ci t' a kuitoim per dit t' Miscnùemit e Krisctit, ci u bâa n' mramie, t' Munnùemit e tii, ci u bâa n' miesdit, e t' Gniàλunit e tii, ci u bâa n' nadie.

---

§ 6.

Fàlemi-Reginescia, e Ruzaria.

P. Pos *Fàlemi-Mrìet* a di ti nnogni urat tieter per me lùtun Ɛojen?

G. Dii me i ƨƨan gni urat tieter, ci i ƨƨon *Fàlemi-Reginescia*.

P. ƨƎui-e *Fâlemi-Reginescen*.

G. « Fàlemi Reginescia, Ama e misciriers,
« jeta, amelzimi, e scpnessa jon, fàlemi. Tϑϑ
« t' ƨƨrrassim na t' sckret Birt e Evs tui sciâa,
» e tui gimue n' ket sceku λ plot me lot. Deh!

G. Vet e lùmia Ɛoi per goi t' Scêitit sc' Ded: prasctù kɜ divòzion âsct happ giɛɛkûn.

P. Ruzaria saa âsct giɛɛsèit?

G. Pêsmɛet scêgnesc: n' giɛɛ-t' zilin ɛɛohet perpara gni *Atɜn*, masannèi ɛet *Fàlemi Mrii*, e gni *Lumnii Atit*.

P. Ruzaria n' saa piess dahet?

G. N' tri piess, ci giɛɛ-e zila kaa pês *Atɜn*, pêsɛet *Fàlemi-Mrii*, e pês *Lumnii Atit*.

P. Pêsmɛet temelet a nuk dahen eɛè atò n' tri piess?

G. Pò, n' tri piess dahen; psè pês jan t' *gaɛmenit*, pês t' *munnimeve*, e pês t' *lumniis*.

P. Kuur ɛɛohet vec gni piess Ruzariet, c' temele kuitohen?

G. Nne hâne, e nne êite temelet e gaɛmenit; nne marte, e nne prenne temelet e munnimeve; nne diile, nne merkuur, e ne sctûne temelet e lumniis.

P. Sì premtohet (o falet) Ruzaria e Ɛois?

G. Premtohet n' lavd, e n' nnèar t' Tenɛot, e

t' Eois Bèekùeme, per peenness t' fajeve, e t' mcateve, e per nnim t' scpirtnave t' Burgatorit.

P. A ziret nnogni dobii prei Ruzariet?

G. Jò pak, por sciùm dobii; psè, saa gind tui ʒʒan Ruzaren, i kan braktiss mcatet, kan jetue scêitnìsct, e jan scelbue! Papt kan ʒan sciùm nniess atɛne, ci t' a ʒʒon me divòzion.

P. Ti a i dì per mennesc pês temelet e gaɛmenit?

G. I kam zâan, e i kam sctîi n' menn, e po t' i ʒʒam kà-gni kà-gni.

« 1. I pari âsct, kuur Êignλi i-u fal Eois, e « Kriscti u ɛûu n' Eemer t' ssai.

« 2. Kuur Eoja sckoi me paa kuscrinen e vet « scêiten Eliɛabet.

« 3. Kuur Kriscti naten e Kscnèλavet lèu n' « Betlèm m' gni scpeλ n' miedìs dɛ sctâɛvet.

« 4. Kuur Krisctin e ciuune katerʒet dit, mas- « sì lèu, n' Kisc t' Jeruɛalemit.

« 5. Kuur Krisctin dɛmʒet vietsc e gietne « n' Kisc n' miedìs t' Dìiscmve t' Ligs. »

« sikuur flak ɛiarmit, erɜ, e nnêi permîi Apo-
« stuit, e ì mmùsci me ɜuntii t' veta.
« 4. Kuur Ɛoja e Bèekueme me korp, e me
« scpiirt basck voit n' Cieλ.
« 5. Kuur Ɛoia e Bèekueme kiè koronue prei
« Senɛot, e bâa Reginescia e Cieλs, e e ɜeut. »

§ 7.

Fort na vìin divòzioni m' tier Scêiten.

P. Psè na vìin divòzioni m' tier Scêiten?

G. Psè atà jan micct fort t' dàsctunit e Tenɛot; t' zilt, psè na dùen mir, e na kan n' kuides, paa-daa i luten per nee.

P. C' e diin atà, se na i nnèeroim, e i lussim?

G. E diin, psè sciofin giɜɜ punt tona n' t' Kènunit e Tenɛot, porsì m' gni pasgiɜr t' dliir.

P. Ɛotɜn âsct gadi giɜɜher me na ŋnighiue: psè praa lussim Scêitnit?

G. Psè, si ɜɜot Scêiti sc' Agostin, sciùm senne s' dò me na i ɜan, vec prei s' lùtunasc

t' Scêitneve.

P. Giǯǯ hiret, e t'mirat a s'na vin prei Ɛotit?

G. Bilè eǯè mrekuλiit vec Ɛoti âsct, ci i bân, e jò tieter kusc: por Ɛotȣn kaa adet hem t'mirat me na i fal, hem mrekuλiit me i bâa per hater t' Scêitneve, t'zilt dò, ci na t'i nnèeroim; psè ne-mram giǯǯ nnèera, ci bâim atȣne, rreh m' Ɛotin.

P. A i ǯǯrrassim Scêitnit barabar sì Ɛotin?

G. Barabar jò; Psè tieter âsct Ɛotȣn, e basckà jan Scêitnit· Prasctù kuur flassim me Tenɛon, i ǯǯona me t' pervûit: *O Ɛot kii misciriir, na nnighiò, na librò, na fal, e na nniei mcatet*.

P. E kuur flassim me Scêitnit?

G. Nrroim ather fialt, e u ǯǯona: *O Virgina Mrii, o Scêiti sc' Mhiiλ, Scêiti sc' Pieter lutni-e Ɛotin per nee, bâni atii rigiaa*.

P. Me c' far uratsc ti kee ɛàcon me i lut Scêitnit?

G. Me gniassò uratsc, ci na i msòn Scêitia

me kto fial.

Jeɛu-Krisct, Scêiti Sc' Joɛef, e Scêitia Mrii po ju fali ɛemren, e scpirtin tem;

Jeɛu-Krisct, Scêiti Sc' Joɛef, e Scêitia Mrii ju t' m' ginneni n' fiiλ t' mords;

Jeɛu-Krisct, Seêiti Sc' Joɛef, e Scêitia Mrii t' m' dal scpirti nnèr dùer tuja.

P. Psè viin me pass t' maʒʒ divòzion eɜè m' Êignλin e Rois?

G. Psè kɯ, ciɯsc se kena lee, e deri ci t' dessim, rri giʒʒmon me nee, na kaa n' gaile, e na ruun prei giʒʒ reɛiciesc, e na largòn prei giʒʒ mcatesc.

P. Sì i porosite Êignλit Rois?

G. Scpèsc i porositem, por mâ fort n' nadie, e n' mramie, e nnèr tnime, e turbuλime, e i ʒʒom:

« O Êignλi i Tenɛot, ci jee Roisi em, per mas-
« sì Ɛotɯn per miscirìir t' vet m' kaa lân tɯɯ
« n' bess, ti sot (o sunde) m' scndrit, m' rùei,
« m' mmà, e m' sunnò. Amen. »

Scpnessa, e prei ssai marrin forzen, e vɜrtɜtin.

P. Scka âsct praa t' Dàsctunit?

G. Âsct gni ɜuntii, ci Eotɜn na fal, e na sctiè n' scpiirt ton, e zila na bân, ci t' a dùem Tenɛon permîi giʒʒ kafsc, e per hater t' tii Sciocin ton porsì vet-vehten.

P. Scka do me ʒʒan, me dasct Tenɛon permîi giʒʒ kafsc?

G. Do me ʒʒan, ci nieri e dò acc Eotin e vet, ci begheniss mâ teper hatrin, miksiin, e hirin e tii, se sc' do giàa t' ktii scèkuλit, e âsct gadi me durue sc' do t' kecie, e me bierr sc' do t' mir, eɜè jeten, mâ perpara, se me i fɜe, vec gni her t' vetme, me meat mortaar.

P. Psè do t' a dûem Tenɛon n' ket mnɜr?

G. Psè ai vet âsct i mir permîi giʒʒ t' mira, per t' zilat âsct i dèi per m' u dasct; psè eɜè acc sciùm t' mira ai na kaa bâa, e na bân sidomòs nee t' kersctenve, ci me giʒʒ arsɜe jena liɜ me e dasct plot me ɛemer permii giʒʒ kasc, e mâ fort, e mâ teper se vet-vehten.

P. Sì munnesc me diftue dasctniin, ci kee m' Ɛotin?

G. Scpèsc tui mennue, e tui fòl per tê; tu' u munnue acc saa kam fuchii, ci t' giʒʒ t' a gniofin, e t' a dùun; tui m' arɜ kec fort per t' fɜeme, ci i bâhen; tui bâa me cief giʒʒ scka m' kaa urɜnue, e tui bart me gaɛmèn c' do travai, ci m' biè mîi krɜe.

P. Scka do me ʒʒan, me dasct Sciocin porsi vet-vehten?

G. *T' dùesc Sciocin tann porsì vet-vehten*, s' dò me ʒʒan me e dast acc saa vehten; por: 1. Mos me i bâa kui scka nuk do ti me t' a bâa kusc tɜɜ; 2. Me ia bâa tietrit scka do tì me t' a bâa kusc tɜɜ.

P. Kusc âsct kɜ Scioci ɜn?

G. Giʒʒ-i zili níeri n' scekuλ kuscdò t' jèet, mik, o anmik, ì mir, o i kec, i nèsc, o i hùei, i kerscten, o i paa-fee, âsct Scioci jon: t' zilit, n' mûiscim, mir t' i bâim; kec askui.

P. Na duhet praa me i dasct mir cɜè an-

micct ton, e gi⁊⁊ atà, ci jan jasct Fejet?

G. Pò; psè Kriscti na kaa ⁊an ur⁊nimin me i dasct anmicct, e me i bèekue atà, ci na maλkoin, me bâa mir atɜne, ci na kan mnii, me lut Ɛotin per atà, ci na bâin kec; asctù mir do t' i dùem turcit, cfutnit, magiɜpt, e tiert tui lut Ɛotin, ci t' i nk⁊⁊ein, e tu' e ankue t' bierrunit e tɜnve.

P. Por na t' kersctent a do t' a dùem scioci-scioin mâ fort?

G. Paa sccìɜbe; psè per pun t' Paghɛimit, e t' Fees jena vλaɛnue nner vedi: na vλaɛníscl t' gi⁊⁊ mli⁊ena n' Kisc t' Tenɛot, e usciɜhena me Korp t' Kriscfit, e jena ⁊⁊irr prei Ɛotit t' gi⁊⁊ basck n' Lumnii t' Parrîɛit?

P. Sì munnesc ti me diftue dasctniin, ci kee m' Sciocin tann?

G. Tu' i discrue me t' dreit, e tu' i bâa gni-atò t' mira, t' zilat ⁊⁊ohen vepra t' misciríirsc-me, ci jan katerm⁊et, sctat t' korpit, e sctat t' scpirtit.

P. Zilat jan veprat e misciirscme t' korpit?

G. 1. Me ɜan me hangher atɜnve, ci kan uu.

2. Me ɜan me pii atɜnve, ci kan et.

3. Me vescium atà, ci jan sdesciun.

4. Me perbûit scteghtart.

5. Me paa t' smutit.

6. Me paa t' hapsit (atà, ci jan ɛân n' burgh).

7. Me vorrue t' dèkunit.

P. Zilat jan veprat e misciriirscme t' scpirtit?

G. 1. Me ɜan ksciiλ t' mir atɜnve, ci kan nevoi.

2. Me msue t' paa-diiscmit (t' paa-diitunit).

3. Me ciortue bâa-kciit, e mcatnort, ci t' hicien mcatesc.

4 Me nguscλue t' iɜnùemit, e atà, ci jan n' vàai, e n' t' vsctira t' ksai jet.

5. Me nnìe kusc na bân kec.

6. Me durue t' kcìat e bâame.

7. Me lutun Ɛotin per t' giaaλ, e per t' dekun.

P. A s' kaa me na pvet Kriscti n' dit t' giɜgit permîi kto vepra?

G. Jò vec kaa me na pvet, por eƶè kê t' sciof se s' i kaa bâa, kaa per t' a funnue n' Ferr.

P. Por a t' giƶƶ saa jemi n' scekuλ, do t' i bâim atò vepra t' miscìirscme?

G. Kusc munnet e âsct i ɛoti, do t' i bâin; kusc s' munnet, e s' âsct i ɛoti, munnet paa mcat me i lân: sikurse i vorfni, i paa-dìiscmi, ai, ci i scerbèn Tenɛot kunn n' munestiir, ai eƶè, ci discròn me i bâa, por s' giêen asctù me arsɐe se kui me ia bâa. Me lut Ɛotin per t' giaaλ, e per t' dekun, ket veper do t' a bâin t' giƶƶ.

§ 2.

Dekàlogu, o Ƶet Urƶnimet e Tenɛot.

P. Ku mmâhet Urƶnimi me dasct Ɛotin e Sciocin?

G. Mmâhet n' Ƶet Urƶnimet e Tenɛot. *N' m' doni mue*, ƶƶà Kriscti, *runi Urƶnimet e mìa.*

P. N' c' mnɜr i ɛà popuλit Urɛnimet e veta?

G. Me mrekuλii t' mɛaa; sepsè kuur Eotɜn prei gni rèjet foli me Moisèin n' mal t' Sinait, toka u tûnte, mali citte tɜm prei giɛɛ ânsc, airi iscte perɛìe prei vetimasc, bumuλimasc, e canit burìave, acc saa t' giɛɛ u driɛne prei frighet, e u bân porsì t' dekun.

P. Pò psè me giɛɛ atò mrekuλii Eotɜn i ɛà Urɛnimet e veta?

G. Ci t' dihet, e t' merret-vesct prei t' giɛɛve, se c' gaɛeppin kan me hiek atà, ci mos t' i rùein tamàn.

P. C' kastighìm Eotɜn kaa me ɛan atɜnve?

G. T' kcìa scium t' scpirtit e t' korpit m' ket jet, e ɛiarmin e paa-sosm m' tieter jet.

P. Atɜnve, ci kan me i ruit, scka kaa me ù ɛan?

G. T' mira scium t' scpirtit, e t' korpit m' ket jet, e Lumniin e paa-sosme m' tieter jet.

P. A duhet me i ruit Urɛnimet te tana?

G. Pò te tana: me hii me prisc vec gni Urɛ-

t' ereit, e t' giâas.

P. Gni Lig, o kanûn scèkuλit, ci t' jet cundra Ligs Tenɛot, a do t' mmâhet?

G. Jò, psè duhet me i nnighiue Ɛotit mâ par, se nierɛve. T' jeen kraila, mretna, ɛabitλar, atà s' jan tieter afer Tenɛot, vec se krɛma t' vozzer, ci Ɛotit do t' i nnighioin, e urɛnat e tii do t' i mmâin.

— Spieghimi i Dakàlogut, o i ƐetUrɛnimeve —

§ 3.

Permîi t' parin Urɛnim.

« Une jam Ɛoti ɛt: t' mos kèese tieter Ɛot pos mejet. »

P. Scka na diftoin atò fialt e para: *Une jam Ɛoti ɛt?*

G. Na diftoin arsɛet e forta, per t' zilat Ɛotɛn munnet me na ɛan Urɛnime, ci na kena borc t' maƒƒ me i begheniss me t' pervûit, e me i ruit.

P. Zilat jan atò arsɛe?

G. Atò jan kater. E para, psè Ɛotɛn âsct i

P. Si e diftòn ti per jascta aɜrimin m' Tenɛon?

G. E diftòi tui nnêi n' Kisc, ci âsct sctpìa e Tenɛot, me t' maʒʒ t' pervûit, e saa kam takat, n' dɞ ghiûit e mɜai, sidomòs n' koh t' Mescs, e t' Uràtve, e perpara Scêitit Sakramenn; e fort ruhem mos me fol paa-nevoi, as me ciesc, bilè as me i sieλ sɞɞt me scikiue scka s' m' duhet, por munnohem me i pass mêt giʒʒ-gni tuk ai. Ksctù aɜroi Tenɛon.

P. Kusc jan atà gind, ci nuk dùen me gnioft Ɛotin taman per Ɛot?

G. Gniatà, ci jetoin faret paa gaile, e paa kuides t' scpirtit, e acc fatkcii jan, saa s' diin scka ù duhet me bessue, e sì me aɜrue Tenɛon, e me i sceɾbɞe.

P. Por n' pun t' Fees kusc e ciart ket Urɜnìm?

G. Luterani, Protestanti, Frammasoni, e giʒʒ atà ci mâ fort i bessoin diaλit, se Tenɛot, ci kaa fol giʒʒmòn, e flet per goi t' Scêites Kisc.

vet-vedi, as nuk kena scpness me pass nnogni senn prei tɜnve; por nnèeroim Scêitnit diftùem prei fuguresc tɜnve, ci jan micct e Tenɛot.

P. Na barè a s' gaboim tui raa n' ghiûi perpara fugureve t' Ɛois, e t' Scêitneve, ci i puɜɜim, e ù nneɛim çiira, e kannila perpara, e i nnèeroim asctù, sì nnèeroim Ɛotin?

G. Jò m' kurr far mnɜret nuk gaboim. Psè na Ɛojen, e Scêitnit nuk i bessoim, se jan ɛota, por micct e Ɛotit. Na eɜê Ɛotin e nnèeroim taman sì Ɛot, e porsì Kriùesin e giɜɜ kascve; e Scèitnit i nnèeroim porsì t' dàsctunit e tii. Anì, psè biim n' ghiûi perpara fugùreve tɜnve: ket nnèer ia bâim eɜè t' Mɜaive t' ktii scèkuλit.

P. Per c' arsɜe Kiscia kaa vûu me i nnèerue fuguret?

G. Per trii arsɜe: 1. psè t' paa-diiscmit scka nuk diin prei letrasc, mrriin me e marr-vèsct prei fuguresc; 2. psè fuguret na bâin me na raa n' menn essapet e Fees, e nassihatet e

G. Asctù e sciaaim Tenɛon, psè e bâim Ɛotin o sikur mos me i diit punt tona, o sikur me i pass n' hater rrênat, e t' kcíat.

P. M' kalzò mâ par, se kusc zêhet se bân bee.

G. Ai, ci ɾɾot: Pàscia Ɛotin; Krisctin; Ɛojen; Scêitin scen Kooλ (o per nnogni tieter Scêit): asctù ai ci ɾɾot: Per Krɤg t' Krisctit; Bessa e Tenɛot; per t' dreit t' Ɛotit; pàasc Feen e Ɛotit; Ugniλin; Scpirtin; per Cieλ e per ɾee.....

P. Sì e nep uɘa me bâa been, ci t' jèet e mir?

G. Ɛotɤn per goi t' Geremii Profets na msòn me bâa been *me sciùm menn, n' senne t' mira, e n' t' dreit:* kto trìa giɾɾher do t' perpiccien basck.

P. Scka do me ɾɾan me bâa been me *sciùm menn?*

G. Me e bâa jò sì-dò, e ku-dò, e n' senne t' voghla, por me e bâa n' senne t' mɘaja, e kuur gni nevoi e maɘe na sctɤaɲ, eɘè ather me t' màɾɾ pescìm, frigh, e t' pervûit.

P. Scka do me ƺƺan me bâa bee *n' t' dreit?*

G. Me e diit per gnimèn, se âsct e vertet ajò giâa-senn, mîi t' zilen bâhet beja: o me pass mennen ver e vertè me i nnêi n' fial, e n' bess atii, kui i premtohet nnogni senn me bee.

P. E kusc s' e bân been asctù sikur jee tui ƺƺan?

G. Flassim acik: kusc e bân been mîi gni giâa-senn, ci nuk e dì mir, ai bân mcat mortaar; asctù bân mcat mortaar kusc premtòn me bee gni giâa-senn, ci s' dò me e mmâit.

P. Praa atà gind (malzort mâ fort), ci e liroin nierin me bee, ci nuk e diin me t' vertet, se âsct i paa-fai, atà bâin mcat mortaar?

G. Gneksctù âsct per gnimèn: ksctù ƺƺot eƺè Conciλi ȣn i Arbniis bâam n' mott 1703.

P. Praa kusc bân been e rrêiscme n' senne t' voghla, e paa i bâa kec kurkui, bilè me niet ci me i vieft nnokui, ai bân mcat mortaar?

G. Cisctù âsct. Tì me e diit, se e cièt sciocin n' *selamèt* me bee t' rrêiscme, s' munn t' a bâisc

sctrêmta gadi e kan mlue facien e ktii ɜeut.

P. C' castighim kan prei Eotit atà, ci bâin bee pr' oor' e n' rrên?

G. Atà kan m' u mmuscium me giɜɜ far t' kcìasc, e scplaka e Tenɛot s' kaa m' u hiek prei sctpiis tɛnve, ɜɜot t' Sckrùemit Scêit.

P. Per goi t' Zaccarii Profets scka ɜɜot prap Eotɛn cundra tɛnve?

G. Maλkimi em kaa me raa permìi tà, e permîi konaccie tɛnve, kaa me zâan venn n' miedis tɛnve, e kaa me i fik, e me i sckrîi deri me drûu, e me gùr tɛnve.

P. Rùina, Eot, prei ksò maλkimesc! C' porosii Kriscti na ep per t' mir ton?

G Ciè fialt e tii. *Por un po ju ɜɜom, mos me bâa bee aspak.... por t' jeet fiala e jui, po, po, jo, jo.*

P. Psè Kriscti na ɜà giɜɜ ket porosii?

G. Jò, psè beja s' asct e mir, kuur bâhet m' gni nevoi t' maɜe, e ne dreit; por psè beja âsct gni mcat fort i rânn me e bâa n' rrên;

arsɞe t' maɜe me marue at giâa-senn, ci e kaa me kùsct?

G. Atbott s' kiscte me bâa mcat. Biè fiala: jam kusctue Ɛois me gninue giɜɜ t' sctûnet: l' ngòi; kec kam prei gninesset; m' duhet me hàngher misc: borci i kusctit, saa t' jèem i ligh, nuk m' munnòn.

P. Zila âsct e kàterta mnɞr me nnèerue Tenɛon me goi?

G. Me levdue Scêitin Emnin e tii me saa laude, e nnèer e divòzione jan; psè na prei ssi jena bâa; giɜɜ t' mirat prei ssì na vin; e psè giɜɜ punt e tìa jan plot me dìe, me t' dreit, me miscriir, e me mrekuλii t' sakta.

P. Kusc flet praa kec permîi t' Maɜin Ɛot, ai bân mcat?

G. Acc i maɜɜ, e i rânn âsct mcati i tii, saa Ligia e moccme epte testiir pòpuλit me e mmɞtun me gur.

P. Kusc flet kec mîi Tenɛon?

G Ai, ci i merr nnèeren tui i muhue nnogni

P. Kusc eʒè perbûs Tenson me goi?

G. Ai, ci sciaan Krisctin, e Feen, e Krsgen e tii; ci sciaan Sojen, Cieλin, Scêitnat, e Sakramennet; ci me iʒnim ʒʒot: *Per Giak t'Krisctit;* ci e nnâm sciocin e e truun, porsi kreatsra e Sotit; ci e lut Sotin me i arʒ hakut anmikut; e me i ʒan nnim me e vraa, o me i bâa nnogni tieter t'kec.

P. A munnet nnokusc paa hîi n' mcat me nnâm, e me true berret, baktiin, ceren sciin...?

G. Jò, nuk munnet kurr: bilè me i nnâm, e me i true porsi kreatsrt e Sotit, vièn sikùr me sciaa Tenson.

—Pak ghiaat na voit scpieghimi i ktii Urʒnimit, por âsct fort i nevòiscm.—

§. 5.

Permîi t'tretin Urʒnìm.

Kuitou me scêitnue diten e Diel, e Festat, ci jan per t'u mmâitun.

P. Scka na sctiè n' menn, e na urʒnòn i

G. Pò, eƶè atò festa, ci i kaa vûu Kiscia per t'u mmâit.

P. Scka do me ƶƶan me i scêitnue t'dìilat, e festat?

G. Me i daa prei ditsc tiera, e me i mmâit scêitnìsct me vepra t'mira per m'u nnèerue Ɛotɜn, sì e nep Ligia, e arsɜ̀eja.

P. Scka na urƶnòn Ligia me bâa diten e diel e diten fest?

G. Me paa me divòzion Scêiten Mesc n'Kisc, ci âsct sctpìa e Tenɛot, e mos me punue.

P. C'far veprasc t'mira na ƶƶot arsɜ̀eja me bâa per me i scêitnue atò ditt?

G. Me nnighiue predkun, scpieghimin e Dotrins, me ƶƶan urat, me marr Bèekimin me Scêitin Sakramenn, me bâa lemosc, e atò vepra t'mira, ci i kaa borc i kerscteni, e âsct i ɛoti me i bâa.

P. Praa me lut t'dìilat, e festat s'do me ƶƶan me nnêi paa pun e demelìsct, me bâa hèngh, e sefaa, e m'u haλakat rugave?

P. Por scka ʒʒot Ɛotɜn per goi t' Amos Profets cundra atɜnve, ci e priscin ket Urɜnìm sidomòs me mcate?

G. Une per t' giaaλ tuui kam me ju nkʒʒɜe festat tuja n' jaaɛ, e hegnet, e kankt tuja n' vaai.

§. 6.

Permîi t' kàtertin Urɜnìm.

« Nnèerò Print e tuu, n' do me jetue sciùm permîi ɜee, »

P. Tase te knèi permîi scka po hiim me folun?

G. Permîi sctat Urɜnimet e rrass s' dɜt, me t' zilat Ɛotɜn na msòn se sì me dasct sciokun ton.

P. Nnèr sciok ton kê kemi mâ afer?

G. Baben, e nanen: t' zilt, mas Ɛotit, na kan ɜan jeten, e kan hiek giʒʒ acc munnime, e iɜnime tui na rrit, tui na ruit, tui na vesc, e tui na mmaʒʒ.

P. I biri, e e bìa kuur saidissin t' an, e t' âmen?

G. Kuur rrîin me t' pervûit perpara tɜnve, e me t' pervûit flassin me tà, e ù apin gevap. Me i ciestiss, e me i sciaa, e m' ù fol, me fial t' ʒʒarpta, e me hùi, e krenii, âsct mcat.

P. I biri o e bìa, ci e nnâm, e e truun prinden, c' mcat bân?

G. Bân gni mcat fort t' maʒʒ. N' Lig t' moccme giɜgia nepte me e mmɜt at fmii t' maλkūm.

P. E me rrah prinden?

G. Fort ci e duròn toka at fmii t' paa-Tenɛon. Mcat i maʒʒ âsct saa do leet me i raa, bilè me ciue doren nelt, o me e sctɜɜ, o eɜè me bâa nnogni pun, per t' zilen i biri, o e bìa e dì, se i ati, o e ama me rugh fort iɜnohen, e castigohen.

P. Scka do me ʒʒan me i nnighiue babs, e nans?

G. Fmìit bâamun eɜè t' mɜai, saa t' jèen nnen kɜccm t' atɜnve, me i-a-u bâa vuλnetin

me cief, e me scpeitìm nnèr gi ʒʒ senne t' arsèescme, e ku mos t' jéet mcat.

P. A âsct mcat mos me i nnighiue prinds?

G. Mcat gi ʒʒmòn âsct: por mos me i nnighiue n' senne t' m ɜaja e me t' ma ʒʒ i ɜnim t' atɜne, kiscte me ken mcat mortaar.

P. A duhet me i nnighiue prinds e ɜè kuur atà ur ɜnoin me bâa senne cundra Ligs o Vuʌnedts Tenɛot?

G. Ather jò kurr; por fmìa nreit do t' ʒʒon, si sc' Pietri e tiert Apostuit: *Duhet me i nnighiue Tenɛòt mâ fort se nierɛvet?*

P. Scka do me ʒʒan me i nnimue babs e nans?

G. Gi fmia âsct me borc me i mmâit, e me iu giet nnèr gi ʒʒ nevoit tɜne, kuur atâ mos t' jèen t' ɛott m' u nnimùe vet, e mos t' kèen me ssè m' u mmâit.

P. N' dit t'nevois kusc do t' kciɜret mâ par?

G. Kurkusc mâ par se baba, e nana; psè prei ktɜne kena pass jeten, e t' mmâitunit.

P. E mas dekes tɜne fmìa c' borc kaa?

G. Me i vorrue me nneer, me i kuitue me urat, e me Mesc, e me i ruit amanetet e tɜne, sidomòs n' paccin lân nnogni borc per t' u pague o nnogni giâa-senn per scpiirt.

P. Fmiit e mir, ci nnèeroin baben, e nanen, scka kan prei Ɛotit?

G. Jeten e ghiat me t' mira, e ngusc'λime, ci Ɛotɜn atɜne ù kaa premtue.

P. Fmiit e kcii, ci i perbûɛin, a kan nnogni t' kec prei Ɛotit?

G. Maλkimin e tii n' scpiirt, n' giâa e n' korp, psè kan me ken jet-sckurtun.

P. Per prinn a merret-vèsct mâ tieter kusc?

G. Eæè giɜsci, e giɜscia, miesctri, e kuscdò ci âsct i Paar Fejet, o scèkuλit; t' zilt urænòn Ɛotɜn me i nnéerue, e me i nnighiue nnèr pun, ci munn t' bâhen paa i fɜe Tenɛot.

P. Baba, e nana c' borce kan me fmii t' vet?

G. Kan kater borce t' mɜaa: me i mmâit, e me i ruit, e me i rritt n' hiir t' Tenɛot; me i msue me lut Tenɛon, e tiera kasc, ci jan t' nevoiscme per m' u scelbue; me i ciortue, n' gaboiscin kûn; e mos me i sckannuλue as me fial, as me kurr-giâa senn tieter: nrɜscèi vai haλi per ta!

P. Prindia a s' kañ mâ nnogni tieter borc?

G. Kan borc eɜè me i ciue fmiit me zaan Dotrinen e kerscten te Prifti i Famuλiis; me i ciue s' Sckoλ te gni Miescter i mir, me iu ɜan me koh nnogni ɛanaat; e n' kioscin ʒʒirr prei Ɛotit me i scerbɜe Mesctariis, mos me iu kunnersctue.

§. 7.

I pêsti Urɜnìm.

Mos vrà.

P. Ɛotɜn scka na bân-jassak n' ket Urɜnìm?

G. Na bân-jassak giaksiin, due me ʒʒan me

vraa nìerin; psè Ɛotɜn, e jò tieter kusc, urɜ-nòn jeten e nìerit.

P. Saa sojesc âsct jeta e nìerit?

G. Tri sojesc: 1. *jeta e korpit,* ci âsct t' kè-nunit e nìerit me scpiirt, e me korp; 2. *jeta e scpirtit,* ci âsct hiri i Tenɛot; 3. *jeta,* ci i ʒʒon e *scèkuʎit,* ci âsct stima, e ɛani i mir, ci nìeri e kaa facie tìervet.

P. Sì i merret níerit jeta n' ato tri mnɜr?

G. Jeta e korpit i merret tu' e mmɜt me pusck, o me ʒʒik, o me helm, o me sckop, o me sc' do tieter senn; jeta e scpirtit i mer-ret tu' i ɜan sckannuʎ; jeta, ci i ʒʒon e sce-kuʎit, i merret tu' i u sckarkue, e tu' e pro-scmue.

P. Kusc mmɜt nìerin scka bân?

G. Bân gni gaɛepp fort t' maʒʒ; psè ciart binnaan e Tenɛot, e i ɛaptòn hɜccmin, ci vec atii i perket me hiek níerin ksò dɜrgnajet.

P. Mreti e krailat me c' hɜccm apin urɜnin me mmɜt, me pree, e me vierr gindt?

G. Jò me hɐccm t' vet, por me hɐccm t' Tenɐot. Atà eæè s' munnen me mmɐt do-kê-do, o per inaat, por vec giaksort, hainat, e faitort tier, massi t' keen bâa mîi ktà giɐgin e dreit: ather atà bâin mir, bilè e kan per scpiirt me e dliir scèkuλin prei tɐnve.

P. M' kalzò, se kusc e prisc ket Urænìm?

G. Jò vec ai, ci me dor t' vet e mmɐt nierin (t' jeet fmìa eæè n' bark t' s' ams, bâhet giak-suur), por eæè ai, ci e msòn, o e kscìλòn, o e sctiè, o e gherghèt, o i nep nnim si-do, o ci e levdòn doràsin, o ci e pelcièn giaksiin, o ci nuk e pret kuur munnet, e âsct i ɛoti.

P. A jan mâ tier, ci mnnnen me ɛɛɐe ket Urænìm?

G. Jan atà, ci bâin e apin barna paa i gnioft me recìk t' atɐne, ci i marrin, atà ci lsciohen mas grɐksiet, e mas tiera vessesc, e bâin pun n' mnɐr ci me ia ciart fort scneden vedit, e me ia sckurtue jeten.

P. Atà, ci *marrin giakun*, a jan faitor?

G. Po sì s' jan faitor, e giaksor basck me *puntort?* Me hɜccm t' kui atà vrassin? C' uhaa marrin atà t' paa-Tenɛon? A s' e diin se Ɛotɜn ʒʒot: *Mue m' perket me i-a ʒan làikun t' bàa-kecit?* Atà praa i nnighioin diaλit, e hòravet, ci i sctîin me bâa kec, e me nniek adetin e maλkùem per mâ koλài me raa scpirtnat e tɜnve n' Ferr.

P. E scka ʒʒue per atà, ci vrassin, per me *marr giakun,* t' zilin do t' vλaɛniis, t' fissit...?

G. Scka me ʒʒan! Deri sctâɛt do t' mreku-λohen mii atà gindt t' eger, t' zilt fort hataa âsct me i ʒʒirr me emen *nierɛ t' kerscten*, psè asctù s' gnioſin as Ɛot, as Fee, as arsɜe.

P. T' kersctent a kan iɛen prei Fejet me i citt, o me i dall kui n' belegh?

G. Jò; bilè Feja e kerscten i maλkòn per t' giaaλ, e per s' dekunit nuk i len m' u vorrue n' venn t' beekùem.

P. A munnet nnokuɛc me vraa, o me mmɜt vethen?

G. Jò askusc; psè kurkusc s' âsct i ɛoti i jets vet: e kusc prei iɜnimit, o prei disprimit mrîin me bâa ket gaɛepp mîi vet-vedi, ai s' do t' sctîbet n' venn t' bèekùem; bilè as uratt, e as Mesc s' do t' ʒʒohen per tê. Ksctù urɜnòn Ligia e Kiscs.

P. C' mcat âsct giaksia e bâame me vuλness e postafat?

G. Âsct gni mcat fort i rânn, e i maʒʒ; psè giaku i nìerit, ci derɜet permîi ɜee, s' pusciòn tui bâa vaai, e giam para Tenɛot, e tui lap t' maʒʒ gissg cundra giaksorit.

P. A e ep Feja e kerscten me zaan miksii me giaksor, me i hatrue, me i levdue?

G. Jò kurr; sepsè giaksort prei Ɛotit, prei Fejet, e prei Ligiet t' scèkuλit jan t' gikuum per gind t' kcii fort: e Scpirti Scêit ʒʒot: *Largoniu prei mejet, o nierɛ giaksor.*

P. N' ket Urɜnìm a s' âsct bâa-jassak mâ tieter giâa?

G. Âsct bâa-jassak me rrah, me ʒʒeer, me

ciaa sciocin, e me i bâa s' do t' kec; asctù eɛ̄è me lan t' vorfnin me dek ûnit.

P. Jeɛu-Kriscti tu' e spiegue ket Urɛ̄nim scka na bâni-jassak eɛ̄è?

G. Na bâni-jassak iɛ̄nimin cundra sciocit, t' sciaamet, sciâmaten, fialt e ɛ̄ɛ̄arpta, nnâmt, t' trùemet, inatet e garaɛet, e discirin me i-a pague t' kecen me t' kec.

P. A scelbohet kusc mniin sciocin, o discròn me i arɛ̄ hakut?

G. Jò; psè sc' Gnioni ɛ̄ɛ̄ot: *kusc mniin vλaan e vet* (sciocin), *ai âsct giaksuur*.

P. Nnamt, e t' trùemet jan bâa teper si n' adet. Kusc nnâm, e truun, c' meat bân?

G. Sakt kurr mir nuk bâin atâ, ci nnâmin e truuin, nnonsè pergaɛ, e paa t' kec n' ɛemer; por kusc nnâm e truun n' ɛemer t' frɛst, e per inaat e plot me dîe sciocin e vet, o nnâm e truun prinnen; o truun scpirtin, ai ather bân meat t' rânn.

P. N' ket Urɜnìm a âsct bâa-jassak sckànnuλi?

G. S' âsct sccisbe. I kerscteni e dì mir, se scpirti, laam me Giak t' Jeɛu-Krisctit, sciùm e sciùm mâ teper kusctòn se korpi. Kuur praa âsct bâa-jassak me i-a marr nìerit jeten e korpit; oh! me saa mâ t' maɜe arsɛe âsct bâa-jassak prei Eotit me i-a marr jeten e scpirtit tui e sctîi n'mcat, ci do me ɜɜan *tu' i ɜan sckannuλ*!

P. Scka âsct sckànnuλi?

G. Âsct gni fial, o gni e bâame e kecie, o ci duket e kecie, ci ep sebet sciocit me hîi n' mcat.

P. Si munnet kusc me i ɜan sckannuλ sciocit?

G. Munnet me i ɜan sckannuλ o tu' e urɜnue, o tu' e msue, o tu' e kscìλue me bâa kec, o tu' e sctîi n' mcat me lavde, o me premtime, no tui fol, o tui veprue per s' mrapsctit perpara atii.

P. A s'i nep kusc sckannuλ sciocit tui lan borcin e vet paa e bâa?

G. Uh saa her! Prinnia, ci scef fmiin e vet, Miesctri sckoλarin, Eotnia ssmeciarin, o sceghertin se bâin nnogni mcat, e nuk i ciortoin, o ci s'ù prîin, sì duhet, me nassihat t' mir, e giʒʒ atà, t' zilve ù perket me i prit mcatet e tierve, e s'i pressin, atà vet mcatnoin.

P. M' kee ʒʒan, se munnet m' u ʒan sckànnuλ sciocit tui bâa gni pun, ci *duket e kecie*.

G. E vertet. Fiala vièn: me hangher misc nne prenne me testîir t' Parit t' Fees, nuk âsct mcat; por me hangher misc ascicciare nnèr sss t' haλkut, ci nuk e dì, âsct mcat, psè epet sckànnuλ.

P. Por ciλòn, ci nnokusc prei scerríet, o prei paa-díet merr sckannuλ prei gni punet, ci âsct e mir n' vet-vedi, ather a na duhet me e lân?

G. Ajò pun e mir n' kioft e nevòiscme, o e dobíiscme, mùnnena me e bâa: n' mos kioft

e nevoiscme, o n' kioft pak e vievscme, duhet ather me e lân.

P. C'mcat âsct mcati i sckànnuλit?

G. Asct gni mcat fort i rânn n' vetvedi, e mâ i maɛi mcat, ci munn t' bâhet cundra sciocit: *Vai huλi per at nìeri, per fai t' zilit vièn sckànnuλi,* ɛɛà Kriscti.

P. A jan n' scekuλ assísc, e assosc, ci apin sckannuλ?

G. Ah medet! ɛɛue se sciumizza e nierɛve tieter s' mennòn, vec se me helmue, me rrennue scpirtin gnêni tietrit me fial, e me pun t' mrapscta, e me borce. ci lêhen paa u bâa.

P. A sckoin sciùm n' Ferr per pun t' sckànnuλit?

G. Sciùm jan, ci e apin, e sciùm eɛè ci e marrin; prannèi Kriscti ɛɛà: *Medet scêkuλit per sebet t' sckannuλìive!* Sì atà praa, ci e apin sckànnuλin, asctù atà, ci e marrin sckànnuλin prei tɛnve, jan n' reɛik t' maɛɛ m' u dierr me scpiirt.

P. I duhet praa t' ksctenit m' u largue prei sckannuλorve?

G. Mâ fort se prei diemneve t' maλkuum; psè sckannuλort jan giaksort e scpirtnavet, e sciùm her bâin mâ kec, se vet diemnit.

P. Kusc kaa ɜan sckannuλ sciocit, per n' dasct ai m' u scelbue, scka âsct me borc me bâa?

G. Âsct me borc me ɜan nassihate t' mira cundra mcatit, ci i-a kaa sctîi sciocit n' krɜe me sckannuλ; m' u munnue me giɜɜ scpiirt me e prûu n' rugh sciocin; fort me kiaa, e me bâa peenness per sckannuλ, ci kaa ɜan; ne-mram me lut Tenɛon giɜɜher tui lɜp miscrii-ren e tii per vedi, e per atà, ci i kaa marr n' ciaf me sckannuλ.

— Permîi t' marrun-nnèeret. —

P. Nnèr t' mirat e ksai jet scka kaa nìeri mâ per ɛemer t' vet?

G. S' kaa tieter giàa, per mas korpit, mâ per

ɛemer t' vet, se stimen, e ɛanin e mir facie scèkuλit.

P. Kiò e mir cacc e maʒʒe me scka i merret sciocit?

G. Me ghiuh t' kecie, due me ʒʒan me sckarkime (t' scpîffuna), e me proscmime.

P. Scka do me ʒan m' u sckarkue (m' u scpiff) e me proscmue?

G. M' u sckarkue do me ʒʒan me fol n' rrên per sciocin, o me i-a gnit gni fai, ci s' e kaa bâa: me proscmue do me ʒʒan me kalzue gni fai t' sciocit, ci e kaa bâa, por s' âsct sblue, e s' dihet prei tieter kui.

P. C' mcat bân kusc gnièt, o proscmòn per sciocin me níet ci me e bâamun hor?

G. Ai bân mcat fort t' maʒʒ; e mâ i maʒʒ kiscte me ken mcati i tii perpara Tenɛot n' i-a marrt nnèeren prinds, o t' parvet, e sidomòs t' parvet t' Fees.

P. C' borc kaa kusc gnièt (sckarkohet), e proscmòn?

G. Kaa borc me i-a nkʒʒɜe nnèeren atii, o assai, per t' zilen kaa fol kec; nrɜscèi s' kaa t' falun prei Ɛotit, vec se n' i-a bâft haλaaλ nìeri i fɜem.

P. Sì munnet me i-a nkʒʒɜe nnèeren?

G. Tui fol mir per tè, o eæè tui kalzue se kaa rrêit, o se e kaa citt prei mecc t' veta.

§. 8.

I giascti Urænìm.

« Mos kurvnò »

P. M' a diftò t' giasctin Urænìm?

G. I maæi Ɛot urænòn giʒʒ nierɜve, ci t' mmâhen t' dliir sì me scpiirt, asctù me korp; prannèi na ven t' maæe lecii, ci t' rùhena prei sc' do soi meatit t' nnɜɜt, e prei sc' do far fλighsctiet hem me vedi, kem me kèdò.

P. A munnet i kerscteni m' u mmâit i dliir, e i kuluusem?

G. Me hiir Tenɛot i kerscteni munnet koλài

me ruit t' dliirtit e scpirtit, e t' korpit; sikurse e kan ruit, è e ruin saa e saa pàa perlse as gni her as mennen, as semren me meat mortaar.

P. A i kaa fort n' hater Sotsn atà, ci mmâhen t' dliir?

G. Cace i kaa n' hater, ci atà n' Cielλ kan me pass prei Ssì gni kunor fort t' bukur. Atà jan micct mâ t' dàsctunit e Jesu-Krisctit, e t' Sois Bèekùeme gizzmon Virgin.

P. Por meati i λight a cielbet fort perpara Tensot?

G. Nuk âsct tieter meat, ci cielbet acc fort, saa ks meat i helmùem, perpara ssave t' tii.

P. A kaa diftue Sotsn nnogni her mniin e vet cundra ktii meatit?

G. E kaa diftùe me scmλtsr fort t' mnèerscme; psè n' viet 1656 mas kriimit t' scèkuλit faroi me uina t' mzaa gizz zeen mmar, e pscioi vec Noèin me fmii t' tii; e mas 392 vietscs lscioi prei Cielet siarm, e surfuλ permii ds gistetet Sodomen e Gomorren, ci i

dogg, e i pervloi, e i bâni hii e pluhun me giɟɟ burra e graa, e me giɟɟ fmii, e sctpii, e baktii.

P. Ɛotɜn a s' e diftòn t' maɜen mniin e vet cundra ktii mcatit eɜè n' kto koh tona?

G. Oh! me saa scemλtɜr t' perditscme! Ɛìa, lngata, lufta, giaksìa, vorfnimi, horλeku, t' fikunit e konàccevet, e gati giɟɟ t' kcìat, e t' ɛeɛat, ci munnoin prei giɟɟ ânsc nìerɛt e sckret, kto jan castighimet, ci i ciòn Ɛotɜn per sebet t' ktii mcatit t' maλkùem. Kscti flèt scêiti sc' Agostin.

P. Kɜ mcat (ci s' do t' permennet prei t' kersctensc, sì ɟɟot Sc' Pàali) scka i bân nìerit fatkecit?

G. Ah! scka i bân! Teper e ligsctòn, e turpnòn, e scniereòn, e perciudnòn; teper e verbòn, e terbon, e nner mcate e psctìeλ, e ngatrròn, è e forzòn; faret e daan prei hatrit t' Tenɛot, e largòn prei uratsc, prei Sakramennesc, prei divozionesc, e prei predikimesc, e

ksctù n' essape t' scpirtit e bân porsi t' mârr, e baktii.

P. N' ket Urɛnìm a âsct bâa - jassak mâ tieter giâa?

G. Âsct bâa - jassak me fol palavii, o ɛunii, me knue kangh t' nnɜta, me lezue libra, o letra ku jan sckrue pun t' kcia, asctù me prek, o me scikiue me niet t' mcatit, me sckue nnèr venne, o sctpìa sckannuʌore, me kerkue scioccniin e mrapsct, m' u lulɛue, e m' u godit per s' teprit, marrìsct, e pàa hìescm, e kso tierasc.

P. A s' âsct bâa-jassak eɛè m' u sctâɜ teper n' hâe, e n' pie?

G. Pò; psè kusc hatròn teper, e pertè uɛen barkun me hâe, e sidomòs me rakii, e me vên, ai vêhet n' reɛik me bâa sciùm mcate t' rânna, e t' cielbta.

P. Un kam nnìe, se sciùm t' kerscten dnohen n' Ferr vec se priscin ket Urɛnìm.

G. Ksctù ɛɛon scèiti sc' Greguur, e scêiti sc' Remig. Giɛɛ faj vièn prei nierɛve t' mârr, ci

nuk nnighioin me i sctîi n' menn, e me i marr mrapa porosiit, ci na i napin Feja, arsse, e provt e perditscme.

P. Zilat jan ktò porosii?

G. Me lut Tenɛon me uratt sidomòs nnèr tnime; me i - u porosit Ɛois, Êignλit Rois, e nnogni Scêitit, m' t' zilin kee ti mâ t' maʒʒ divòzion: m' u rfse scpèsc, e m' u kunghue; me vrep me i kunnersctue mcatit, e mâ fort me ik prei sebetesc t' kcìa, e me i ul sest ku âsct reɛik me i fse Tenɛot.

§. 9.

I sctati Urɜnìm.

Mos viɜ

P. M' a diftò t' sctatin Urɜnìm?

G. N' ket Urɜnìm Ɛotsn na urɜnòn, ci mos t' guzoim me marr giâan e hùei, as me hii n' hak t' nnokui; por t' dreiten e Tenɛot giʒʒ her me pass nìeri perpara sesvet nnèr giʒʒ kasc.

P. N' saa mnɜr bâhet mcati cundra ktii Urʒnimit?

G. Sidomòs n' dɜ mnɜr: nò tui marr tinɛìsct giâan e hùei cundra vuʎness t'ɛott; e kiò ʒʒohet tamàn *t' vieʒun, o hainii:* nò tu'-i-a marr kui giâan me per ʒuun, e baʎa-facie, sikuur kussart, ci vìeʒin acik nne per ruga; e kiò ʒʒohet *kusserii, e grabitçii*.

P. Permassì gadi giʒʒ nierɛt jan perlɜe, e perlɜhen me ket t' ɛii mcat, discroi me m' i sblue kto soi gindsc.

G. Bessa gadi giʒʒ nierɛt rrehen prei tamahit; e n'kto vakte tona hainìa kaa dall per fusc. Une po t' sblòi giʒʒ far hainasc, ci ti mos t'gaboìsc m' u perɛìe me tà, por ci t' mmâhesc giʒʒmòn i sakt, e i dreit; psè vieʒzakt, o hainat nuk sckoin n' Parrîɛ.

P. Fìʎoìm praa. C' mcate rrahin n' *hainii?*

G. Hilet, traʒtiit, nnèerlikimet, dreʒimet, ci bâhen tui scit, e tui blee. Kusc e rrên sciocin n' t' scitun, e n' t' blèem, e n' t' treghtii, e

rescperii, ai e viɛ̃ tinɛ, e prannèi âsct hàin.

P. Fol mâ acìk permîi atà, ci scessin.

G. Kusc scèt gni giàa-senn per gni tieter, biè fiala, kaupin per lii; kusc scèt gni giàa, ci âsct e kecie, o me ilèt per t'mir e per t'scnosct, biè fiala, m'gni dugâi, o magaɛe t'terrseme scèt zohen bree prei tegnet, o vèn me ui; kusc scèt mangut me teresii, o me kannaar; kusc merr sciùm mâ teper se viin giâja, eɛ̃è psè e nep *veressìe*, giɛ̃ɛ̃ ktà scìtss meatnoin hainisct.

P. Fol asctù acík eɛ̃è permîi blèes, psè eɛ̃è ktà sciùm her jan vieɛ̃zak.

G. Atà, ci blèin gni giàa-senn, ci e diin, o ci kolài e marrin me menn se âsct e vieɛ̃un; atà, ci blèin, e s'i-a pagùein me t'dreit scitsit, i zili nò nuk e gnief giâan, ci e scet, e t'viitunit, o kɜmetin e ssai; nò sctɜs prei nevojet e ban trampt, o e nrròn me nnogni tieter senn, ai ci e bleen, s'munnet me scpiirt me e blee teper liir.

P. C'meate rrahin n'*grabilcii*?

G. Giƺƺ faidet, ci merren prei atȣnve, ci kan ƺan paret uhaa. Ksctù praa kamataciit, o eƺè faideciit jan grabitciar, psè lȣpin ascicciare permîi se kan ƺan uhaa; sikursè eƺè grabitciar jan atà, ci per ƺuun i-a ɛaptoin kui giâan.

P. A nuk ep Feja me bâa ciaar, o me marr faide prei paresc, cì epen uhaa?

G. Feja nuk e ep; psè Kriscti ƺƺot: *Epni uhaa pàa nnogni scpness t' fitimit.*

P. Kusc ep uhaa, ai a s' bân gni t' mir?

G. Psè bân ai gni t' mir, me arsȣe s' munnet me kerkue, ci t' i paguhet ajò e mir.

P. Por per nnogni tieter arsȣe a nuk munnet kusc pàa mcat me lȣp nnogni senn mâ teper prei paresc ƺanun uhaa?

G. Pò, munnet me kerkue o ciarin, ci e bìir, o ɛararin, ci i tokòn prei atȣnve pàreve; psè per t' dreit s' âsct me uƺ me bierr nnokusc o ciarin, o me hìek ɛararin prei nnèeret, o t' miret, ci bân.

P. E kusc i lsciòn paret e veta me faide per

ket arsɜe t' vetme, psè e ep iɛen kanûni i scè-kuλit, a bân ai meat?

G. Scêitia Am Kisc s' kaa daa, e s' kaa kput giàa deri m' sot permii ket pun, per t' zilen t' Diiscmit teper kan fol, e flassin. Ktù n' ɜee ton âsct âdeti me marr ɜet per cinn. Por gìenè i kerscteni, ci drò Eotin, bân mir m' u kscìλue perpara me nnogni t' urt, e t' knùescm, ci t' jèet i ɛoti me e citt n' rugh.

P. A munnet m' u bàa ajò *contratt,* me t' zilen nnokusc scèt gni giaa-senn me sɜλ, ci atii vet prap t' i scitet, por mâ liir, per me pass neʌoitari prei ssì paret, ci i duhen?

G. Ajò contratt âsct e kecie acik, e kusc e bân, e grabit sciocin e vet.

P. E atà, ci e blèin giâan *selèm,* biè fiala, grunin, ruscin, vòin.....?

G. Sciùm jan, ci sctɜɜ prei nevoisc t' mɜaa e scessin giàan e vet *selèm;* e atà, ci e blèin tui diit fort mir, se nevoitart s' kan kah me mmâit per me giet paret, ci ù duhen, è e blèin teper

liir; atà asctù piin giakun e fukaraas.

P. A jan mâ tiera mcate, ci rrahin n' hainii, o n' kusserii?

G. Jan giʒʒ saa rrêje, dàme, e gedere, ci i bâhen sciocit o n' scpii, o n' ar, n' livaʒe, n' vnescta, n' proscme, e n' basctina. Kusc i bân atò rrêje, nnonsè kurr-giâa s' fitòn, âsct me borc me i pague sciocit dàmet e bâame per fai t' vet.

P. E ai, ci s' e paguun borcin, o teper largh e sctʊʊn, o nuk nkʒʒèn scka âsct me borc?

G. Ai mcatnòn cundra ktii Urʒnimit, e vièn giʒʒ-gni sikùur t' vièʒke, psè ai e mmâ giâan e hùei cundra vuʎness t' ɛott. Kʊ mcat dit e per dit vièn tu' u sctue.

P. A s' jan mâ tìer, ci priscin ket Urʒnìm?

G. Jan atà puntor, ɛanatlii e terɛii, ci jan pague me dit, e atà o s' punoin, o s' e bâin punen tamàn, o e bâin me hile. Asctù eʒè terɛiit, ci nnalin zoppat e zohs, o iberscimin, o gaitanin, e sceritin. Ksctù mcatnoin giʒʒ atà,

ci nnalin nnogni senn tinɛ t' ɛott, o t' ɛois, psè kuitoin me menn t' veta, se puna, o mûnni s'iu paguhet asctù, si duun atà vet.

P. E me giet kusc nnogni senn, a munnet ai me e nnal per vedi?

G. Jò, por do t'i-a nkɜɜein atii, ci i kaa trett; e mos me diit, se kui i kaa trett, do t' munnohet me e giet ɛotin e giâas; e n' mos e giett, bân mir ather me a-ù daa t' vòrfneve.

P. E kusc viè= gni pakizz?

G. Me viè= saa do pak, ai bân mcat: por kusc tui viè= gni pakizz pàt mennen me viè= sciùm, atbott ai bân mcat mortaar.

P. M' i kalzò sckurt do soi tier gindsc, ci ciarsin ket Ur=nìm?

G. Ciè. Kusc ur=nòn, o kscilòn, o msòn, o nnimòn, me viè=, e me hii n' hak t' sciocit; kusc i del-ɛot hainit o n' kuvenn, o n' gisɜg, o ku-do gneti; kusc e msceh hàinin, o giâan e vie=un o rrobet e takamin e atii, ci do me dall *mɜscliss*, e me hangher giâan e =eut.

P. Ksísc a s' jan mâ tier?

G. Kusc nuk e pret hainiin, o dàmin, kuur munnet, e kuur e kaa me borc; atà, ci nuk e sbloin hainiin sidomòs ɛotniis vet sikurse jan sceghertat, e ɛsmeciart, ci her-her sciofin kec, e s' bâin ɛaa: ktà gnehen haina.

P. E atà, ci s' e bâin giɛgin me scpiirt, e me t' dreit?

G. Mcati i tɛnve âsct teper i maʒʒ para Tenɛot. Giʒʒ atà kreen, t' paar, giɛgtaar, ɛabitλaar, ci sctɛɛm prei rusciatit s' e bâin giɛgin e dreit, atà hiin fort n' mnii t' Tenɛot, e jan me borc me i pague giʒʒ ɛoλumet atii, t' zilit i-a kan bâa paa uɜ.

P. Miraɛciit e tiert, ci ciarsin fialen, o *amanetin* e t' dèkunit?

G. Atà n' ciartscin fialen e t' dèkunit sidomòs n' hak t' borceve, ci i dèkuni me goi t' vet kaa lan m' u laa, e n' hak t' lemoscve, e t' Mescve, e t' sènneve, ci i kaa liɜ nnogni Kises, atà priscin ket Urɜnìm, e jan tamàn haina.

P. E kusc s' e laan hakun e Kiscs; o kusc sctîhet fukaraa, e del me lɜp?

G. Atà mcatnoin cundra ktii Urɜnimit. Me arsɜe munnen m' u ʒʒirr haina atà gind, ci tui ken scnosc, e t' rii, o t' reja, e tui ken t' ɛott e puns, besdissin ɜeen tui lɜp lemosc.

P. Giʒʒ ktà haina, kussar, damtor, ci i gnehme, e saa tier me tà, c' borc kan?

G. Kan t' maɜin bɔrc me nkʒʒɜe giʒʒ scka kan vieɜ, e grabit, e kan fitue hainísct, e me i-a pague sciocit giʒʒ ɛoλumet, ci i kan arɜ o prei s' paa uɜasc, o prei s' vieɜùnasc, o prei rrêjesc, ci atii jan bâa, o prei borcesc, ci borcliit per fai t' vet s' ia kan laa n' dit t' vades.

P. Kusc nuk nnighiòn, o nuk ciaλtiss me nkʒʒɜe giâan e hùei, o me i laa borcet, o me i pague ɛoλumet, a munnet ai m' u ɛghiɜ n' Rfim?

G. Ai s' munnet m' u ɛghiɜ prei kerkui, as prei Scêitit At Pap; .e prannèi s' munnet as m' u scelbue: psè Ɛotɜn me vertɜt t' peenness

ia nnìen nierit gi꞉꞉ fajet e mcatet, mâ giâan e hùei aspak.

§. 10.

I teti Ur꞉nìm.

Mos discmò n' rrên cundra sciocit tann.

P. Ɛotɜn scka na bân-jassak n' ket t' tetin Ur꞉nìm?

G. Na bân-jassak me i bâa kec sciocit me goi, o me fial.

P. N' saa mnɜr munnet kusc me i bâa kec sciocit me fial?

G. N' sciùm mnɜr: me discmii t' rrêiscme, me rrêna, tui bart fial, e tui sctii ɛitt, me murmurime, me t' ciestissuna, e me gikime t' paau꞉a, e tui ciart kscilin.

P. Prei kui praa mâ par priscet kɜ Ur꞉ním?

G. Priscet prei gniatii, i zili ꞉꞉irrun n' giɜɜg, *(n' mecieme)* nuk do me discmue gni t' dreit, ci e dì, por rrì skgiut, e s' bân ɛaa: prei gniatii

eɜè ci tui ken nevoja me psctue sciocin prei nnogni belajet, e tu' e diit t' verteten, nnonsè nuk âsct ɜɜirr n' gisɜg, s' vè me e dftue: por mâ fort priscet kɜ Urɜním prei atii, cì del ispaat n' rrên.

P. A âsct mcat i maɜɜ me discmue n' rrên?

G. Âsct fort i maɜɜ; e saa mâ i maɜɜ âsct ɛoλumi, ci i bâhet sciocit, e saa mâ i maɜɜ âsct nieri, cundra t' zilit bâhet padía, o discmia n' rrên, acc mâ i maɜɜ âsct eɜè mcati.

P. C' borc kaa aì, ci del ispaat n' rrên?

G. Me ia pague sciocit ɛoλumet, ci per fai t'-atii ai i kaa hiek o kah giâja, o kaa erɛi, o kah jeta; e mos me mûit nrɜscei, kaa borc me kalzue se kaa rêit.

P. Scka âsct rrêna?

G. Rrêna âsct gnì fial, ci e flet nnokusc me menn, ci me nnèerlikue, o me gabue sciocin.

P. Saa soje rrênasc jan?

G. Tri sojesc: *rrêna,* ci ɜɜohet per gaɛ, por pàa t' kecie t' kurkui; *rrêna,* ci ɜɜohet per me

i bâa mir sciocit, por pâa εoλum t' kurkui: *rrêna*, ci ƨƨohet per me i bâa kec sciocit.

P. Kusc rrên per gaε, nò per me i vieft sciocit, por pâa t' kec t' kurkui, ai a bân mcat?

G. Ai saa her, ci rrên, acc mcate bân, por mcate venial; psè c' do far rrênet âsct bâa — jassak prei Tenεot.

P. E kusc rrên me εoλum t' nnokui?

G. Ai bân mcat t' maƨƨ, n' kioft i maƨƨ εoλumi, ci i bâhet sciocit. « Goja, ci rrên, mmεt scpirtin »; ƨƨot t' Sckrùemit Scêit.

P. Cilòn her-her, ci rrên nnokusc per nevoi, e me niet t' mir, biè fiala, per me librue sciocin prei nnogni belajet, e ather?

G. As ather s' kaa iεen me rrêit.

P. Praa giƨƨ her duhet me kalzue t' dreiten? Por asctù a s' munnet me i tokue scerr sciocit m' nnogni pun?

G. Tieter giâa âsct me rrêit, e tieter giâa me sblue t' dreiten. Me rrêit s' kaa iεen kurkusc; por me sblue t' dreiten sciùm her âsct kec; e

me e mlue, o me e msceh, por *urtìsct*, kena iɛen, bilè e kena bore; e bâim mcat me kalzue nnogni senn me ɛoλum t' sciocit.

P. A âsct mcat me bart fial?

G. Mcat âsct, por kɛ mcat munnet m' u bâa n' dɛ mnɛr.

P. E zila âsct e para?

G. Kuur nnokusc plot me scerrii prighiòn, e scka scef, o nniin per sciocin, vè, e tinɛ i kalzòn t' parit, ɛotniis, miesctrit o tieter kui (ʒʒohet spignûu) per me i-a bierr atii stimen, o nnèeren, per me hii ai vet n' hater.

P. E zila âsct e dɛta mnɛr t'bàrtunit e fialve?

G. Kuur nnokusc plot me velletii hin me ciart nnogni miksii, o me perɛíe e mâ fort me sctîi ɛiarmin nnèr dɛ vet tui i-a frɛɛ vescin gnenit e tietrit me rrêna, e me t' dreita.

P. C' mcat âsct me bart fial, me perɛíe, e me sctîi inatin e sciamaten?

G. Âsct gni mcat teper i rânn, e i cielbt para Tenɛot: « Maλkue kioft kusc sctiè ne kec, e flet

me dɜ ghiuh, › ʒʒot Eotɜn.

P. Scka do me ʒʒan me *murmurue?*

G. Me pergojue sciocin, me e scpraλue, e me fol kec per tê mas sɜɜsc asctù, ci t' i merret nnèera facie tiervet. Sciùm, ci duken eʇè t' mir, e ruhen prei tiera mcatesc, fort scpèsc, me murmurime biin n' lak t' diaλit.

P. N' saa mnɜr munnet m' u bâa mcati i murmurimit (proscmimit t' scpiffunit)?

G. N' pes mnɜr. 1. tu' i gnit sciocit gni fai, ci s' e kaa bâa: 2. tu' e rritt fain e sciocit pertèi. 3. tu' esblue gni fai t' sciocit, ci âsct i mlùem. 4. tu' e marr per t' kec gni pun t' sciocit, ci âsct e mir, o ci barè s' âsct e kecie: 5. tui bâa scegn me krɜe, o me sɜɜ, o meghisct, ci scioci âsct i kec, i paa-erɛ.

P. A i fɜen Tenɛot ai, ci ia ven vescin atɜn-vet, ci proscmoin?

G. Pò, persè ai hin n' hisse t' mcatit t' atɜnve. Me ken ci mos me ia vûu kusc vescin atɜnvet, s' kiscin m' u giet mâ proscmor, o goi-t' kcii.

P. Me i raa nnokui me nnìe kenn se pro-

scmòn scka do t' bâin ai?

G. Me ken aì i paar, o nìeri ci fort i sckohet fiala, kiscte me pass me borc me e bâa me diit, ci t' i lân ato λafe o bissed; mos me ken ai as asctù as ksctù, kiscte me pass me borc no m' u munnue me i sieλ n' tiera fial, no m' u largue n' e past sesì, o n' mosse me t' hesctun e m' cèhere m' u duk se nuk i kaa n' hater.

P. E ai, ci e cìestiss sciocin per me e peɛmetue?

G. Ai do t' jeet nieri fort i kec; psè me ciestiss sciocin, e me luit me tê, e me e vûu n' sciosc sikur ɛɛon, tui diit mir, se iɛnohet, nieri asctù e perbûɛ sciocin, e ksctù ciart Ligen e Tenɛot.

P. E kusc e sciaan sciocin nner s88 me ɛemer t' kecie per me e marrue, e me i-a marr erɛin?

G. Ai asctù prisc Ligen e Tenɛot eɛè mâ fort.

Ciè fialt e Krisctit: «Ai, ci t' i ʒʒoot sciocit: i mârr, bâhet faituur, e i dêi m' u dnue n' ɛiarm t' Ferrit.

P. E ai, ci mennòn, e gikòn kec per sciocin?

G. N' mennoft, e n' gikoft kec pàa kurr far arsɜejet, nò me nnogni arsɜe t' voghel, ai biè n' fai Tenɛot. «Mos gikoni ken, (ʒʒot Kriscti) sepsè me c' far gikimit gikoni, keni m' u gikue. Psè ti scikion tescen, ci âsct n' sɜɜ t' ɜt vλaa, e traan, ci âsct n' sɜɜ tann, nuk e ven o-rôe? »

P. A kena borc me i-a mmâit ksciλin sciocit, ci cilet sì n' bess, e n' usdai?

G. Bilè borc t' maʒʒ, sidomòs ai me na pass vûu porosiin, ci mos me i-a diftue nnokui, e na me i-a pass ɜan atii fialen me i nnêi n' bess.

P. E me e diit une n' ksciiλ, se *filani* kaa mennen me vraa dikê, e atbott?

G. Atbott tì n' kiosc i ɛoti me i-a prit sciocit at belaa, do t' mmunnohesc me scpiirt: nrɜscci do t' i-a nàpsc haberin atii vec, t' zilit

i perket e munnet me i-a prit at t' ɛcɛ.

§. 11.

I nâni e i ɜeti Urɜnim.

Mos lakmò nierin e hùei per t' kec,
e kurr-gni kafsc t' huei.

P. Diftò t' nânnin Urɜnìm?

G. Ɛoti i levduum, ci mir i dì, e i scef, e i gnèf, jò vec t' bâamet tona, por asctŭ eɜè giɜɜ kuitimet e discrimet tona, ai kscti kaa urɜnue me na i bâa-jassak deri mennimet e nnɛta, e discrimet e kcìa t' ɛemers son.

P. A sckòn nieri n' Ferr per gni mennìm t' kec?

G. Pò, n' Ferr sckòn; psè âsct sckrue: *Mennimet e kcìa e daain nierin prei Tenɛot.*

P. Kuur âsct mcat mennimi i kec?

G. Ather kuur nieri mir kuitohet se mennimi, ci i sckòn nneper menn âsct i kec, o i nnɛɛt e i mrapsct, e nuk e largòn me vrep,

por e nghul mennen (saa-do pak) mîi at mennìm, e plot me vuλness e pelcìen n' ɛemer t' vet.

P. Duhet praa me i kalzue n' Rfim disciret e kcìa?

G. Bilè eɜè numrin, e tɜnve; psè disciret e kcìa jan mcate morfare.

P. E atò mennime t' mcatit, ci nieri munnohet me i perɛân, e e mos me i sctîi n' ɛemer?

G. Atò s' jan mcate; e n' i largoft me gni her, fitòn meritìm per scpiirt.

P. Tnimet e diaλit praa s' jan mcate?

G. Jò, kuur na vet nuk i dona, e nuk i pelcièim, e nuk ù apim sebet per fai ton.

P. Scka âsct me borc i kerscteni me bâa, kuur i vièn nnèr menn gni mennim i kec?

G. Me ɜɜirr Ɛotin me t' scpeit, me bâa krɜc, me habitt mennen e vet gneti, e m' u largue prei sebetsc, n' ciλoft nnèr tò. — Por kcìɜr scka âsct sckrue mîi ket pun ku na kaa raa me fol n' spieghìm t' atɜns, e n' t' giasctin Urɜnìm. —

P. Ma diftò eɜè t' ɜetin Urɜnìm?

G. Asctù Ɛotɛn na bân-jassak me lakmue per *t' kec* giâan e hùei; ci do me ʒʒan: aren, basctinen, scerbtorin, kaalin, e kaan e sciocit, o nnogni kasc t' plangut, e t' scpiis tii.

P. Kuur nieri e prisc ket Urɜnìm?

G. Ather kuur discròn me e pass giâan e hùei dò mos dò, hainìsct, o traɜtìsct, e ksctù s' kaa gaile se ciart Ligen e Tenɛot: kuur per inaat, o per ɛmiir discron me paa hupt, o me ɛaraar sciocin e vet: kuur knacciet per t' kecie, o ɛoλùm t' sciocit. Ktò discrime jan mcate t' mɜaa.

P. E kusc discròn giâan e hùei, por paa t' kec t' sciocit?

G. Sc' Pàali ʒʒot, ci ktò discrime s' jan t' mira; psè « lakmia âsct ranza e giʒʒ t' kcìavet. » Giʒʒ-i zili do t' konnenohet, asctù si i kaa pelcise Tenɛot, tu' e bart vorfnimin me durìm, e tu' u munnue me fitue buken me diers t' baλit, e me t' dreit.

P. A jan tiera UrƎnime, ci do t' mmahen prei t' Kersctensc?

G. Jan eƎè UrƎnimet, ci i kaa vûu Scêitia Aın Kisc Katolik.

P. T' kersctent praa do t' i nnighioin Kiscs?

G. Do t' i nnighioin, e do t' a hatroin' e me t' pervûit do t' i beghenissin UrƎnimet e Ssai, tui ken ajò Nana e tɜnve n' scekuλ, porsì Ɛotɜn âsct Ati i tɜnve n' Cieλ.

P. Atà, ci nuk i nnighioin Kiscs, m' essaap t' kui jan per t' u mmâit?

G. M' essaap t' atɜnve nierɛvet, ci kan dall Fejet; prei t' zilvet duhet m' u largue per mos me pass t' perɛìem me mcat tɜnvet.

P. Saa jan UrƎnimet e Kiscs?

G. Atò jan sciùm; por mâ t' parat jan ktò pês:

« 1. Me paa scêiten Mesc per giƑƑ dit t' dìel,
» e dit fest t' urƎnùeme.
» 2. Me gninue krescmit, e giƑƑ mgniλet e

» urɛùeme; e mos me hàngher misc t' pren-
» nen, e sctûnen.
» 3. M' u rfɜe *barè* gni her n' viet, e m' u
» kunghue *sido_pak* per Pasck.
» 4. Mos me bâa darsm n' mot liɛun.
» 5. Me pague t' ɛeten Kiscs, sì âsct adeti. »

Spieghimi i ktɜnve pês Urɛnimevet.

---

§. 12.

Permîi t' parin Urɛnìm

P. Kiscia na urɛnòn me paa Mesc diten e dìele, e diten fest: tasc m' kalzò scka âsct Mescia?

G. Mescia âsct mâ e màɛeja, e mâ e pelcigscmeja nnèer, ci mun t' i bâin nieri Tenɛot permîi facie t' ɛeut.

P. E psè Mescia âsct acc e maɛe nnèer perpara Tenɛot?

G. Psè n' scêiten Mesc Kriscti i miscrìerscm

vetvehten e bân, e e kalzòn kurbân (Sacrifiz) t' Maɜit Ɛot

P. Kriscti sì e bân vetvehten kurbàn n' Mesc?

G. E bân n' Lteer scêit per door t' Mesctarit nnen hìe t' buks e t' vêns.

P. Kurbanat ci bâhescin n' Lig t' moccme, kê scegnoiscin?

G. Scegnoiscin Krisctin, i zili n' krɜc do t' bâte vetvehten kurbàn tui derɜ giakun, e tui ɜan jeten e vet per hater t' Ɛotit, e per me scperblɜe scèkuλin prei mcatit.

P. Mas Krisctit a vìin mâ giâa kurbanat?

G. Kurr giâa atò s' vìin; psè Kriscti, tui dek n' krɜc, ato i prisci, e i resiti gni her e per giɜɜmòn.

P. Kusc e kaa vûu Mescen?

G. Vet Jeɛu — Kriscti e kaa vûu t' Eiten e Maɜe kuur vûni Scêitin Sakramenn.

P. Kriscti n' Mesc a bân vehten kurbàn, a-sctù sikur e bâni n' krɜc?

G. Gnasctù giɜɜ gni; vec se n' krɜc psoi

munnimet, e derɜi giakun; e sot n' Cieλ âsct i ghɛùescm, e i lumnùescm.

P. Scka na sctiè n' menn Mescia?

G. Giɜɜ jeten e Krisctit, e mâ sidomòs Munnimet e Deken e tii.

P. Per c' arsɛe âsct vûu?

G. 1. Per me nnèerue, e me levdue t' Maɜin Ɛot permîi giɜɜ kasc: 2. per me i u falun-nnèers per t' mirat, ci na kaa bâa: 3. per me pass t' nniimit e mcàtevet tona: 4. per me pass prei Ssì eɜè hiret, ci na duhen per at jet, e per ket jet.

P. Per kê ɜɜohet Mescià?

G. Per t' giaλ, e per t' dekun, e mâ teper per atà, ci nnoɜin atɛ n' at Mesc, o ci me nnogni lemosc jan porosit Mesctarit.

P. Praa i kerscteni bân mir me paa Mesc per giɜɜ dit?

G. Scêiti sc' Bernard ɜɜot, ci i kerscteni me gni Mesc, ci t' a sciofin me ɛemer t' dliir, e me divoziòn, fitòn per scpiirt mâ sciùm meritim,

se me bâa c'dò tieter veper t' miscrìerscme.

P. Kè scterngòn Kiscia me paa Mesc per giɜɜ dit t' diele, e fest t' urɜnùeme?

G. Scterngòn giɜɜ t' kerscteni, trimat e graat, dielt e varɛat, e fmiit massì t' bâhen sctat viecc.

P. Si scifet mir Mescia?

G. Per me paa mir Mescen, duhet me e paa c' n' fiλim, e n' marim, e me e paa me menn, me t' pervûit, e me divoziòn.

P. E atà ci sciofin Mescen habitscm, o tui bìssedue per gni zop her?

G. Atà nuk e laain borcin; e do t' sciofin gni tieter Mesc.

P. E kusc nuk e maròn ket borc, c' mcat ai bân?

G. Ai bân gni mcat mortaar.

P. Ku do t' scifet Mescia per m' u laa borci?

G. N' Kisc, o n' venne, ci jan scegnue prei t' Parit, e jò do ku do paa testiir t' Scêitit At Pap.

P. Kiscia a liròn nnokenn prei borcit t'Mescs?

G. Liròn t' ligt; nanat, ci kan fmii t' vozzer; atà, ci s' kan kui me i-a lân t' ligun n' sctpii; e ksì tiersc, t' zilt prei t' voítunit n' Kisc kan nnogni t' kec, o traɛím t' maʒʒ.

P. E ai, ci tui pass gni t' maʒe arsɞe s'munnet me paa Mesc diten e díele, o diten fest?

G. Fort mir kisc me ken, ci as nnogni e díele, o fest mos t' i sckoin paa mos m' u ul n' dɞ ghiûit e mʒai me ʒʒan uratt, e me lut Ɛotin mâ teper, se n' ditt puntore.

§. 13.

Permîi t' dɞtin Urʒnìm.

P. N' dɞtin Urʒním Kiscia na urʒnòn me gninue: m' kalzò scka do me ʒʒan me gninue?

G. Do me ʒʒan: 1. Mos me hàngher misc e bɞlmêt: 2. me hàngher gni her t' vetme krɞe gniɛet-e kàter sahatsc.

P. Ai, ci nuk mma krescmii n' ditt, ci kaa

urɜnue Kiscia, c' mcat bân?

G. Mcat mortaar; asctù mcat mortaar bân ai, ci ha misc t' prennen. e t' sctûnen.

P. E ai, ci ciart gninessen n' krescm, e n' tiera mgniλe?

G. Eɜè ai, bân mcat mortaar. N' krescm vec ditt e díele nuk kena borc me gninue.

P. N' krescm, e n' tiera mgniλe m' c' koh kena iɛen me hàngher?

G. Pês - cinn viett e te knèi kaa mmet adet n' Kersctením me hàngher prei miesditet: n' Sckoder ton kaa mmet adet me hàngher prei mramiet.

P. Pos hâejet n' miesdit, o n' mramie, a munnen t' kersctent me hàngher n' tieter koh?

G. N' ɜee ton munnen me bâa n' miesdit pak kolaziòn (me hàngher leet), ci giɛɛ mmar do t' jeet afer 64. derhemsc: ket adet sot Kiscia e duròn.

P. Scka pihet, a ciart gninessen?

G. T' kersctent e mocem nuk hàascin, e nuk

pïiscin giâa diten, e hàascin buk, sidomòs n' krescm, mas prennimit t' diiλit. Sot scka pihet, por mos t' jeet làngh perɛíe me unɜr nuk e prisc gninessen.

P. Kusc kaa iɛen me hàngher misc, a munnet me hàngher eɜè pesck m' gni hâe?

G. Jò nuk munnet.

P. Kusc âsct me borc me liɜ n' krescm, e n' mgniλe?

G. Atà ci i kan mmusc sctat viett: ktà s' munnen me hàngher misc as t' prennen, e t' sctûnen.

P. E n' c' mot t' kersetent kan borc me gninue?

G. Tuk t' i keen mmusc gniɛet-e gni viett plot.

P. Kusc munnet me ɛghiɜ prei gninesset?

G. I pari i Fees. Eccimi, o mieku nuk kaa iɛen me ɛghiɜ kenn prei ksi borcit.

P. Kusc âsct ɛghiɜ prei gninesset, a munnet me ngran misc?

G. Jò; sikursè ai, ci kaa iɛen me ngran misc, âsct me borc me gninue, e me ngran kà gni her n' dit.

P. Kiscia a liròn prei gninesset nnogni assisc, ci i kan kalue gniɛet-e gni viet?

G. Liròn vec atà, ci prei gninesset kan nnogni t' kec, o geder t' maɛɛ.

P. M' i numrò disaa assisc, ci i nniin Kiscia porsì Nan e ɛimseme?

G. Jan t' ligt, e atà, ci alaa nuk jan senosc mir; t' vorfnit, ci s' kan me ssè nghîhen; graat me sctàt-zân, o ci mmâin fmiit me tamel; e atà, ci ù kaa hɛpp pleccnía,

P. A jan mâ tier, ci nuk kan borc me gninue?

G. Jan eɛè atà ci barin m' krah barr t' rânna, ci bâin pun t' ɛahmetseme, sikur atà, ci mîhin, kosissin, pressin druu, ngassin cieet, covaeet, voɛtart, kpuzzaciit.....

P. Psè gninoim n' kresem?

G. Per m' u bâa gati me peenness per me i lut Pasckt sì duhet.

P. Psè gninoim n' dit mgniλe?

G. Per m' u bâa gati me peenness per me lut nnogni fest t' maɜe mâ me divoziòn.

P. Psè gninoim mgniλet e mot-motit, ci bi-in n' prenveer, n' veer, n' viesct, e n' dimen?

G. Per me pass nnimen e Eotit n' giɜɜ-t' zi-len koh sì per kà scpirti, asctù per kà korpi.

P. Psè nuk hahet misc as t' prennen, as t' sctûnen?

G. T' prennen per me mmâit n' menn Mun-nimet e Deken e Krisctit; t' sctûnen per me mmâit n' menn t' Vorrùemit e tii, e per m' u bâa gati me lut diten è díele.

P. A viin me gninue?

G. Viin fort; psè gninimi na bân me i pague Tenɛot borcet per mcate tona, e na ep nnim t' maɜe per mos me i fae mâ tieter her.

§. 14.

Permîi t' tretin Urænìm.

P. Kiscia urænòn m' u rfɐe *baré* gni her n' viet, e sido-pak per Pasck: Kiscia kê scterngòn m' u rfɐe?

G. Scterngòn giɜɜ t' kersctent sì masckuit asctù femnat, saa t' mrriin n' koh, ci munnen me daà scka âsct mir, e scka âsct kec.

P. Kuur do t' bâhet rfimi *barè* gni her n' viet?

G. Tui ken urænì i Kiscs me marr kunghimin per Pasck, ksctù kaa mmet adet eɜè me bâa rfimin per Pasck.

P. Kuur fiλòn koha scegnue prei Kiscet per me marue ket borc?

G. Fiλòn t' diilen e Larit deri t' diilen e Barɜ.

P. E mos me mûit t' kersctent e Scciɐpniis m' u rfɐe e m' u kunghue nnèr ato dɐ jav?

G. Me testiir t' Scêitit At Pap munnen me laa ket borc nò n' kresem, nò mas Pascks deri

t' sctûnen mas Rrsciaisc, n' pàascin ksctù me uɜ t' Part e Fees.

P. Kusc rfɜhet kec, o merr kunghimin me mcat mortaar, a maròn borcin?

G. Jò; por do t' rfɜhet, e do t' kungohet per s' dɜtit, e mir si duhet.

P. Kusc per fai t'vet nuk rfɜhet, e nuk kungohet per Pasck?

G. Ai bân mcat mortaar: por eɜè psè per Pasck nuk e kaa laa borcin e vet, m' at viet se m' at viet do t' a bâin kunghimin saa mâ par.

P. Ku do t' merret kunghimi per Pasck?

G. N' Kisc t' Famuλiis, e jò gneti paa iɛen t' Parit.

P. Fmiit n'c' mot do t' a marrin kunghimin?

G. Ather kuur t' mrriin me diit essapet e scêitit Sakramenn?

P. Psè ɜɜohet: M' u rfɜe *barè* gni her n'viet? a nuk mmastòn rfimi krɜe vietet?

G. Per me marue borcin mmastòn, por jò per me jetue krsctenìsct; prasctù Kiscia na

na porosit m' u rfəe e m' u kunghue mâ scpesc.

§. 15.

Permîi t' kàtertin, e t' pêstin Urænìm.

P. Scka kaa urænue Kiscia n' t' kàtertin Urænìm?

G. Kaa urænue mos me bâa darsm n' mot liæun, ci do me ææan: mos me ææirr sciùm gind, mos me bâa hengh, as gost t' maæe, mos me knue kangh, o me scpraɛ pusck.....

P. Kuur fìλòn mòti liæun per darsma?

G. Fìλòn t' paren t' dìele, ci âsct mâ e afra fests scna Nreut, e nghiat deri diten e Uit beckuem: asctù fìλòn prap t' paren t' Merkuur n' krescm deri t' dìelen e Baræ mas Pasckvet.

P. Scka kaa urænue Kiscia n' pêstin Urænìm?

G. Kaa urænue me æan, sì t' jeet adeti, atənve ci i scerbein, gni hisse t' frətve e t' dobiive t' veta, si kur gni borc Tenɛot per me gnioft

mretniin e tii permî gi꞉꞉ dɜrgnân.

P. Ku mmahet kɜ Ur꞉nim?

G. Mmahet n' Lig t' natɜrs; masannei n' Lig t' moccme kiè vuu prei Moise Profets, e forzue prei Kiscet n' Lig t' ree mas msimit e sc' Paalit n' t' paren Leter ci sckroi Korintianvet.

P. T' krsctent a ia epscin t' ꞉eten Kiscs?

G. Me gi꞉꞉ ɛemer ia kusctoiscin Tenɛot porsi ꞉untii, e me gi꞉꞉ vuλnet ia epscin: asctù Ɛotɜn iau sctote, e iau teprote.

P. Scka merret-vesct pre Kisc?

G. Merret-vesct Famuλia e atɜnve, ci mli꞉en basck n' Kisc per me paa Mesc, e per tiera essape Fejet nnen gni cioban t' scpirtit.

P. Nnogni Lig a i scterngòn t' kersctent me mmâit Priftin e Famuλiis?

G. I scterngòn Ligia e Tenɛot, e e Kiscs. Prifti i Famuλiis tui ken ciobani e ughicci i tɜnve n' essape t' Fees, ci der꞉ mûnnin per ta, kɜ do t' mmâhet prei Famuλiet.

P. Praa kec bâin atà, ci nuk i-apin hakun

e Kiscs sì âsct adeti?

G. Jo vec kec bâin, por hiin eƶè n' hak t' tii, e me arsȣe munnen m' u ƶƶan haina.

BKSH

PIESSA E KÀTERT

Permîi Vepra t' mira.

P. Kio e kàterta piess e Dotrins scka na diftòn?

G. Na diftòn sì fitohet, e sì biret hiri i Tenɛot, ci âsct t' giaλt e scpirtit.

P. Sì fitohet hiri i Tenɛot?

G. Fitohet me vepra t' mira.

P. Zilat jan veprat e mira?

G. Pos scka âsct kalzue nderi ktu, ato jan sidomòs Sakramennet, masannei vertɜtet, ʒuntiit e Scpirtit Scêit, kscìλet, e lumniit.

P. Sì biret hiri i Tenɛot?

G. Biret me vepra t'kcía, ci jan giʒʒ mcatet.

§. 1.

Ktù mâ par po zâam-fiiλ, e po kalzoim scka âsct Sakramenni, saa jan Sakramennet, e scka bâin n' scpiirt ton.

P. Scka âsct Sakramenn?

G. Sakramenni âsct gni scegn, ci scihet, ci scegnòn hirin, vûum prei Krisctit per me scêitnue scpirtnat tona.

P. Psè ʒʒue ci Sakramennet jan scegne, ci scegnoin hirin?

G. Psè jò vec e apin hirin, por eɜè e diftoin me nnogni scegn, ci duket.

P. Kalzoma me gni scemλtər.

G. Biè fiala: ui n' Paghəìm, ci laan korpin, âsct scegni i hirit, ci laan scpirtin prei mcatit.

P. Saa jan Sakramennet e Kiscs?

G. Jan sctat: 1. Pagəimi, 2. Kreəmimi, 3. Kunghimi, 4. Rfimi, 5. Vòimi, 6. Urɜni scêit i Priftniis, 7. Cunora e Martess (Martes-

sa me Cunor).

P. Kusc i kaa vûu kto sctât Sckramenne?

G. Vet Jeɛu - Kriscti i miscrìerscm.

P. Scka bâin Sakramennet n' scpiirt ton?

G. Na bâin me fitue, me ruit, e me sciuɱue hirin e Tenɛot?

P. Scka âsct hiri i Tenɛot?

G. Âsct gni ɜuntii, ci na vièn prei s' naltit; ci na bân micct e t' dàsctunit e Tii, e na bân me pass hisse e piess me Scêitnit n' Reginii t' Parrîɛit.

P. Pos hirit Tenɛot, a kena nnogni tieter t' mir prei Sakramennesc?

G. Kena eɜè gni nnim e forz t' maɜe per me mmûit me i pergieg Sakramennit m' at essap, ci âsct vûu prei Krisctit.

P. Diftoma me gni scemʌtɐr.

G. Biè fiala: Paghɛimi, pos hirit, ci na bân t' birt e Tenɛot, na nnimòn eɜè me i - a vûu kamen maɜsctiis e lakmiis t' ksai jet.

P. Sakramenne kah e kan forzen me na ɜan

giɟɟ kto t' mira?

G. Prei Jeɛu-Krisctit, i zili kaa dasct, ci per sebet t' Sakramennevet t' hiim n' hisse t' frɐtit t' Munnimevet e t' Giakut derɜun n' krɐc per nee.

P. Do Sakramenne ɟɟohen *t' giaλvet*, do ɟɟohen *t' dèkunvet:* zilat jan Sakramennet e *t' dèkunvet?*

G. Jan Paghɛimi, e Rfimi o Peennessa.

P. Zilat jan Sakramennet e *t' giaλvet?*

G. Pês tierat, ci jan Kreɛmimi, Kunghimi Voimi, Urɜni scêit i Priftniis, e Cunora e Martess.

P. Psè Paghɛimi e Rfimi ɟɟohen Sakramenne *t' dèkunvet?*

G. Psè ktò jan vûu mâ fort me gniâλ scpirtin e nierit dekun per pun t' mcatit.

P. Psè pês tierat ɟɟohen Sakramenne *t' giaλvet?*

G. Psè ktò jan vûu mâ fort me sctue hirin; prannei ktò do t' merren me pastrii t' scpirtit.

P. Kusc merr me mcat mortaar nnogni kso Sakramennesc, a bân mcat?

G. Ɛoti e largoft! ai bân gni mcat t' maʒʒ, ci i ʒʒon *sciakrileg*.

P. Sakramennet a munnet kusc me i marr sciùm her?

G. Pò, munnet me i marr; pos Paghɛimit, Kreɛmimit, e Urʒnit Scêit t' Priftniis, ci nuk munnet kusc me i marr per s' dɑtit.

P. Psè kto tri Sakramenne s' mun t' merren mâ se gni her?

P Psè sckruein n' scpiirt gni scegn, ci s' i hicciet kurr as n' tieter jet.

P. Atà, ci kan ket scegn t' sckrùem n' scpiirt, a kan m' u gnioft prei tierve?

G. Fort mir kan m' u gnioft atà ci jan pagh-ɛue, kreɛmue, e kan hîi n' Urʒna t' Priftniis.

P. Ktà scka kan me pass n' Cieλ?

G. Mâ t' maʒe nnèer, ghɛìm, e nguscλìm; sikurse n' u bìerscin, kan me pass n' Ferr ʒuun, vaai e munnìm mâ t' maʒʒ.

Tasc po hiim me i kalzue kà - gni kà - gni sctat Sakramennet, tui ʒan arsɛen e giʒʒ - zilit: ksctù nieri prei vetvedit kaa me marr-vesct, se ku scpirti, bàam n' scemλtɛr t' Tenɛot, giêen dermanin e mehlemin per me psctue koλài prei dore s' diaλit, e me hîi n' hater, e n' dasctnii t' Maʒit Ɛot.

---

§. 2.

Permîi Paghɛim.

ci âsct dera e giʒʒ tierave Sakramenneve.

P. Scka âsct Paghɛimì?

G. Âsct gni Sakramenn, ci na bân t' kerscten, e t' bit e Scêites Kisc.

P. Scka âsct nieri paa u paghɛue?

G. Per mcat t' Adamit e t' Evs prinve ton, nieri âsct giʒʒ helm e cielbsin, psè âsct n' mnii t' Tenɛot, e n' robnii t' diaλit.

P. Paghɛimi scka i bân?

G. E pertrîin ugnii; sepsè me Paghɛim lahet e dliiret prei mcatit t' Adamit, e prei giʒʒ mcatêsc tiera, ne kioft perlɛe, e bâhet i biri

i Tenɛot, vλau i Êignvet e i Scêitnevet, e piestari i Parrîɛit?

P. Kui perket me ɜan Paghɛimin?

G. Priftit t' Famuλiis, i zili do t' paghɛoin n' Kisc me ui t' scekrùem.

P. E n' fiiλ t' mords kusc munnet me paghɛue?

G. Kuscdò, e kudò: eɜè Sckiàu, e i paa-fèu.

P. Sì epet Paghɛimi?

G. Cittet ùi mîi krʁe t' nierit, e ʒʒohen per gniher ktò fial: *Une tʁʁ po t' paghɛòì n' emen t' Atit † e t' Birit † e t' Scpirtit † Scêit*, tui pass mennen me bâa scka bân Kiscia.

P. C' ui vìin per Paghɛím?

G. Ùi i dliir i pussit, i kronit, i lumit i dedit, i scìut, eɜè i sckrìim prei boret, o prei àkuλit,

P. Scka do t' vêhet-oroe per me dall tamàn Paghɛimi?

G. Mos me i nrrue hicc fialt e Paghɛimit, e me i ʒʒan me goi kadaal e paa u ngut, e gni

her t' vetme, e n' at cias ci ƹƹohen, me citt ùin e me bâa krɜc tri her me ùi.

P. Gneni me citt ùin, e tietri me ƹƹan fialt, a kiscte me vieft Paghɛimi?

G. Jò: prasctù gnai vet, ci ƹƹot fialt, do t' ciessin eɜè ùin.

P. Paghɛimi a âsct i nevòiscm?

G. Âsct acc i nevòiscm, ci kusc des paa Paghɛìm, nuk ve n' Parrîɛ.

P. E me ciλue, ci nnokusc mos me mmûit me marr Paghɛimin kurr se sì?

G. Âther n' kioft se des martir per Fee, o se des me discrìm t' Paghɛimit basckue me gni peennim t' dreit per faje e mcate, munnet nieri m' u scelbue·

P. C' borc i vên vedit ai ci paghɛohet?

G. Me mmâit giƹƹmòn Feen, e Ligien e Jeɛu — Krisctit.

P. Scka i premtòn Tenɛot?

G. M' u daa prei diaλit, prei veprasc tìa, e prei meɜscties tii.

P. Psè kuur paghɛohet fmìa n' deer t' Kisɛs, duhen atɛ nuni e nuna?

G. Ci t' keen ktà kuides per fâmuλin o per famuλèscen me i msue essapet e Fees e t' scpirtit, n' mos i raft mrapa borcit vet i ati, o e ama.

P. C' far gindsc do t' ɛghieɛin prinnia me mmâit fmiin n' Paghɛìm?

G. Jò gind t' maλkuum, giaksor, haina, zuba e hailoɛa, por t' kerscten t' urt, t' mêccm, e t' nnèerscm.

P. Kusc bân kummarii, o sc' Gnion?

G. Ai ci paghɛòn, e nuni e nuna bâin kummarii me fâmuλin, o famuλescen, e me print e ktɛnve: me tieter breɛ t' giakut e t' giniis tɛnve mâ nuk happet sc' Gnioni.

P. Me c' far emnasc t' kersetent do t' ɛɛirren?

G. Me emna scêitnisc, e scêitnesciasc, e jò me emna turcisc, o buλasc, sikûr: *Haidàr, Osmàn, Gige, Hamide;* as me emna scpensc,

sikùr: *Sokòl, Òrl, Sut, Pul,* o *Boor, Biesck...*

§. 3.

Permìi Kreɛmìm.

P. Scka âsct Kreɛmimi?

G. Âsct gni Sakramenn, ci forzòn t' kersctenin mâ teper n' Fee t' Krisctit, e i nep hiir me e bâa discmii trimnisct n' facie t' scèkuʌit.

P. T' kersctent a kan borc m' u kreɛmue?

G. Pò, t' giɛɛ saa jan; e atà, ci e bâin per asgiâa ket Sakramenn, e nuk e marrin, kuur munnen, bâin gni mcat t' maɛɛ.

P. Saa viecc do t' jeen atà, ci jan per t' u kreɛmue?

G. Sctat viecc, o gadi sctat: por n' ɛee ton nuk do t' jeen nnen sctat.

P. Saa pun lɛpen per me marr mir ket Sakramenn?

G. Tri pun: 1. Me ken n' hiir t' Tenɛot; 2. me diit Atɛnen, e Bessoimen, e temelet

e Fees; 3. e m' u kreɛmue me t' pervûit, e me divoziòn.

P. Ipesckvi e ep Kreɛmimin: kɑ si e ep?

G. Tui lɑe baλin e atii, ci kreɛmohet, me baghm scêit, e per gniher tui ɛɛan disaa fial.

P. Scka âsct baghmi?

G. Âsct vòi uλinit e bàlcm perɛièm basck, ci Ipesckvi e beekòn (e rritt) t' Êiten e Maɛe.

P. Psè Ipesckvi lɑen baλin me baghm tui bâa krɑc me tê?

G. Aboλà ai, ci kreɛmohet, t' a diin mir, ci nuk do t' keet maarre m' u diftue i kerscten, as nuk do t' keet frigh prei anmiccve t' Fees.

P. Ipesckvi i biè eɛè flakarèsc t' leet facies tii, e psè?

G. Per me i raa n' menn se âsct kreɛmue; e mâ fort ci t' i biin n' menn, ci do t' jeet gadi gɨɛɛmòn, porsì soldati i Krisctit, me bart per hater tii c' do t' sciaame, ciestii, prov, e c' do t' kec e me lân eɛè krɑet per scêiten Fee.

P. Psè liɛet baλi me riiɛ, o fazzulet t' barɛ?

G. Hem per temenâa t' ktii Sakramennit, hem eɜ̄é per me marr-vesct i kerscteni, ci do t' keet t' maɜ̄ɜ̄ ɛeeλ me ruit hirin, ci kaa fitue.

P. Nuni, o nuna duhen eɜ̄è n' Kreɛmìm: c' borc i vêen vedit atà, ci mmâin n' Kreɛmìm ?

G. Gnat borc, ci i vêen vedit atà, ci mmâin fmiin n' Paghɛìm; gnasctù eɜ̄è bâin kumma riin.

§. 4.

Permîi Scêitin Sakramenn t' Lterit.

I. T' vertetat, ci perkassin ktii Scèitit Sakramenn.

P. Scka âsct n'Scèitin Sakramenn t'Lterit ?

G. Âsct Korpi, e Giaku i Jeɛu - Krisctit, e vet Kriscti Ɛotɛn e Nieri basck.

P. Kusc e kaa vûu ket Sakramenn?

G. Kriscti vet.

P. Kuur e vûni?

G. N' at nat, ci kàngri buk me Apostuit, e ci lscioi vehten n' dor t' Giuɜ̄ive per me ɜ̄an je-

-ten e vet per nee.

P. Kriscti si e vûni ket Sakramenn?

G. Tue kȝȝȣe buken n' Korp t' vet, e venen n' Giak t' vet.

P. Psè e vûni?

G. Per me ken Sakrifizi (Kurbani) i Ligs ree; per me ken usccimi i scpirtnave; e per me ken eȝè sikur gni pengh i lumniis pasosme.

P. Ku bâhet sì Sakrifiz?

G. N' Mesc scèite.

P. Sì bâhet?

G. Tui sciugurue (conscekrue) ostien e vênen me fialt e Krisctit.

P. Zilat jan fialt e sciugurìmit, ci i ȝȝà Kriscti?

G. «Kȣ âsct Korpi em: Kȣ âsct Giaku em.»

P. Kto fialt e Krisctit c' forz kan n' goi t' Mesctarit?

G. Me kȝȝȣe buken n' Korp t' Krisctit, e vênen n' Giak t' tii.

P. Scka âsct praa ostia perpara se t'sciu-

gurohet?

G. Âsct buk bâam me ùi, e me miiλ t' grunit.

P. E mas sciugurimit?

G. Korpi i vertet i Jeɛu Krisctit.

P. Scka âsct n' kelscêit para sciugurimit?

G. Atȣ̀ âsct pak vên me disaa pika uui.

P. E mas sciugurimit?

G. Giaku ì vertet i Jeɛu - Krisctit.

P. Praa mas sciugurimit n' ostie nuk âsct mâ buk, e n' kelscêit nuk âsct mâ vên?

G. Jò per t' dreit nuk jan mâ atȣ̀ as gnêna as tietra.

P. E psè?

G Psè giƨƨ t' kènunit e buks âsct kƨƨȣe n' Korp t' Jeɛu - Krisctit, e giƨƨ t' kènunit e vêns âsct kƨƨȣe n' Giak t' tii.

P. Mrekuλii e maƨe! Por mas sciugurimit duken alaa buka e vêna.

G. Duket hìa e ftȣra e buks, e e vèns, por paa mmet atȣ aspak as buka as vêna.

P. Scka do me ƨƨan hìa e ftȣra e buks, e

e vêns?

G. Do me ƺƺan giƺƺ scka sciofim, perkassim, e nniim n' goi.

P. Na praa kuur kungòhcna uniim eren e hies t' buks vec?

G. Gneksctù âsct.

P. Por nnen hie e ftar t' buks a âsct tieter giâa atè pos Korpit t' Kristit?

G. Ata âsct eƷè Giaku, Scpirti, e Hsinia e tii.

P. E nnen hie e ftar t' vêns a âsct tieter giâa pos Giakut t' Kristit?

G. Ata âsct eƷè Korpi, Scpirti e Hsinia e tii.

P. Scka do ti me ƺƺan me kto fial?

G. Ci Jeƹu - Krisct âsct giƺƺ i tan, e i paa daam si n' ostie scêite, asctù n' kelscêit.

P. Tui ken ksctù puna, psè praa n' Mesc sciugurohen vetmas ostia e vêna?

G. Per me scegnue mâ acik Munnimet e Deken e Scelbûesit ton, n' t' zilen Giaku i tii u daa prei Korpit scêit.

P. Kuur ƺƺehet ostia scêite, a ƺƺehet eƷè

Korpi i Jeɛu - Krisctit?

G. Korpi i tii nuk ʒʒehet, por vec ajò ftɛra e buks.

P. T' u ʒʒɛemen ostia, n' t' zilen ân e piess t' ssai jèt Korpi i scêitnùescm?

G. N' giʒʒ te zilen: e m' u bâa ajò piess gnimii grimza, saa do t' voghla, n' giʒʒ te zilen grim kiscte me ken giʒʒ ugnii Kriscti i vertet asctù porsì âsct n' Cieλ..

P. Kriscti a âsct nnèr giʒʒ saa ostie e partikui, ci sciugurohen n' dɛrgnâa?

G. Ai nnèr t' giʒʒa âsct per gniher e m' gni ciàs.

P. Kuur vièn n' ostie, ather a lên Parrîɛin?

G. Jò, por rrì n' Parrîɛ, e vièn n' ostie.

P. Tui ken Kriscti gni Eot acc i maʒʒ si munnet me nnêi m' gni ostie cacc t' voghel?

G. Ai rrì me t' maʒen pusctet t' vet·

P· Sì rrì n' ost'e scite?

G. Atɛ rri giaaλ, e i maʒnùescm, e i lumnùescm sikursè rrì n' ân t' diaʒʒt Tenɛot.

P. N' ostie scêite a ginnen basck me krisctin Àti, e Scpirti Scêit?

G. Pò basck me tê; psè kù âsct Biri, atɛ do t' jeen eɜè Ati, e Scpirti Scêit, madame se te tre jan gni Eot i vetun.

P. Psè ti bessòn, se n' Sakramenn t' Lterit âsct vet Jeɛu-Kriscti i vertet?

G. Psè ai vet e kaa ɛɛan, e ksctû na msòn me e bessue Scêitia Feja e tii.

P. A do t' aɜroim ket Scêit Srkramenn?

G. Bilè do t' i bâim t' maɜe nnèr, e temenâa sikursè Tenɛot kriùesit t' Cieλs, e t' Ɛeut.

P. Sì na duhet me e aɜrue?

G. Tui raa n' dɛ ghiûit e mɜai (ksctù me ciλue eɜè n' rugh t' maɜe), tui ul krɛet, tui i raa krahnorit.....

II. Essapet e Kunghimit scêit per t' u diit prei t' kersctenit.

P. Ai. ci kungohet, scka merr?

G. Merr Scêitin Sakramenn, due me ɛɛan, sctiè n' krakmur t' vet Korpin e Jeɛu-Krisctit.

P. C' frɜt na bân Scêiti Sakramenn?

C. Na basckòn me Krisctin: na sctòn hirin e Tenɛot: na ep forz cundra anmiccve t' scpirtit: na i fal mcatet e voghla, e na pruun prei s' mɜaasc.

P. Praa viin m' u kunghue?

C. Jò vec viin, pur duhet me marr Kunghimin; psè ksctù urɜnòn Jeɛu-Kriscti, e Kiscia Scêite.

P. Kuùr e kaa borc i kerscteni m' u kunghue?

G. N' reɛik t' deks, e per giɜɜ viet per Pasck. Por lum kusc kungohet scpesc, e mir!

P. Kusc munnet me marr kunghimin?

G. Ai, ci e di forzen, e maɜniin e ktii Sakramennit, e ci i bâhet gadi, sì âsct uɜa.

P. Saa pun jan t' nevoiscme per m' u kunghue mir?

G. Tri pun: 1. Me ken paa mcat (n' hiir t' Tenɛot): 2. Me ken gninùescm: 3. Me mennue mir, se kê marrim n' ɛemer.

P. Prei c' mcatesc duhet me pass scpirtin

t' dliir?

G. Prei mcàteve mortare: por pun e mir âsct me e pass t'dliirun eæè prei mcàteve t' voghla, psè kscțù zierrim mâ t' maææ frst prei Kunghimit scêit.

P. Scka bân ai, ci kungohet i perlsem me mcat mortaar?

G. Bân gni mcat teper t' perciudscm, e me Kunghim, ci merr, perpiin gisgin e duimit.

P Kui i ghìet ai asctù?

G. Juds maækuumit, ci muur Kriscțin n' semer tui ken n' mcat mortaar.

P. Si maroi Juda jeten e vet?

G. Ai vuur vehten prei dasprimit, e asctù vierrun plassi, e sckoi n'ferr.

P. Kusc kungohet n' mcat mortaar, a merr Kriscțin?

G. Kriscțin pò,por jò hirin e tii.

P.Kusc âsct praa n' mcat mortaar, perpara se t'kungohet,scka do t'bâin?

G. Do t'rfahet mir.

P. Scka do me ʒʒan me ken gninuesem?

G. Ci mos me hangher as me pii kurr giàa senn prei miesnatet deri ci t' merret kunghimi.

P. A kurr gni her i Kerscteni s' munnet m' u kunghue paa ken gninuesem?

G. Iò kurr, vec se me ken i ligh fòrt ci i duhet m' u kunghue per *viatik* sikurse ʒʒohet, e s' munnet me nnêi gninùesem.

P. Scka do me ʒʒan *viatik?*

G. Gni forzím e ngusclim, ci i nepet sepirtit t' kerscteni per me dal me gairet prei kso jetet, e me sckue n' jet t' vertet.

P. Scka do me ʒʒan me mennue mir se kè marrim n' ɛemer?

G. Ci perpara se t' kungohena, do t' rriim m' gni far kohet tui kuitue Jeɛu - Krisctin, ci dona me e sctii n' krahnuur.

P. Si munnet i kerscteni me i - u bàa gadi kunghimit?

G. Tui bâa me giʒʒ ɛemer punt e fees, t' sepness, t' pervuitunit, t' peennimit t' dàsctunit,

t'discrimit m' u basckue me Krisctin.

P. Atà ci tuk rfȣhen, me gni her sckoin m' u kunghue, bâin mir o kec?

C. Vec me raa atȣnve nnogni nevoi, atà ci kungohen asctù, kec bâin; psè paa i-u bâa gadi kunghimit, pak frȣt i kerscteni ziir prei ssi.

P. Si víin me sckue te Lteri me marr hunghimin?

G. Me gni petk t' dliir, me fàce e duur t' laame, paa arm, e paa maȝsctii, por me t' maȝe urtii e divoziòn.

P. Sì duhet me nnêi kuur merret kunghimi scêit?

G. N' dȣ ghiûit e mȝai, me ciue krȣet pak nelt, me i mmàit e me citt ghiûhen pak jasct deri n' bûȣ t' postcme.

P. Tuk t' merret scèitia *partikuλ* scka àsct per t' u bâa?

G. Me ul krȣet e me i bâa temenaa scêitit sakramenn, me perdii *partikuλen* paa e perciap, mos me gabue me i scii bûȣt, e mos me psctȣȣ

bare saa t' sckoin gni cerek.

P. E me ciλue ci m' u gnit per cieλɛ scêitia *partikuλ?*

G. Duhet me e seperdaa me mâje t' ghiúhs, no me gni pik ui o vên, jò me ghisct.

P. Ieɛu - Kriscti saa rri n' ɛemer ton mas kunghimit?

G. Deri saa t' sosset ajo ftɛra e buks, gni cerek sahatit o atɛ afer.

P. A bâin kec atà, ci tuk kungohen ciohen e dalin jasct Kiscet?

G. Sakt kec bâin; psè koha mâ e mira me lut Ieɛu - Kriscfin e me ʒʒan urat âsct mas kunghimit.

P. Scka praa me bâa mas kunghimit?

G. Me i - u fal - nnèers Tenɛot me giʒʒ sepiirt per gni t' mir cacc t'maʒe.

P. E ma scka tieter viin me bâa?

G. Punt e aʒrimit, t' fees, t' sepness, dàse-tunit, me ʒʒan tiera urat.

P. Por scka viin me i lap mâ fort Ieɛu - Kri-

setit?

G. T' fâlunit e meàtevet e hirin m' u ruit prei tɜnvè.

P. Nderi kuur rri me nee hiri i Tenɛot mas kunghimit?

G. Nderi ci t' rùhena paa i fɜe me nuogni mea mortaar.

§ 5

Permî Sakramennin e Peenness, o t' Rfimit.

P. Scka âset Sakramenni i Peenness, o i Rfimit?

G. Âset gni Sakramenn vûu prei Ieɛu - Krisetit per me i fal meatet, ci jan bàa mas Paghɛimit.

P. Scka do me ƶƶan m' u rfɜe?

G. Me padit i kersceteni vetvehten te gni Mesetaar, ci kaa iɛen prei t' Parit me rfɜe, per m' u ɛghiƷ prei meatese.

P. A resiten meatet giƶƶ gnatɜtve, ci rfɑhen?

G. Resiten gnatɜnve vec, ci rfɜhen mir.

P. Saa pun duhen m' u rfɜe mir?

G. Pês pun:

1. Me i mennue e me i sctîi mir n' menn mcatet e bâame.

2. M' u peennue gizz mcatesc bâame.

3. Me premtue mos me bâa ma kurr mcat.

4. Me i kalzue Rfɜesit gizz mcatet.

5. Me bâa peennessen ʒanun prei Rfɜesit.

P. Por perpara se t' mennohen mcatet, o t' bâhet nnogni tieter pun e nevoiseme per Rfim, scka duhet me bâa?

G. Me lut Tenɛon, ci t' na scnrissin mennen me i gnoft mcatet, e t' na apin nnim e forz me i braktiss.

---

1. Me i mennue e me i sctîi mir n' menn mcatet.

P. Si mennohen mcatet?

G. Tui kerkue si i kena fɜe Tenɛot me mennime, me fial, me vepra e me scka kena lan paa bâa, ci na âsct urʒnue.

P. C' meate do t' kerkohen?

G. Gnato meate, ci jan cundra Urɜnimeve Tenɛot e t' scèites Kisc; e cundra borgeve ci giɜɜ - zili i kaa pos n' hessap t'vet.

P. Kalzò me nnogni scemʎtɛr kusc kaa borge pos?

G Fiala vien: prinnia kaa do borge t' rânna me fmii t' vet, asctù ɛotnia me hɛsmegiar, me scegherta, t' part me atà, ci i sunnoin.

P. A giɜɜ meatet do t' kerkohen?

G. Pò giɜɜ meatet, ci ɜɜohen mortare.

P. Me diit kusc vehten se kaa fɛe Ɛotin me kso meatesc, scka do t' Kerkoin eɜè?

G. Do t' kerkoin eɜè numrin e tɛnve, ci do me ɜɜau saa her o me kuitime e discrim e o me goi, o me vepra asct bâa meati mortaar, no âsct lan borgi paa u marue.

P. E mos me i raa nnokui nnèr menn numeri i tɛnve?

G. Me scpiirt do t' munnohet e me t' vertet me ia ghiaa.

P. Sa duhet me i - a vûu mennen vedit per me i sblue mcatet?

G. Gnacc saa niersit e urt kan ɛahòn me i - a vûu mennen gni puns maʒe, ci e kan per do - ret, ci t' iu sckoin mmar.

P. E mos me diit kuse prei vedit, psè nuk mrriin, me i sctii n' menn mcatet e veta?

G. Ai prei ânes vet massi t' jeet munnue, si kaa diit, me i mennue, t' i lutet Rfɛesit me i nnimue me i - a dliir scpirtin.

P. Prei c' far vaktit duhet me fiλue me i kerkue mcatet?

G. N' kioft e para her ci rfɛhet i kerscteni, do t' fiλoin ciɛsc se kaa marr menn; n' kioft rfɛe tiera her,prei t' mramit Rfim bâam mir.

P. Si munnet i kscteni koλài me gnoft hes - sapin e scpirtit vet?

G. Per giʒʒ mramie, prepara se t' biiien me fiet, me i sctîi n' menn giʒʒ kuitimet e fialt e t' bâamet e assai dit.

II. M' u peennue gi‡‡ mcatesc bâame

P. Massi t' sctìi n' menn gi‡‡ mcatet, scka âsct per t' u bâa?

G. M' u peennue fort me gi‡‡ ɛemer per gi‡‡ ato faje ci jan bâa.

P. Peennimi a âsct i nevoiscm?

G. Âsct sctɜλa e Rfimit, paa t' zilin Rfimi nuk viin giâa.

P. Scka âsct peennimi?

G. Âsct gni t' ‡imtun n' ɛemer, ci provòn faitori per mcate t' bâame e gni mnii, ci merr atɜnve, saa dote mos me i pass bâa kurr n' jet vet.

P. Saa sciàrte do t' keet peennimi?

G. Kater: 1. do t' vinn pei ɛemret; 2. do t' jeet i ma‡‡ fort; 3. do t' happet permîi gi‡‡ mcatet; 4. do t' provohet per nnogni sebet fejet.

P. Scka do me ‡‡an peennimi do t' vinn prei ɛemret?

G. Do me ‡‡an ci na do t' i kiaim e do t' i perbûɛim mcatet tona me gi‡‡ ɛemer, e jò vec

me goi do t' ƶƶona, ci i perbûsim.

P. A do t' derƶim lott per mcate?

G. Fort pun e mir kiscte me ken, por nuk âsct nevoi me kiaa me lott per face.

P. Scka do me ƶƶan peennimi do t' jeet i maƶƶ fort?

G. Do me ƶƶan ci do t' na vinn mâ kec se kena fse Zotin, se per giƶƶ t' kciat tiera.

P. Scka do me ƶƶan peennimi do t' happet permii giƶƶ mcatet?

G. Do me ƶƶan ci do t' peennohena per giƶƶ mcatet mortare, ci kena bâa paa lan pos as gni t' vetun.

P. E mos me pass kusc me rfse vec se mcate *veniale*, o t' voghla?

G. I duhet eƶè atii m' u peennue per gnimenn n' mos per t' giƶƶ mcatet *veniale*, nabarè pe nnogni assosc.

P. Zilat jan sebetet e Fees, ci do t' na bâin me perbûs mcatin?

G. Duhet me perbûs mcatin; 1. psè âsct t'

fɐemit è Tenɛot, e psè s' i-a kàanne; 2. psè na bân me bierr Parriɛin, e me fitue munnimet e ferrit.

P. Saa sojesc praa âsct peennìmi?

G. Âsct dɐ sojesc: peennimi, ci ʒʒohet *contriziòn*, e peennimi, ci ʒʒohet *attriziòn*.

P. Zili àsct i pari, ci ʒʒohet *contriziòn*?

G. Âsct gnai peennim, me t' zilin nnokusc e kiaan mcatin e vet vec per pun, psè i kaa raa n' fai e i kaa fɐe Tenɛot, ci âsct acc i mir me giʒʒ t' mira.

P. Zili âsct i dɐti, ci ʒʒohet *attriziòn*?

G. Âsct gnai peennim, me t' zilin nnokusc e kiaan mcatin e vet, e i vièn kec, psè tui mca-tnue kaa bierr Parriɛin e meritue ferrin.

P. Zili âsct mâ i mir, i pari o i dɐti soi peennimit?

G. Mâ i mir âsct i pari, ci ʒʒohet *contriziòn*.

P. E psè âsct mâ i mir?

G. Psè i pari na resit mcatet eΞè perpara se t' bâim Rfimin, n' kiɐft se âsct me tè vuλnes-

sa me i rfȣe.

P. E i dȣti ci ǯǯohet *attriziòn?*

G. Kȣ soi peennimit âsct i mir e i vièvscm, por do t' basckohet me Sakramenn t' Rſimit.

P. Scka munnena me bâa per me pass gni peennim t' mir?

G. Per me e pass ket peennim duhet me i - a lȣp scpesc Tenɛot ,psé âsct gni ǯuntii, e scpesc me bâa pun peennimit.

III. Me premtue mos me bâa mâ kurr mcate.

P. A mmastòn vec peennimi i mcàteve per Rſim?

G. Jò; psè kusc nuk kaa mennen me i lan mcatet, ai me t' dreit nuk i kaa mnii.

P. Scka do me ǯǯan premtìm?

G. Do me ǯǯan bess, ci i nepet Tenɛot mos bâa mâ kurr mcate.

P. Si do t' i nepet kio bess?

G. Me gni niet t' mir, e me gni ɛemer t' plott.

P. Ai ci bân ket far premtimit, c' vuλness do t' keet?

G. Pos se me i lan mcatet, po e≡è sebetet e tɜnve; me nk≡≡ɜe nneeren o giâan e hùei; me i fal anmicct; me i bâa tamàn borget, e scka t' i vên borg Rfɜ̀esi.

P. Prei c' far sebetese duhet m' u largue?

G. Prei gnatɜnve, ci bâin nierin koλài me i raa n' fai Tenɛot.

P. Premtimi a âsct i nevoiscm, kuur nnokusc rfɜen vec mcate t' voghla?

G. Paa scciɜbe.

P. Kɜ premtim a do t' bâhet me i lan gi≡≡ mcatet e voghla?

G. Mmastòn me premtue me lan *barè* nnogni nnèr to, osè mos me bâa gn' acc, sa perpara.

P. Kuur do t' bâhet puna e t' ≡imtunit, e e premtimit?

G. Puna del sciùm mâ mir e mâ saghλam me e bàa perpara Rfimit. (Si bâhet gnêna e tiera âset sckrue n' fun t' Dotrins)

IV. Me i kalzue Rfɜesit giɛɛ mcatet.

P. Sì do t' i kalzohen mcatet Rfɜesit?

G. Do t' i kalzohen *giɛɛ-ugnii, paa hile, me t' pervûit, e me urtii.*

P. Rfimi i mcateve si bàhet *giɛɛ-ugnii?*

G. Kuur Rfɜ̀esit i diftohen kà-gni kà-gni giɛɛ mcatet mortare, e sì, e saa her âsct bâa giɛɛ-i zili mcat mortaar.

P: A do t' i rfɜ̀eim mcatet *venial?*

G. Borg nuk âsct me i rfɜe, por mâ mir âsct me i rfɜe.

P. Psè mâ mir âsct me i rfɜe?

G. Psè eɛè mcatet *venial* jan t' fɜ̀emit e Tenɜot, e psè t' giɛɛ s' munnen me e daa mcatin a âsct venial, o mortaar.

P. Me lan kusc gni mcat mortaar paa e kalzue n' Rfim, a bân mir Rfimin?

G. N' e lasct paa e kalzue saλt per harres e paa fai t' vet, mir kiscte me bâa Rfimin; nrɜscèi

kec kiscte me e bâa.

P. Aì, ci kaa harrue me rfɜe at meat mortaar, e' borg kaa?

G. N' i raft nnèr menn, do t' i - a kalzoin Rfɜesit n' t' paren her, ci t' sckoin m' u rfɜe.

P. Per saa arsɜe Rfimi âset i kec?

G. Per kto kater: o psè nuk mennohen mir meatet, e numri i tɜnve; o psè mungòn peennimi i vertet; o psè nuk àset bâa premtimi i sakt; o psè pastafàt i mscehet Rfɜesit nnogni meat.

P. Kusc bân kec Rfimin, a i resiten meatet?

G. Iò vec nuk i resiten, por sctòn atɜnve gni meat fort t' maƷƷ, ci i ƷƷon *sciakrileg*.

P. Me pass bâa kusc per baft t' ɛii gni Rfim t' kec, a kaa nnogni ciàire?

G. Tieter ciàire s' kaa vec se fort m' u pèennue, e me bâa gni Rfim t' mir.

P. Per me bâa gni Rfim t' mir mas Rfimit t' kec, saa pun duhen?

G. Duhen trii pun: 1. me i -a kalzue Rfɜesit arsɜen, psè kiè bâa kec Rfimi: 2. me i kalzue

cɜè saa her jan bâa rfimet e kunghimet mas rfimit t' kec; 3. me hii me i rfɜe persrii giɜɜ mcatet ciɜsc m'at dit, ci kiè bâa mir rfimi.

P. Rfimi sì bâhet *paa hile?*

G. Kuur i kalzoim mcatet, asctù sikur i kena gnoft e i diim, paa sctue e paa mungue giâa, e me merâam vec ci m' u ɛghiɜ prei tɜnvc.

P. Rfimi sì bâhet me *t' pervâit?*

G. Kuur padissim vetvehten porsí faitor tu' u turpnue sc i kena bâa, paa guzue me i dal-ɛot vetvedit, o me i-a lan fain tieter kui.

P. Rfimi sì bâhet me *urtii?*

G. Kuur mcatet ia rfɜeim Mesctarit me fial t' dliira e nierɛisct, e nuk i sbloïm paa nevoi mcatet e tierve, o emnin e atii, ci i kaa bâa.

P. I kerscteni per m' u rfɜe mir scka do t' vênorôe cɜè?

G. Ci mos me ɜɜan n' Rfim fial kote, e senne ci nuk hîin n' pêrde.

P. N' c' mnɜr i kerscteni do t' rfɜhet?

G. Sì t' i ulet n' ghiûi Mesctarit, mâ pâr kaa

me bâa krɜc, masannèi kaa me ʒʒan « *Po rfɜhen* » deri *per fain tem*, n' e diit per mennasc.

P. Masannèi?

G. T' kalzoin se kuur âsct ken rfɜe mâ t' mramen her, cɜè a kaa bâa peennessen a jò, cɜè a kaa ken sghiɜ prei Rfɜesit a jò.

P. E mas ktɜnve fialve?.

G. Kaa me padit vehten per meate t' veta tui ʒʒan, fiala vièn: *Po padiss vehten, se kam bâa bee n' rrên trii her*, e ksctu per tiera meate.

P. E massi t' i keet kalzue meatet?

G. Kaa me ʒʒan kto o ksò fialsc: *Per kto meate e per giʒʒ atò, ci nuk po m' bien n' menn po padiss vehten, e po luss Zotin me m' i fal; e prei tejet, o At' i scpirtit, po lɜpi peennessen, e m' u ɛghiɜ.*

P. Massi t' i keet ʒʒan kto fial, scka kaa me bâa?

G. Kaa me nnighiue Rfɜesin scka i ʒʒot, e masannèi me bâa persrii punt e peennimit e t' premtimit, e me marr peennessen.

P. Mesctari a ɛghiɜ giʒʒher atà, ci rfɜhen?

G. Ɛghiɛ atà, ci rfɛhen mir, e ci duun me bàa scka ù ɛɛot per t' mir t' scpirtit tɛnve.

P. E me e paa ai me uɛ mos me na ɛghiɛ?

G. Nuk do t' a marrim per t' kec, pɛr do t' bàim scka na ɛɛot, e na urɛnòn.

P. I kerscteni massi t' a keet marue Rfimin, scka bân?

G. Zen venn nnokunn, e i falet-nnèers Tenɛot per gni t' mir cacc t' maɛe.

V. Me bâa pèennessen ɛanun prei Rfɛesit.

P. I kerscteni a kaa me borg me marr peennessen ci i-a ep Rfɛesi?

G. Pò me borg e kaa.

P. E mos me mmùit me e bàa?

G. Do t' i lutet Rfɛesit me t' pervùit me i-a nrrue.

P. Kuur do t' bâhet peennessa?

G. Rfɛesi n' e past scegnue vaktin, do t' bâhet n' at vakt; nrɛscèi saa mâ par. Fort mir kiscte me ken me e bàa n' hür Tenɛot.

P. Si do t' bâhet peennessa?

G. Gizz - ugnii e me divoziòn.

P. Psé epet peennessa prei Rfɜesit?

G. Psè mas t' ɛghìɜunit na jèt gadi gizzher nnogni senn per t' pague per meate o n' ket jet, o n' tieter jet.

P. T' ɛghìɜunit a nuk na i resit gizz fajet e meatet?

G. Pò na i resit fajet, eɜè munnimet e ferrit ci jan t' paa - sosme meritùem prei meatesc, por nuk na resit gizzher munnimin e sosm meritùem prei tɜnve.

P. Kɜ munnim i sosm meritùem prei meatesc sì paguhet n' ket jet?

G. Paguhet mâ par me peenness ci ep Rfɜesi, masannèi me peenness t' vuʌneteme, me urat, gninime, lmosc, e me nniess.

P. Kɜ munnim i sosm sì paguhet n' tieter jet?

G. Me Burgatuur.

P. Seka âset Burgatori?

G. Âset gni venn, atiè ku dliiren sepirtnat e

t' Dèkunevet, ci jan perisem me meate t' voghia, o ci do t' pagùein munnìmin e sosm meritùem prei meatesc t' bâame, perpara se t' sekoin n' Parris.

P. Scpirtnat e Burgatorit a munnen me pass prei nesc nnognì far nnimet o t' miret?

G. Mùnnena me lezzue munnimet e tanve, e me i zierr e=è prei Burgatorit me uratt, me nniess, me Imosc, e sidomòs me Mesc secite.

NNIESSA

P. Scka âsct nniessa?

G. Âsct t' fâlunit e munnimit sosm meritùem prei meatesc, ci Kisoia Katolik ep t' kersetenve jasct Rfimit.

P. N' nniess per e' sebet falet ks munnim?

G. Per sebet t' meritimeve t' Jesu-Kristit, t' Sois Beekueme, e t' tierve Secitnave.

P. Nniest saa nùersc jan?

G. Dss nùersc: gnéna ci =ohet *e pièseme*, e tietra *e plotte*.

P. Zila âsct nniessa e pièscme?

G. Âsct ajo, ci resit nnogni hisse t' atii munnimit sosm.

P. Zilà âsct nniessa e plott?

G. Âsct ajo, ci resit giɛɛ munnimin e sosm merituem prei mcatesc.

P. Per me fitue nnièst seka duhet me bàa?

G. Duhet me ken n' hiir Tenɛot, me bâa veprat e ʜrɛnùeme, e me lut Eotin si âsct mennia e scêitit At Pap.

P. T' kerscteni a do t' zehen me fitue nnièst?

G. Fort do t' zehen, psè nnièst na nnimoin me i pague borget, ci kena me Tenɛon.

P. Scpirtnat e Burgatorit si munnen me pass nnim me nniess?

G. Tue lut na Eotin, ci t' degnohet me i beghenniss nnièst, ci fitoim na, sikurse m' u fitue prei atɛnve.

§ 6.

Pemîi Vòimin Scêit, o t' laemit e mram.

P. Scka âsct Voimi scêit?

G. Âsct gni Sakramenn vûum prei Iɛɛu - Kristtit, n' zilin Mesctari tui ʒʒan dìsaa fial, lɛɛn t' ligun me voi scêit.

P. C' t' mir kaa i ligu prei Vòimit scêit?

G. Kaa t' fàlunit e atɛnve mcàteve, ei i kan mmet paa rfɛe per harres, o psè nuk i kaa gnoft; kaa eɛè hiir e nnim me bart lngaten, e me i kunnersctue diaλit, e me dekun mir me gni dek scêite.

P. Kɛ Sakramenn a nuk nnimòn t' ligun nnegni her eɛè m' u scnosc?

G. Pò e nnimòn eɛè m' u scnosc kuur scnedia atii âsct mâ per dobii t' scpirtit.

P. Kuur vòiohet i kerscteni?

G. Kuur smûhet fort, e ginnet n' reɛìk me dek.

P. A bâin mir atâ, ei lɛpin m' u voiue paa i bierr mênt, e me koh?

G. Mir fort bàin; psè kscțù zierrin mà sciùm frst prei Voimit scèit.

P. Mesctari ku e lssn t' ligun?

G. E lssn me voi scêit nnèr sss, nnèr vesc, nnèr duur, nnèr kâm...

P. E psè e lssn nnèr kto venne?

G. Psè me sss, me vesc, me duur, me kàm, me goi i kaa fse Tensot.

P. Sì do t' merret ks Sakramenn prei t' ligut?

G. Do t' merret n' hiir Tensot, e tui bàa n' kioft i soti, punt e fees, t' sepness, t' dasctunit, t' peennimit e t' nnighiùemit vuλnets tii.

---

§. 7.

Permii Urænin scêit (t' Priftniis).

P. Scka âsct Urænni scêit?

G. Âsct gni Sakramenn, ci ep pusctet e hiir me i bâa, sì duhet, punt, ci perkassin scerbimit Tensot, e scelbimit scpirtnavet.

P. Zilat jau ato pun, ci perkassin scerbimit

Tenɛot?

G. Me ƒƒan scèiten Mesc, e me i bâa hɛsmet Lterit e Kiscs.

P. Zilat jan ato pun, ci perkassin scelbimit scpirtnavet?

G. Me ɛan Sakramennet, e me msue pòpuλin e me e vûu per rugh Tenɛot me predikime, me nassihate, ciortime...

P. qsè kɛ Sakramenn ƒƒohet Urɛn?

G. Psè n' tê jan scìum kâm, gnêna nnen tietren deri n' mâ t' maɛen, ci âsct Priftnìa.

P .M' scka mmahet maɛnia e Priftniis?

G. Mmàhet n' ato dɛɛ pusctete t' mrekuλùe-scme, ci jan me ɛghiɛ faitort prei mcatesc, e me bâa I. Krisctin me arɛ prei Cìeλet kâh n' scekuλ n' Ostie.

P. A do t' i saidissim Mesctart?

G. Pò, psè ata jan Veccilat e t' Naltit Ɛot, e Babat e scpirtanave ton.

P. C' merâam do t' keet ai, ci merr rughen e Priftniis?

G. Me i ʒan nnèer e lumnii Tenʒot, e me scelbue vchten e tiert.

ʓ. 8.

Permîi Sakramennin e Martess.

P. Scka âsct mâ mir, m' u martue, o me mmâit Virginiin?

G. Scêiti sc' Paal ʒʒot: Kusc martohet, mir bân, por kusc rri Virgin, bân mâ mir.

P. Scka âsct Martessa?

G. Âsct gni Sakramenn, me t' zilin burri e gruja t' paghsùem marrin scioci-scioin me lig e me cunor.

P. Kuur Martessa ksctenisct âsct e mir?

G. Kuur t' bâhet me ato sciarte e hessape, ci i kaa vûu scêitia Âm Kisc Katolik.

P. Scka rrièʒ prei martesset?

G. Gni scioccnii scêite, e e paa-daame nnèr t' martùem, t' zilt saa t' jeen giaaλ, do t' sckoin motin basck.

P. C' hiir e nnim ep Sakramenni i Martess ?

G. Ep hiir e nnim me i bart travait, ci i kaa Martessa me vedi, e me i marue, si duhet borget, ci jan liɛ me Martess.

P. Zilat jan borget mâ t' parat, ci kan t' martùemit?

G. Do t' duhen mir e me gni cemer t' dliir; do t' i-a mmâin bessen e feen gnêni tietrit; do t' i ginnen scioci-scioit nnèr giɛɛ nevoit e t' scpirtit e t' korpit.

P. Me c' merâam do t' merret hessapi i Martess ?

G Per me fitue scpirtin, e per me pass fmii, e per me i rrit ksctenisct.

P. Atâ, ci martohen, si do t' bâhen gadi per me pass hirin e ktii Sakramennit?

G. Do t' bâhen gadi me urat, me gni Rfim t' mir, e tui ciaλtiss ci darsmâ t' bâhet n' hiir Tenɛot.

P. Nnèr sɛɛ t' kui do t' vên cunor?

G. Nnèr sɛɛ t' Priftit t' Famuλiis vet, e t' da

sciahitve, nò nnèr sɐɐ t' gni Priftit tieter scegnuem prei Priftit t' famuλiis, o prei Ipesckvit.

---

§. 9.

Permii Vertɐtet mâ t' parat.
Vertɐtet *Teologal, cardinal.*

P. Scka merret-vesct me ket fial vertɐt?

G. Ktù merret-vesct gni giâa senn e scpirtìt, e zila bân ci nieri t' jeet i mir, e ci t' vepro-in mir me koλài, me t' scpeit, e me t' sakt.

P. Zilat jan vertɐtet, paa t' zilat s' munnet kusc m' u scelbue?

G. Ian kto trii: *Feja, Scpnessa, e t' Dàsctunit.*

P. Sì ǯǯohen kto trii vertɐte?

G. ǯǯohen *teologal.*

P. Psè ǯǯohen *teologal*?

G. ǯǯohen *teologal*, ci do me ǯǯan t' Tenɛot, psé scikioin Tenɛon e i perkassin Tenɛot.

P. Feja sì i perket Tenɛot?

G. Tenɛot i perket, psè kio bân ci t' bessoim

n' Eotin, e gizz t' vertetat o punt, ci Eotsn i kaa diftue scèites Kisc.

P. Psè na bessoim kto t' verteta?

G. Psè Eotsn, ci i kaa diftue Kiscs, e per sebet t' ssai na i difton neve, âsct vet e verteta, i zili s' munnet as m' u gabue, as me na gabue nee.

P. Ku mmâhen kto t' verteta?

G. Mmâhen nnèr ato Letra seèite, ci jan sckrue per drit t' Scpirtit Scêit, o n' fial Tensot ci kaa dal goi m' goi c' prei Apòstuive deri n' ditt toua.

P. Scpnessa sì i perket Tensot?

G. Tensot i perket, psè kio bân ci t' vèm usdajen n' Eotin, ci na ep scka na kaa premtue.

P. Scka kaa premtue me na zan Eotsn?

G. Jeten e paa-sosmen, e gizz scka na dûhet per me e fitue.

P. Psè e kena ket Scpness?

G. Psè Eotsn âsct i pusctùescm, i miscrìrscm, e bestaar n' premtime.

P. T' Dàsctunit sì i perket Tenɛot?

G. Tenɛot i perket, psè bân ci t' a duum Tenɛon permîi gizz kafsc, e per hater tii eɜè sciocin t' a duum sì vetvehten.

P. Si e duem Ɛotin permîi gizz kafsc?

G. Tu' e dąsct mâ par atê, se c' do senn tieter t' ksai jet, e mą̂ fort se vehten.

P. Psè jena me borg me dasct Tenɛon?

G. Psè âsct ai vet fort i dasctun, e me gizz t' mira i mir, è psè na dò me gizz t' mira.

P. Sì munnena me diit se e duum Tenɛon?

G. E diim, kuur rùim tamàn Urɜnimet e tii, e kuur bâim punt tona per me i pelciae atii.

P. A kena me borg me i bâa punt e Fecs t' Scpness e t' Dàsctunit?

G. Pò e sidomòs kuur kena nevoi per to per me luftue cundra nnogni tnimit t' kec, e n' fiiλ t' mords.

P. Si biret Feja?

G. Tui mohue jò vec me goi, po eɜé me menn nnogni pun fejet, ci Kiscia na urɜnòn

me e bessue.

P. Sì biret Scpnessa?

G. Me dȣsprȣemit e scelbimit, e me maȥsctiin m'u scelbue paa vepra t' mira.

P. Sì bìret t' Dàsctunit?

G. Me c' do far mcatit mortaar. (Sì bâhen kto trii pun, kciȣr n' fun t' Dotrins)

P. Mas vertȣteve *teologal*, zilat vertȣte jan t' ksctenit mâ t' nevoiscmet?

G. Jan vertȣtet, ci ȥȥohen *cardinal*.

P. Saa jan?

G. Jan kater: *Urtia, e Dreìta, t' Perkùrmit e Forza o trimnia e scpirtit.*

P. Psè kto vertȣte ȥȥohen *cardinal?*

G. Psè jan t' para, e porsì kroje, kah rrieȥin e vinn giȥȥ tierat, e saa jan veprat e mira.

P. Scka na bân Urtia?

G. Na bân me i gnoft ato pun e arsȣe t' mira, ci nuk i diim, e na bân t' mêncm ci mos t' na rrêin kusc, as mos t' i rrêim tiert,

P. Scka na bân e Dreita?

G. Na bân, ci gizzkui t' i apim scka i perket.

P. Scka na bân t' Perkùrmit?

G. Na bân, ci t' a scterngoim vehten e t' a bâim sap nnèr gizz discrime t' paa-uza t' scmres son.

P. Scka na bân Forza?

G. Na bân, ci n' hasmèt Tensot mos t' druum kurr giàa senn, as t' sciaame, as munnìm, asctù as deken per hater tii.

---

§. 10

Zuntiit e Scpirtit Scêit.

P. Saa jan zuntiit e Scpirtit Scêit?

G. Jan sctat: *Urtia, Sccisseja, Kscilì, Forza, Dieja, t' Persepirscmit e Friga e Tensot.*

P. Scka na bâin kto zuntii?

G. Na nnimoin me ken t' mir fort, e me ezz tamàn per rugh t' Tensot.

P. Sì na nnimoin?

G. Friga e Tensot na bân m' u rùit prei fa-

ſesc e meatesc: t' Perscpirscmit na bân t' di-voccm, e me i nnighiue Tenɛot; Dìeja na mson me gnoft vuλnessen e tii; Forza na ep nnim me bâa scka kaa ai n' hater; Ksciλi na bân me i gnoft scerriit e diaλit; Sccisseja na cion mennen me kuitue nelt punt e fees; Urtía na bân me vûu per rugh jeten ton asctù, ci giƺƺ veprat tona t' jeen bâa per lavd e nnèer t' Tenɛot.

Ksciλet, ci mmâhen n' Ugniiλ.

P. Scka jan ato ksciλe, ci ep Kriscti n' Ugniiλ?

G. Jan do msime fort t' mira, t' zilat kusc i merr mrapa sì duhet, i apin t' maƺe nnim me i mmâit mâ me t' sakt Urƺnimet e Tenɛot, e me ken mâ i dàsctuni i tii.

P. Zilat jan ksciλet mâ t' parat?

G. Jan kto trii; *Vorfnia e vuλnetcme, t' Dlirtit* o Virginìa, e Nnighiessa giƺƺ-ugnii.

P. Scka do me ƺƺan Vorfnia e vuλnetcme?

G. Do me ƺƺan ci nìeri mos me pass kurr giâa senn per hɛccm t' vet, e m' u sdesc prei

s' mirãse t' ktii scèkuλit.

P. Scka do me ʒʒan t' Dlirtit o Virginia?

G. Do me ʒʒan ci nìeri jò vec me rùit vchten t' dliir prei mcatit t' nnɛɛt, por me hiek kreìt door eʒè prei martesset.

P. Scka do me ʒʒan Nnighiessa giʒʒ-ugnii?

G. Do me ʒʒan me bàa vuλnessen e t' parvet *sikur me ʒʒan me sɛɛ mɛλ* nnèr giʒʒ senne, ku nuk âset meat, e nuk âset cundra vuλusse Tensot.

P. Psè trii jan ksciλet mà t' parat?

G. Psè gnekto duhen per m' u librue prei atanve trii senneve, ci nìerit i ginnen sì ferra per me ken tamàn i Tensot.

P. Zilat jan ato trii senne?

G. Tamahi, nêmsi, e kreenia.

P. Me kto kscile sí librohet?

G. Prei tamahit librohet me Vorfnii t' vuλnetcme, prei nêmsit me Virginii, prei kreeniet me Nnighiess giʒʒ-ugnii.

Tet Lumniit.

P. Scka jan tet lumniit, ci vet J. Kriseti na i kaa msue n' Ugniiλ?

G. Jan gni tieter sckaλ me disaa kâm per m' u gnit nelt i kscteni me scpiirt, e me mrriit m' u bâa tamàn i Tenɛot.

P. Zilat jan?

G. 1. Lum atà, ci jan t' vorfn per scpiirt: psè e atɛnve âsct Regnia e Cieλvet.

2. Lum atà, ci jan t' hut: psè atà kan me ɛotnue ɛeen.

3. Lum atà, ci kiain: psè atà kan m' u nguscλue.

4. Lum atà, ci kan û e et per pun t' dreits: psè atà kan m' u nghii.

5. Lum atà, ci jan t' miscriirsem: psè atà kan me giet miscriir.

6. Lum atà ci jan t' dliir n' ɛemer: psè atà kan me paam Tenɛon.

7. Lum atà, ci jan t' pàag: psé atà kan m' u

ʒʒan t' bit e Tenɛot.

8. Lum atà, ci hiekin kec per pun t' dreits: psè e atɛnve âsct Regnia e Cieλvet.

P. Sì spiegohen kto tet lumnii?

G. 1. T' lumt atà, ci perbûɛin me vuλness giâan e maɜniin e ksai jet.

2. T' lumt atà, ci nuk pagùein t' kecen me t' kec.

3. T' lumt atà, ci kiain meatet e veta, e bâin peennessen.

4. T' lumt atà, ci jan nnee prei discirit me i ɜan giʒʒ-t' zilit scka i perket.

5. T' lumt atà, ci bâin veprat e miscriirsome t' korpit e t' scpirtit.

6. T' lumt atà, ci jan t' pàster, e ei nuk e perlɛein vehten me giàa t' nnɛɛt.

7. T' lumt atà, ci s' kan t' kec me kerkenn, e ci paitoin atà ci kan t' kec nnèr vedi.

8. T' lumt atà, ci barin saa t' vsctìra e iɜnime, e marrin saa t' sciaame per Fec o per nnogni tieter pun e veper t' mir.

P. Kio e mramia c' scêi na ep ?

G. Na ep gni scêi t' sakt, ci jena bâa tamàn nierɛt e Tenɛot.

P. Sì kaa me na i pague Kriseti t' kciat, ci i hiekim per hater tii ?

G. Aì na kaa ɜan bessen e feen n' Ugniiɔ. me na i pague me t' mira t' mɜaa n' Parrîɛ.

§. 11.

Permîi meate.

Meati original mortaar e venial.

P. A âsct mir me i diit meatet?

G. Jò per me i bâa, por per me ik e m' u largue prei tɛnve.

P. Seka âsct meati ?

G. Âsct gni e paa-nnighiess Ligs Tenɛot ci babet me mennime me fial e me vepra, o tui lan paa bâmun seka na urɜnòn Eotɛn; sikuur me ɜɜan: *me vieɜ, mos me paa Mesc n' dit t' urɜnume, c* ksò tierasc.

P. Scka merret-vesct per *Lig Tenɛot?*

G. Merret-vesct jò vec ajò, ci ai e kaa ɜan prei vetvedit, sikur jan ɜet Urɜnimet; por eɜè ajò, ci na ep per goi t' Scêitit At Pap, e t' Parve tier, ci na sunnoin.

P. Scka âsct vessi i kec?

G. Âsct gni adet i mrapsct me bâa nnogni mcat, marrun tue bâa scpesc.

P. Mcati a âsct i kec fort?

G. Âsct i kec permîi giɜɜ t' kciat, e s' âsct tieter giâa e merɛitsome Tenɛot saa mcati, per sebet t' zilit Êignt e Parriɛit i kaa citt n' funn t' ferrit.

P. Mcatet saa sojesc jan?

G. Dɛ sojesc: mcati *original*, *e mcati bâam prei nìerit me vuʎness t' vet.*

P. Scka âsct mcati *original?*

G. Âsct gn' ai, me t' zilin giɜɜ leeim: i zili breɛ mas breɛit na kaa mmet ciɛsc prei Adamit e Evs t' parve prindve ton.

P. Kusc âsct jò vec se lee, po eɜè zâan baa

mcat original?

G. Jɛɛu-Kriscti Scelbùesi ɛn, e e Âma e tii Ɛoja Beekùeme.

P. Scka bân mcàti *orìginal?*

G. E hìek nìerín prei hirit Tenɛot, e prei tierave ɛuntìive ɛanun Adamit.

P. Zilat kiene ato ɛuntii?

G. Kiene sctat: 1. hiri i Tenɛot; 2. dieja me bàa mir, e me u largue prei s' kec; 3. me pass korpin nnen hɛccm f' scpirtit; 4. me pass koλài me veprue mir; 5. mos me hiek kurr far munnit per me rrnùe; 6. mos me dek kurr; 7. mas gni far kohet me sckue n' Cieλ me ghɛue Parrîɛin.

P. Kto ɛuntii a i pat ɛan Ɛotɛn vec Adamit e Evs?

G. Jò vec atɛnve, por giɛɛ fmîive t' atɛnve; e ksctù cɛè na kiscim ken me ato t' mira.

P. Psè Adami e Eva bùerne ato ɛuntii?

G. Psè nuk i nnighiùene Tenɛot tui hangher pêmen atɛnve bâam-jassak.

P. E me ket paa-nnighiess?

G. Ata mùerne n' ciaf vehten e giɜɜ nee, ci kena dal prei tsnve.

P. Mas fait, ci bâane, sì mmetne atà?

G. Atà e giɜɜ nierɛt mmetne kec fort e kah korpi e kah scpirti.

P. C' t' kcia iu erɜne kah âna e korpit?

G. Giɜɜ far merɛiisc, nevoisc, t' ɛeɛasc, lngatsc, e deka.

P. E kah âna e scpirtit?

G. T' bierrunit e miksiis Tenɛot, paa-dieja, t' hiekunit me bâa kec, e koλài, turbuλimi per pun t' korpit kunnerstarit, e deka e paa-sosme.

P. E kɛ fai ɜɜohet?

G. Ʒɜohet mcat *original*, me t' zilin giɜɜ nierɛt leein.

P. Nieri a kaa prei Tenɛot nnogni ciaire per me psctue prei ksì mcatit?

G. Kurr sesi nrɛscèi s' munnet me psctue e m' u dliir vec se me Paghɛím.

P. Ɛotɛn nierit, ci paghɛohet, c' ɜuntii i ep?

G. Mâ t' paren ƹuntii, due mê ʒʒan hirin e vet, per t' zilin nìori bâet miku e i biri i dasctuni i tii.

P. E ƹuntii tiera?

G. Ato, n' veproscim na mir n' ket jet, kaa me na i ƹan n' Cieλ mâ me ganii.

P. Fnìa, ci desin paa Paghɛìm, ku sckoin?

G. Sckoin n' Limb atiè nnen tok, ku nuk sciofin driten e Parrîɛit.

P. Mcati n' saa mnɛr munnet m' u bâa prei nierit me vuλness?

G. Prei nìerit, massì t' keet marr menn, mcati mumnet m' u bâa n' kater mnɛr: me *mennim*, me *fial*, me *vepra*, e tui *lan borcin paa bâa*.

P. Saa nûersc âsct mcati bâam prei nìerit?

G. Dɛɛ nùesc: mcati i maʒʒ, o *mortaar*, e mcati i voghel, o *venial*.

P. Scka âsct mcati mortaar?

G. Âsct gn' ai, ci e daan nìerin, e e largon prei giʒʒ hiresc Tenɛot, e prei Reginìet t' Parrîɛit.

P. Psè ƹƹohet mortaar?

G. Psè e ziin scpirtin, e ia hìek hirin e Tenɛot, ci âsct t' giaλt e scpirtit.

P. E me dek kusc n' meat mortaar, ku biè?

G. Biè n' at cias n' funn t' Ferrit.

P. Per saa meate mortare sckohet n' Ferr?

G. Per gni meat t' vetun: Êignt e Parrîɛit u bùerne per gni mennim t' kec.

P. Seka âsct meati *venial?*

G. Âsct gni fâi i voghel, ci nuk hiek hirin e Tenɛot, por e ftoff ɛemren e nierit kah t' zeetit e dasctnia e tii.

P. Psè ƹƹohet *venial?*

G. Psè âsct mâ i leet, e mâ koλài falet prei Tenɛot.

P. A do t' hâhet meati venial per nnogni merâam?

G. Kurr e kurr; psè Tenɛot nuk ia kâanne aspak, e psè munnet me ken sebeti i meatit mortaar.

P. Ɛotɛn a ia nep laikun meatit venial?

G. Ja nep làikun n' mos n' ket jet, sakt n' tieter jet n' Burgatuur.

P. Kuur mcati âsct mortaar?

G. Ather kuur fai bâhet plot me vuλness n' kafsc t' màʒe cundra Ligs Tenɛot, o cundra Sciocit.

P. Kuur mcati âsct venial?

G. Ather kuur fai bâhet n' kafsc t' voghel, osè nuk bâhet plot me vuλness.

§. 12.

Mcatet mâ t' parat e giʒʒ mcàtevet, prei t' ziλasc nee na duhet fort m' u ruit, e mâ teper se prei murtajet.

P. Zilat jan mcatet mâ t' parat e giʒʒ mcàtevet?

G. Sctat mcatet, ci ʒʒohen *krena e ranza* e sciùm tierave; giasct mcatet cundra *Scpirtit Scéit*, e kater mcatet, *ci bertassin e ʒʒrrassin gisag n' Cieλ*.

1. Mcatet. ci jan krena e ranza e scium tierave.

P. Zilat jan kto sctat mcate?

G. *Maƹsctìa, Horriatìa (Tamahi), Kurvnìa, Iƹnimi, Grsksìa, Emiri, Pritessa.*

P. Psè kto sctat mcate ƹƹohen krena?

G. Jò psè t' giƹƹa jan mortare, sikur disaa kuitoin, por psè prei ktsnve dalin scium tiera mcate, porsì ghêma prei ranzet, e prroje prei kronit.

P. Scka âsct Maƹsctìa?

G. Âsct gni mennim i sctrêmt, me t' zilin nìeri mmà vehten pertèi se âsct; e prannèi s' do me pass kenn permìi vedin, as barabar si vedin.

P. C' mcate dalin prei Maƹsctìet?

G. Kreenìa, lavdet, kunnersctimi, sciamata, paa-nnighiessa, e ksò tierasc.

P. C' derman âsct cundra Maƹsctìet?

G. T' pervûitit, e me diit nìeri vehten, ci s' âsct kurr giâa prei vetvedit.

P. Scka âsct Horriatía?

G. Âsct gni discrìm i paa-uɛ màs giâjet, acc saa nìeri lakmòn eɛè giâan e hùei, e saa mâ scium t' keet, bâhet eɛè mâ i sctrêit, e per pun t' giâas nuk kaa gaile me reɛikue scpirtin e vet.

P. C' mcate dalin prei Horriatìet?

G. Peɛmetimet, hainìa, t' grabitunit, rrênat, beet-e rrêismet, hilet n' t' bleem, e n' t' scitun, ɛemra e foort per t' vorfen, e ksò tierasc.

P. C' derman âsct cundrà Horriatiet?

G. Me bâa lmosc atɛnve, ci hiekin kec prei skamit e vorfniet, e nevoisc.

P. Scka âsct Kurvnìa?

G. Âsct gni mcat fort i cielbt perpara Teneot: i zili biir, e rrzòn n' Ferr gind t' paa-numruum.

P. C' mcate dalin prei ktii mcatit t' nnɛɛt?

G. T' verbùemit e mêns, t' forzùemit e ɛemres n' t' kec, nrrimi nnèr premtimet e mira, pallaviit, e tierat mcatet e Λighsctiis.

P. C' derman âsct cundra ktii mcatit t' helmuem?

G. T' dlirtit o pastrìa e mêns, e e ɛemres, ci

ruhet e mmâhet me urat, me gniness, e tui ik prei gi‡‡ sebetesc t' kcía.

P. Scka âsct I‡nimi?

G. Âsct gni discrìm i paa rugh me i ar‡ hakut nnokui me t' kec.

P. Kuur I‡nimi âsct mcat?

G. Ather kuur nìeri sckaperzèn hessapin, e dò prei vetvedit e per inaat m' u laa per nnogni t' kec.

P. C' mcate dalin prei I‡nimit t' paa regulùem?

G. Fialt e i‡ta e t' ‡‡arpta, sciamata t' sciaamet, t' nnàmunat, t' trùemet, mnia o inati, t' rrahunat giaksia.

P. C' derman âsct cundra I‡nimit?

G. T' amlt e t' butt, e durimi o sabri, ci na bân me bart t' sciaamet e turbulimet per hater t' Sotit.

P. Scka âsct Grəksia?

G. Âsct gni cìef i lsciùem me hangher e me pii per s' teprit, e vec per le‡et.

P. C' mcate dalin prei Grɑksìet?

G. T' èrrunit e mêns, gaɛmenni i nneɛun, t' scpràɛunit nnêr fial, e nnèr hoka, e scpesc t' nnɑta, eɜè fλighsctìa.

P. C' derman âsct cundra Grɑksìet?

G. Mos m' u sctɑɑ n' hâe e sidomòs n' piie; e zila pun âsct per t' mir t' scpirtit e t' korpit. Sc' Paali ɜɜot, ci *t' decimit (sarahosciat) s' kan me ghɛue Reginiin* e *Cieλvet*.

P. Scka âsct Ɛmiri?

G. Âsct gni t' arɜun-kec per t' mir t' sciocit, t' zilen ɛmiir-keci do ci mos t' a kiscte.

P. C' mcate dalin prei Ɛmirit?

G. Gikimi i mrapsct, ghɛimi per t' kec t' sciocit, proscmimet, sckarkimet, e nnogni her eɜègiaksìa.

P. C' derman âsct cundra Ɛmirit?

G. Me dasct mir sciocin, e me mennue, se ɛmiir-ɛiù mâ kec i bân vedit.

P. Scka âsct Pritessa?

G. Âsct gni merɛii me i bâa borget e scpir-

tit, e me ezz per rugh t' Tenɛot.

P. C' mcate dalin prei Pritesset?

G. T' perbùɛunit e Urɜnimevet Tenɛot, dɑsprimi me mmuit me veprue mir, mnìa çundra ciortùesve.

P. C' derman àsct cundra Pritesset?

G. Mos me bierr motin kot, por me kciɑr me i marue giɜɜ borget, e me bâa vepra t' mira per me levdue Ɛotin e me scelbue scpirtin.

II. Mcatet cundra Scpirtit Scêit.

P. Saa jan mcatet cundra Scpirtit Scêit?

G. Jan giasct:

1. *T' dɑsprɜemit e scelbimit:* ci do me ɜɜan me bierr scpnessen e miscriers Tenɛot;

2. *Maɜsctìa m' u scelbue paa meritime:* ci do me ɜɜan kuur nìeri kuitòn e scpnessòn mra-psct, se paa vepra t' mira mun t' scelbohet;

3. *Me i kunnersctue s' dreits gnoftun:* ci do me ɜɜan kuur nìeri tue diit t' verteten, cienìsct i biè cundra;

4. Me pass ƹmiir e ress t' kece n' t' mir t' sciocit;

5. *Me cinnrue e me forzue giƷƷ ƹemren e mennen n' mcat;*

6. *Mos m' u peennue deri n' marìm t' jets.*

P. Psè kto mcate ƷƷohen cundra Scpirtit Scêit?

G. Psè bâhen per scerrii, ci âsct cundra s' Mirs, ci i epet Scpirtit Scêit.

P. C' t' kec kan kto mcate n' vetvedi?

G. Ci vsctiir se falen prei Tenƹot, psè vsctiir se atà, ci i bâin, biin n' peennìm per gnimèn.

III. Mcatet, ci bertassin e ƷƷrrassin giƹag n' Cieλ.

P. Zilat jan mcatet, ci bartassin n' Cieλ?

G. Jan kater: 1. Giaksia e bâame pastafàt me vuλness;

2. Mcati i nnƹat cundra natƹret, o mcati i Sodomiis;

3. Me i munnue, e me i rannue t' vorfnit e fukaraat;

4. Me mmait paghen e puntorit o e roghtarit.

P. Psè ƨƨohet, ci kto mcate bertassin n' Cieλ?

G. Psè jan acik cacc t' mƨaa e t' mnéerscme, ci ƨƨue se kan goi me bâa t' maƨƨ vaai e giâm perpara Tenɛot tui kɒpun dit e nat t' maƨƨ giɒɒg cundra atɒnve, ci i bâin.

§. 13.

T' mrâmet e nierit.

P. Saa jan t' mrâmet e nierit?

G. Jan katre: *Mordia*, *Gisgi*, *Ferri* e *Parrisi*.

P. Psè ƨƨohen t' mrâmet e nierit?

G. Psè jan pun mâ t' mrâmet, ci kan per t' ken per nierin.

P. Scka ƨƨot t' Sckrùemit scêit?

G. ƨƨot ci kusc mennòn t' mrâmet e veta, nuk kaa me bàa kurr mcat.

P. Scka âsct mordia?

G. Nuk âsct tieter vec t' daamit e scpirtit prei korpit, e t' sosmit e jets.

P. Scka âsct mir me mennue scpesc?

G. Ci na t' miert nuk diim as kuur, as sì, as ku kena me dek, e ci prannèi na duhet me i nnêi gadi deks gizzmon.

P. Scka âsct gisgi?

G. Âsct gn' ai gisag, ci Jesu-Kristi kaa me bâa permîi nee per gizz veprat, ci i kena bâa cisac n' vogilii, prei t' zilit kena me diit dnimin, o scelbimin e paa-sosm.

P. Saa sojesc âsct gisgi?

G. Da sojesc: i pari, ci bâhet para divanit t' J. Kristit n' at cias, ci del scpirti prei korpit, e i dati, ci n' marim t' scékuλit kaa m' u bâa n' fusc t' Giosofatit.

P. Scpirtin ton, tuk t' dahet prei korpit, kusc kaa me e perzieλ para divanit t' J. Kristit?

G. Veprat tona, t' mira o t' kcìa sì t' i kena bâa, e Èignλi i Rois sì ispaat, e diaλi i maλkuum sì padits.

P. Scka âsct mir me mennue scpesc?

G. Ci gn' ai gisag kaa m' u baa permîi nee

gni her t' vetme, e paa kurr far miscrïiret, e ci J. Krisɛti kaa ma i ʒʒan t' kcïive kto fial: *Daniu prei mejet, o t' maλkuum*, e *sckoni n' ɛiarm t' paa-sosm.*

P. Scka âsɛt ferri.

G. Âsɛt gni hapsane fort e mnèersɛme nnen tok, ku atà, ci desin n' mɛat mortaar, hiekin munnime t' paa-gnéhuna e t' paa-pusciueme basɛk me diemnit, per t' zilt Ɛotɛn pastafàt e kaa kriue.

P. Scka âsɛt mir me mennue scpesɛ?

G. Ci kusɛ biè n' ferr, nuk kaa me paa kurr Ɛotin, e ci atiè kaa m' u diegh e m' u pervlue per giʒʒ jet t' jets paa pass usdai kurr me psctue prei atɛnve gaɛepeve.

P. Scka âsɛt Parriɛi?

G. Âsɛt gni venn mâ i nelti n' Cieλ, ku atà, ci desin paa mɛat, sciofin asciciare t' Lumin Ɛot, e Jeɛu-Krisɛtin e Ɛojen e Beekùeme, e nghiiscim giʒʒmon ghɛoin me scpiirt e me korp giʒʒ t' mirat e nguscλimet, ci nìeri àsɛt i

ɛoti me ghɛue, paa kurr gni t' kec, e turbuλìm.

P. Scka âsct mir me mennue scpesc?

G. Ci Parrìɛi âsct bâa per nee; por per me e fitue na duhet m' u largue prei s' kec, e me veprue mir tui bâa nnèr giƶƶ pun tona Scêit-nùescmen Vuλnessen e Tenɛot, e per hater tii tui hiek giƶƶ t' vsctirat e ksai jet.

PUNT

e Fees, t' Scpness, e t' Dàsctunt, t' ƶimtunit e t' premtimit, t' zilat jan fort t' frɛtscme per giƶƶ t' zilin krscten.

P. Ku mmâhen ato pun?

G. Mmâhen n' t' Aƶroim, n' t' zilen mmâhet eƶè puna e t' Aƶrùemit, ci âsct per t' u bâa prei t' krsctenit t' mir.

P. Ƶƶùei kà gni kà gni kto pun.

G. Ciè:

Puna e t' Aɛrùemit.

Un po t' aɛròi, o Eot i em, Ati, Biri, e Scpirti Scêit, gnì Eot i vetun n' tre Vet.

Kiofsc levdue, o Eot i em, ci m' kee kriue me cacc t' mira.

Kiofsc levdue, o Eot i em, ci m' kee fal n' scêiten feen tanne.

Kiofsc levdue, o Eot i em, ci m' kee scperblse scpirtin me Giak t' Jeɛu-Krisctit miscriirscm.

Kiofsc levdue, o Eot i em, ci m' kee durue deri sod me cacc faje e mcate.

Pò t' lutem, o Eot i em m' forzue n' Fee, n' Scpness, e n' Dasctnii tanne, e me m' rùit prei mcatesc, prei hataasc e prei giɛɛ s' ligasc.

Puna e Fees.

Bessòi me giɛɛ fuchii t' scpirtit tem, se âsct gni Eot i vetem n' tre Vet hsinùscm, ci ɛɛohen Ati, Biri e Scpirti Scêit.

Bessòi, se i i Biri i Tenɛot Jeɛu-Krisɛti per vɛrtɜt t' Sɛpirtit Sɛêit u bâa Nìeri, u munnue, kaa dek n' krɜg per nee, â gniaλ s' dêkunit, kaa hɜp n' Cieλ, e kaa me arɆ me na gikue.

Bessòi, eɆè se Ɛotɜn t' mirve ep gnimèn Parrîɛin, e t' kciive fûnin e ferrit per giɆɆmòn.

Bessòi, se n' scêitin Kunghiin âsct Jeɛu-Krisɛti Ɛotɜn e Nieri basɛk.

Bessòi eɆè giɆɆ scka bessòn e na msòn Scêitia Âm Kisc Katolik e Roms, psè Kisɛs i-a kaa diftue Ɛotɜn, ci âsct vet e verteta.

Puna e Sɛpness.

Ɛot i em, psè ti jee i pusɛtùesɛm, e fort i miscrìirsɛm kam t' maɆe usdai se kee me m' i fal giɆɆ fajet e mɛatet, me m' Ɇan forz e fuchii me bâa vepra t' mira, gni dit eɆè Parrîɛin. E giɆɆ kto i sɛpnessòi per meritimet e Jeɛu-Krisɛtit, per t' lùtunat e Ɛois Beekueme, e psè m' i kee premtue ti, o Ɛot, ci jee bestaar, e i dreit n' premtime.

Puna e t' Dàsctunit.

Ɛot i em psè ti jee fort i dasctun, e mî giƨƨ t' mira vet i mir, une t' due me giƨƨ ɛemer e me giƨƨ fuchii t' scpirtit tem permîi giƨƨ kafsc, e per hater tann due me dasct eƨè sciocin tem porsì vetvehten.

Puna e t' ƨìmtunit eƨè e premtimit.

Un po peennohem, o Ɛot i em, e po m' vìen kec me giƨƨ ɛemer per giƨƨ mcate ci kam bàa, jò vec psè tui bâa mcate kam bierr Parriɛin, e kam meritue ferriu; por mâ fort po peennohem, psè tui bâa mcate kam fȣe tȣȣ, ci jee acc i mir, e i degn me ken dasct permîi giƨƨ kafsc. Miscriir, o Ɛot, miscriir, o Krisct. Po t' premtòi paa hile me giƨƨ menn e me giƨƨ ɛemer, o Ɛot, me nnim tanne mos me bâa mâ kurr mcate, mos me t' fȣe mâ kurr, por eƨè me t' dasct, me t' nnighiue, e mas sodit m' u largue prei giƨƨ sebetesc mcatit.

Jeɛu-Krisct, e Scêitia Mrii Âma e Teneot jâve po ju fali scpirtin tem.

Epma, o Eot, bèekimin tann: N' emen t' Atit e t' Birit e t' Scpirtit Scêit. Amèn, asctù kioft.

T' Rfɛemit,

ei krsceteni i mir scpesc e ɛɛot, por sidoms perpara se t' a kalznin n' Rfim Mesctarit meatet e veta.

Une po i rfɛhem Eotit pusctùescm, s' lumes Mrii giɛɛmòn Virgin, scêitit sc' Mhiiλ Arcangel, Scêitit sc' Gnon Paghɛùesit, Scêitnave Apòstuive sc' Pietrit e sc' Pàalit, e giɛɛ Scêitnave, eɛè tɛɛ, o At' i scpirtit, psè kam bâa meate scium me mennime, me fial, e me vepra; per fain tem, per fain tem, per mâ t' maɛin fain tem. Prasctù po luss t' lumen Mrii giɛɛmòn Virgin, Scêitin sc' Mhiiλ Arcangel, Scêitin sc' Gnon Paghɛùesin, Scêitnat Apòstuit sc' Pietrin e sc' Pàalin, e giɛɛ Scêitnat, eɛè

tsa, o At' i scpirtit, me lut Tenɛon per mue. Amèn, asctù kioft.

Kuur *t' Rfɜemit* nuk ʒʒohet perpara Mesc-tarit, lèhen ato fial: *eɛê tsa, o At' i Scpirtit.*

KIOFT LEVDUE JESU-KRISCTI
PER GIʒʒMÒN E JETS,
E SOJA E BEEKÙEME VIRGINA MRII.

Fial t'goditana.

Scka âsct sckrue

n' facie n' rrèsct *kennò ksctù:*

17. *7* .....e gni natɜr, n' t' zilen gnêni s' kaa t' daam prei tietrit.

29. *6.* E kɜ i Biri i Tenɛot *miscnuum*...

57. *15.* ... me raa n' peennìm me disciir ci m' u rfɜe mir.

100. *12.* Tui bâamun na punt e Fees ....

102. *12.* E n' punt t'*Religionit*, kusc bâhet faitùer?

(Me ket fial *Religion* merret-vesct gni virtɜt, ci na bân me i ɜan Tenɛot gn' at nnèer e scerbìm, ci atii vec i perket porsì Ɛot Kriuesi i giɜɜ kafscve.)

119. *7.* ... nnogni senn mâ mir.

163. *11.* *P.* E atà ci sciofin Mescen habitscim *me vulness* e tui bisse due per gni zop her?

G. Atà nuk è laain borcin, e m' u ɛɛan tieter Mesc do t' a sciofin.

170. *20.* .... mmastòn; por per me jetue mâ ksctenist Kiscia na porosìt m' u rfɜe e m' u kunghue mâ scpesc.

183. *14.* Per sakòn sctat viecc...

KALZIMI

I ATƧNVE PUNVE, CI JAN SCKRUE N' KET DOTRIN.

Dotrina âsct kusctue t' Kersctenve t' Sceiapniis. n' facie 3
Disaa Msime m' u diit mâ s' parit 7

Piessa e par. Permîi Fee.

§. 1. Scka âsct Feja, e saa jan temelet e Fees mâ t' nevoisemet 13
« 2. Scegni i t' Kersctenit 19
« 3. Bessòima 24
Spieghimi i Bessòims 26
« 4. Tet Artikuit, ci i perkassin Tenɛot . . . 27
« 5. Kater t' mramt Artikuit, ci i perkassin S. Kiscs. 32
« 6. Disaa ɛuntii e pusctete ɛanun prei Kriscstit Kiscs Katolik 36
« 7. Vec Papa i Roms âsct i Pari i giɛɛ Fees Kriscstit. 40
« 8. Scioccnìa e Scêitneve 44
« 9. Trii t' mira t' mɛâa, ci ginnen n' Kisc Katolik . 46

Piessa e dɑt Permîi Scpness.

§. 1. Si perket t' Kersctenit me marr-vèsct èssapin e Scpness e t' Urats, e scka âsct Scpnessa e Urata. 52
« 2. Atɑna 58
Spieghimi i Atɑns 59
« 3. Scka lɛpim Tenɛot me fialt e para t' Atɑns. 62
« 4. Prei c' far t' keiasc lussim Ɛotin me na zierr. 67
« 5. Fàlemi - Mrìa 72

Spieghimi i ksai Urat, e do tiera senne . 74
Èignλi i Tenɛot 77
6. Fálemi - Reginèscia, e Ruzaria . . . 79
7. Fort na vìin divòzioni m' tier Scèiten . . 84

Piessa e tret. Permîi t' Dasctun

1. Per m' u scelbue duhet me e dasct Tenɛon, eɛè Sciocin, e scka âsct t' Dàsctunit . . 89
Veprat e miscirìiscme t' korpit e t' scpirtit . 93
2. Dekàlogu, o Ɛet Urɛnimet e Tenɛot . . 94
3. Spieghimi i t' parit Urɛnìm 98
4. I t' dstit Urɛnìm 105
5. I t' tretit Urɛnìm 115
6. I t' kàtertit Urɛním 120
7. I t' pêstit Urɛnìm 125
Permîi Sckannuλ 131
Permîi t' marrun - nnèeret 134
« 8. Spieghimi i t' giasctit Urɛnìm . . . 136
« 9. I t' sctatit Urɛnìm 140
« 10. I t' tetit Urɛnìm 149
« 11. I t' nânit e i t' ɛetit Urɛnìm . . . 156
Urɛnimet e Scêites Kiscs, e saa jan . . 159
« 12. Spieghimi i t' parit Urɛnìm i Kiscs . . 160
« 13. I t' dstit Urɛnim 164
« 14. I t' tretit Urɛnìm 169
« 15. I t' katertit, e i t' pêstit Urɛìm . . 171

Piessa e katert.

Permîi Vepra t' mira 174
Permîi Sakramennet e Scêites Kisc . . 175
« 1. Scka âsct Sakramenni, saa jan Sakramennet, e scka bâin n' scpiirt ton . . . ate
« 2. Permîi Paghèim 179

« 3. Permîi Kreɛmìm 183
« 4. Permîi Scêitin Sakramenn t' Lterit . .
I. T' vertetat, ci perkassin ktii Sêeitit Sakramenn . 185
II. Essapet e Kunghimit per t' u diit prei t' ata Kersctenit 190
§. 5. Permîi Sakramennin e Peenness, o t' Rfimit. 169
I. Me i mennue mir mcatet 197
II. Me u pèennue giɜɜ mcatesc bâame . . . 200
III. Me premtue mos me bâa kurr mcate . . 203
VI. Me i kalzue Rfɜesit giɜɜ mcatet . . . 205
V. Me bâa pèennessen ɜanun prei Rfɜesit . . 209
Nniess 211
« 6. Permîi Voimin scêit 213
« 7. Permîi Urɜnin scêit (t' Priftniis) . . . 214
« 8. Permìi Sakramennin e Martess . . . 31[illegible]
« 9. Permîi Vertɜtet mà t' parat. Vertɜtet *teologal* e *eardinal*, e psè ɜɜohen ksctù . . . 21[illegible]
« 10. Ƶuntiit e Scpirtit Scêit . . . . 22[illegible]
Ksciλet, ci mmâhen n' Ugniiλ . . . 22[illegible]
Tet Lumniit . . . . . 22[illegible]
« 11. Permîi mcate. Mcati *original*, mortaar e venial . 22[illegible]
« 12. Mcatet mâ t' parat e giɜɜ mcàtevet . . 23[illegible]
I. Mcatet, ci jan krena e ranza e scium tièravet . 234
II. Mcatet cundra Scpirtit Scêit . . . , 238
III. Mcatet, ci bertassin e ɜɜrrassin n' Cieλ . 239
« 13. T' mrâmet e nìerit . . . , . 240
Punt e Fees, t' Scpness e t' Dásctunit, t' Ƶimtu-[illegible] e t' Premtimit, ci mmâhen n' t' Aɜroim . 243
T' Rfɜemit 247

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH